

พระพุทธรูปเก่าแก่

วัด ๑ วันให้ฉันให้ครบ

ค้าขายร่ำรวยได้เงินหมื่นแสนเงินล้าน

เลื่องลือเล่าขาน
พระดงเมืองอบลย

ผู้เขียน : นางสาวมะลิวัลย์ สิ้นน้อย

อาจารย์ จิณัฐชะญา จีปณัฐิกานุจน์

เลื่องลือเล่าขาน พระดั่งเมืองอุบลฯ

ผู้เขียน : นางสาวมะลิวัลย์ สิ้นน้อย
: อาจารย์ จิณัฐระญา จิปัญญาญจน์
ภาพประกอบ : นางสาวศิริพรรณ จันทร์โชติเสถียร
: นางสาววนิดา สมตระกูล
: นางสาวสุขุมพร บุญไชย
พิสูจน์อักษร : นางสาวรัตนภรณ์ สืบสนิท
: นางสาววนิดา สมตระกูล

พิมพ์ครั้งที่ 1 (สิงหาคม 2554)

ISBN : 978-974-523-268-6

มะลิวัลย์ สิ้นน้อย

เลื่องลือเล่าขาน พระดั่งเมืองอุบลฯ / มะลิวัลย์ สิ้นน้อย และ จิณัฐระญา
จิปัญญาญจน์. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2554.

ISBN : 978-974-523-268-6

1.สงฆ์ -- ไทย (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) -- ชีวประวัติ. 2.สงฆ์ -- ไทย -- ชีวประวัติ.
I. จิณัฐระญา จิปัญญาญจน์. II. ชื่อเรื่อง.

BQ6140 ม272

กิตติกรรมประกาศ

ผู้จัดทำหนังสือได้จัดทำหนังสือ เสียงลือเล่าขานพระดังเมืองอุบลฯ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป ซึ่งได้รวบรวมจากเอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารเผยแพร่บนเว็บไซต์ และการสัมภาษณ์ท่านเจ้าอาวาส ผู้จัดทำต้องขอขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาสวัดต่างๆ อาทิเช่น เจ้าคุณฯ พระราชธรรมโกศล เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี (เจ้าอาวาสวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์โต) พระประเวศ ปริบูรณ์ อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี (รองเจ้าอาวาสวัดหลวง) พระครูพุทธวรวิจิตร เจ้าคณะอำเภอนาตาล (เจ้าอาวาสวัดพระโต บ้านปากแซง จังหวัดอุบลราชธานี) พระครูวรภิกข โกวิน (เจ้าอาวาสวัดโพธิ์) และเจ้าคณะอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดอุบลราชธานี พระราชธีรจารย์ เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี (เจ้าอาวาสวัดมณีวนาราม อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี) พระครูอุบลคณาภรณ์ (เจ้าอาวาสวัดเสียบ อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี) ขอขอบคุณข้อมูลรายละเอียดจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และข้อมูลจากผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่จาก สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ให้ข้อมูลรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ทำให้หนังสือเล่มนี้สมบูรณ์

ท้ายนี้ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ได้ให้การสนับสนุนจัดทำหนังสือเล่มนี้ ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวมะลิวัลย์ สิ้นน้อย
ตำแหน่ง บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ

คำนำ

หนังสือ “เลื่องลือเล่าขานพระดังเมืองอุบลฯ” เล่มนี้ ทางสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้รวบรวมจากเอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารเผยแพร่ บนเว็บไซต์ และการสัมภาษณ์ท่านเจ้าอาวาส โดยเนื้อหาภายในเล่ม แบ่งออกเป็นสามส่วน ได้แก่ การกราบพระ ๙ วัด การไหว้พระเพื่อเป็นสิริมงคลต่อธุรกิจการค้าขาย และการกราบไหว้พระพุทธรูปเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากพระพุทธรูปในหนังสือเล่มนี้แล้วยังมีพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงในจังหวัดอุบลราชธานีอีกหลายรูป ซึ่งท่านสามารถค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมได้จากฐานข้อมูลเลื่องลือเล่าขานพระดังเมืองอุบลฯ www.lib.ubu.ac.th/monkubon

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ได้สนับสนุนการจัดทำหนังสือเล่มนี้ และหวังว่าคงจะเป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชน ที่จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการเดินทางไปกราบไหว้พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

นางสาวมะลิวัลย์ สีน้อย
อาจารย์จิณัฐระญา จิปนัฐิกานูจน์

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
๙ วัด ๑ วัน ไหว้กันให้ครบ	
๑ พระเจ้าใหญ่องค์หลวง (วัดหลวง)	๓
๒ พระสัพพัญญูเจ้า (วัดสุปฏิณารามวรวิหาร)	๖
๓ พระแก้วบุษราคัม (วัดศรีอุบลรัตนาราม)	๙
๔ พระเจ้าใหญ่ศรีเมือง (วัดทุ่งศรีเมือง)	๑๒
๕ พระแก้วโกเมน (วัดมณีวนาราม)	๑๔
๖ พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง วัดป่าใหญ่ (วัดมหาวนาราม)	๑๗
๗ กราบนมัสการบูรพาจารย์สายปฏิบัติ ๕ องค์ (วัดบูรพา)	๒๐
๘ พระเจ้าใหญ่องค์ดี้อ (วัดใต้)	๖๗
๙ พระบาท (วัดกลาง)	๗๐
ค้าขายรำรวยได้เงินหมื่น เงินแสนเงินล้าน	๗๒
พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น	๗๓
พระเจ้าใหญ่องค์แสน	๗๕
พระเจ้าใหญ่องค์ดี้อ	๘๒
พระพุทธรูปเก่าแก่	๘๗

กว่า ๒๑๑ ปีที่เมืองอุบลราชธานีสามารถรักษาความงามแห่ง ศิลปวัฒนธรรมเอาไว้ได้มีเสื่อมคลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคงไว้ซึ่ง ความเรื่องรองในบวรพระพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากวัดวาอาราม อันเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปเก่าแก่หลากหลายตามวัดต่าง ๆ ที่รายรอบอยู่แทบทุกหัวระแหงของเมือง การเดินทางมากرابไหว้ พระพุทธรูปชื่อดัง หรือแม้แต่การนมัสการเกจิอาจารย์ที่มาด้วยบารมี จึงกลายเป็นกิจกรรมสำคัญอันหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน อุบลราชธานี

ลำดับแรกจะขอกล่าวถึงพระพุทธรูปในจังหวัดอุบลราชธานี ก่อน โดยจะกล่าวถึงพระพุทธรูปตามวัดในตัวเมืองอุบลราชธานีที่ทาง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แนะนำเอาไว้ตามเส้นทางที่ใกล้เคียง กันเพื่อให้สะดวกต่อการทำบุญไหว้พระเก้าวัด จากนั้นจึงจะกล่าวถึงเส้น ทางการไหว้พระเพื่อเป็นสิริมงคลต่อธุรกิจการค้าขาย ก่อนที่จะกล่าวถึง พระพุทธรูปเก่าแก่อื่น ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติมในตอนท้าย

พระเจ้าใหญ่องค์หลวง

๕ วัด ๑ วัน

ไหว้กันให้ครบ

ฉบับนี้

ด้วยการกราบ “พระเจ้าใหญ่องค์หลวง”
ที่วัดหลวง ริมฝั่งแม่น้ำมูล

โดยสาเหตุที่เริ่มก้าวแรกที่วัดนี้เนื่องจากวัดหลวงเป็นวัดแรกที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างเมืองอุบลราชธานี ทั้งนี้ตามตำนานเล่าว่าเมืองอุบลราชธานีถือกำเนิดขึ้นจากการที่เจ้าพระปทุมวรราชสุริยวงศ์ หรือเจ้าคำผง บุตรชายของพระตาเป็นผู้สร้างเมื่อปีถุน พ.ศ. ๒๓๒๒ เจ้าพระปทุมวรราชสุริยวงศ์ (เจ้าคำผง) ชาวเมืองอุบลราชธานีให้สมญาท่านว่า เจ้าองค์หลวงหรืออาญาหลวงเฒ่า เมื่อครั้งอพยพมาจากดอนมดแดง ได้สร้างเมืองอุบลฯ ขึ้นที่ ดงอู่ผึ้ง ริมฝั่งแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองอุบลฯ ปัจจุบัน แล้วจึงดำริสร้างวัดขึ้นตามโบราณราชประเพณี เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา อบรมศีลธรรมจรรยาและเพื่อให้พระสงฆ์ที่อพยพมาพร้อมกันจากเวียงจันทน์ได้มีที่อยู่อาศัยจำพรรษา

วัดหลวง

เมื่อดำริแล้ว เจ้าคำผงพร้อมด้วยอุปราช ราชบุตร ราชวงศ์ ท้าวเพี้ย กรรมการน้อยใหญ่ มีความเห็นตรงกันว่าพื้นที่คือสถานที่ตั้ง วัดหลวงทุกวันนี้เป็นชัยภูมิที่ดี เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงสมควร จะสร้างเป็นวัดได้จึงพร้อมใจกันสร้างเป็นวัดที่ใหญ่โตขึ้นในสมัยนั้น พร้อมกับได้สร้างโบสถ์วิหาร ศาลาการเปรียญ หอไตร และกุฏิสงฆ์ จนครบบริบูรณ์ เป็นสงฆาวาสที่สง่างามด้วยฝีมือช่างชาวเวียงจันทน์ แต่สิ่งก่อสร้างเหล่านี้เป็นไม้จึงได้ทรุดโทรมลงตามกาลเวลา หักพังไปตามอายุไข จึงเป็นที่น่าเสียดายว่า ถ้านักท่องเที่ยวเดินทางมาที่วัดหลวง ในปัจจุบัน สิ่งปลูกสร้างหลายสิ่งทีกล่าวถึงข้างต้นนั้นไม่สามารถดำรงคงอยู่ให้เห็นได้ในยุคนี้

ส่วนเหตุที่วัดนี้ได้ชื่อว่า “วัดหลวง” คงเป็นเพราะต้องการให้ตรงกับนามของท่านที่เป็นผู้สร้าง ซึ่งชาวเมืองเรียกว่า “พระเจ้าใหญ่

วัดหลวง

พ.ศ.๒๓๒๔ ประดิษฐานอยู่ในศาลาการเปรียญ มีพุทธศาสนิกชน
ทั้งในอุบลราชธานี และต่างจังหวัด ตลอดจนชนชาวต่างชาติเข้ามา
กราบไหว้ บูชาขอพรไม่ขาด

เส้นทางไหว้พระแก้ววัดเมืองอุบลราชธานีจึงเริ่มนับหนึ่งกันที่
วัดหลวงนี้.....

องค์หลวง หรือ อาชญาหลวงเฒ่า”
และอีกอย่างคงเป็นเพราะวัดตั้งอยู่
ติดกับคุ้มของท่าน ซึ่งชาวเมืองเรียก
ว่า “คุ้มเจ้าหลวง”

กล่าวถึงพระเจ้าใหญ่องค์หลวง
เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง
ชาวจังหวัดอุบลราชธานี มา
ตั้งแต่สร้างเมืองอุบลราชธานี
โดยพระปทุมวรราชสุริยวงศ์
(เจ้าคำผง) ผู้สร้างเมืองได้นำมา
จากเวียงจันทน์ มาสร้างในปี

นับสอง

กราบ “พระสัพพัญญูเจ้า” ที่
วัดสุปฏิณารามวรวิหาร พร้อมกินลม
ชมวิวให้อาหารปลาเพลินๆ

พระสัพพัญญูเจ้า วัดสุปฏิณารามวรวิหาร เป็นพระอาราม
หลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ถนนสุปฏิณร์ ริมแม่น้ำมูล สร้างเมื่อ
พ.ศ. ๒๓๙๓ โดยรัชกาลที่ ๔ ทรงได้พระราชทานทรัพย์เป็นเงิน ๑๐ ชั่ง
ให้พระพรหมราชวงศา (กุทอง) เจ้าเมืองอุบลฯ คนที่ ๒ สร้างวัดนี้เพื่อ
ประกอบพระราชพิธี และศาสนพิธีสำคัญ เมื่อแล้วเสร็จได้โปรดเกล้าฯ
พระราชทานนามว่า “วัดสุปฏิณาราม” ซึ่งนอกจากจะมีไว้เพื่อประกอบ
พิธีสำคัญแล้ว วัดสุปฏิณารามวรวิหารยังเป็นวัดธรรมยุตแห่งแรกของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกด้วย

จุดประสงค์ของการมาไหว้พระวัดนี้คือ “พระสัพพัญญูเจ้า” ซึ่ง
เป็นพระประธานในพระอุโบสถ ว่ากันว่าพระสัพพัญญูเจ้านั้นมีพระพุทธรูป
ลักษณะสัดส่วนคล้ายกับ “พระพุทธรชินราช” ที่จังหวัดพิษณุโลก
ดังนั้นการได้มาไหว้พระสัพพัญญูเจ้าจึงสามารถกล่าวได้ว่า ได้มาไหว้

วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร

“พระพุทธชินราชแห่งอีสาน” ดังที่มีการขนานนามตามๆ กันมา พระสัพพัญญูเจ้า เป็นพระปางมารวิชัย หล่อด้วยโลหะผสมขัดเงา โดยมีพระอุษณายัสีทา ชัยเสโน เป็นช่าง และประธานดำเนินการหล่อเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ พระพุทธปฏิมาองค์นี้มีนามเมื่อแรกสร้างว่า “พระพุทธสัพพัญญูเจ้า” หน้าตัก ๔ ศิขิพระสุคตใช้โลหะธาตุหนัก ๓๐ ทาบในการหล่อ และขัดเงา ทั้งยังมีราศรีศรีมีแผ่กระจายสง่างามมาก

นอกจากองค์พระพุทธสัพพัญญูเจ้าแล้ว อีกอย่างที่ควรกล่าวถึงคือ ทำน้าวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร ที่จัดไว้เป็นเขตอภัยทานสำหรับให้ผู้คนมาปล่อยนกปล่อยปลา ทางลงมีชั้นบันไดเป็นสัดเป็นส่วนต่อจากบันไดชั้นสุดท้ายมีทางราบทอดไปสู่ทำน้าที่ออกแบบไว้เป็นลักษณะคล้ายศาลา ผู้คนที่มาวัด หลังจากปล่อยนกปล่อยปลาแล้ว ก็จะซื้ออาหารปลาที่มีขายในบริเวณนั้นติดไม้ติดมือมาฝากปลาในเขตอภัยทาน ปลาแต่ละตัวล้วนอ้วนพีเพราะมีคนหมั่นนำอาหารปลามาเลี้ยงอยู่เนืองๆ ไม่เว้นแม้แต่นกพิราบฝูงใหญ่ที่มักบินมารวมตัวกันที่นี่ เพื่อกินอาหารจากคนใจบุญที่นำมาเพื่อแผ่ กลายเป็นสภากาแฟของฝูงสัตว์ไปโดยปริยาย

๘ เลื่องลือเล่าขานพระดังเมืองอุบลฯ

บรรยากาศที่นี่ จึงมีทั้งท้องน้ำ ท้องฟ้าที่มีชีวิตชีวา โดยเฉพาะตอน
เช้าตรู่และตอนแดดร่มลมตกที่มีแสงอาทิตย์สีส้มสดช่วยขับบรรยากาศ
ให้สวยงามยิ่งขึ้น

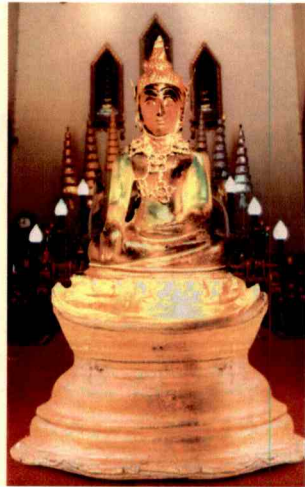
นับสองที่วัดนี้จึงนับว่าแสนคุ้ม...

ทำน้ำวัดสุปฏิณารามวรวิหาร

นบสาม

กราบ “พระแก้วบุษราคัม” เพื่อ
ความร่มเย็น ครอบครัวยุบอุ่นสามัคคีที่
วัดศรีอุบลรัตนาราม

วัดศรีอุบลรัตนาราม (พระอารามหลวง) เป็นวัดธรรมยุตินิกายแห่งที่สองที่ถูกสร้างขึ้นต่อจาก วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร ตั้งอยู่ถนนอุปราชา วัดนี้สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๘ เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลที่ ๔ แห่งราชวงศ์จักรี เดิมชื่อวัดศรีทอง เนื่องจากมีเรื่องเล่าต่อกันมาว่าพื้นที่ตั้งวัดเดิมเป็นของเจ้าอุปฮาดโท ซึ่งเป็นต้นตระกูล ณ อุบล ได้บริจาคที่ดินสำหรับสร้างวัดของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตซึ่งเป็นสงฆ์คณะใหม่ที่เพิ่งสถาปนาขึ้นไม่นาน จึงให้มีการถวายที่ดินต่อหน้าคณะสงฆ์ในคืนนั้นเอง ได้เกิดนิมิตประหลาด คือมีแสงสว่างสีทองพวยพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้าภายในบริเวณสวนนั้น จึงได้นิมนิตมวงคณนี้ตั้งชื่อวัดว่า “วัดศรีทอง” ภายหลังได้มีการสร้างพระอุโบสถหลังใหม่แทนหลังเก่าที่ทรุดโทรม ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น

“วัดศรีอุบลรัตนาราม”

พระประธานของวัดนี้ที่ทุกคนมุ่งหน้ามากราบไหว้คือ “พระแก้วบุษราคัม” ซึ่งเชื่อกันว่าใครได้มากราบไหว้จะนำมาซึ่งความร่มเย็น ครอบครัวยั่งยืนสามัคคี พระแก้วบุษราคัมนี้ เป็นพระพุทธรูปบูชา ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๓ นิ้ว สูงประมาณ ๕ นิ้ว แกะสลักจากแก้วบุษราคัม (แก้วมณีสีเหลือง) ทิเบตทั้งแท่น มีสังวาลประดับที่องค์พระ ฐานหุ้มด้วยทองคำ เป็นพระพุทธรูปโบราณ อายุกว่าพันปี ฝีมือช่างสกุลเชียงแสน อัญเชิญมาจากกรุงศรีสัตนาคนหุต (เมืองเวียงจันทน์) ตกทอดกันเรื่อยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (เจ้าคำผง) ผู้สร้างเมืองอุบลฯ ได้สร้างวัดหลวงเป็นวัดที่ประดิษฐานพระแก้วบุษราคัม จวบจนสิ้นอายุขัยเจ้าคำผงแล้ว จึงได้ย้ายมาประดิษฐานที่วัดศรีทอง ในสมัยนั้น เนื่องด้วยผู้คนกลัวว่าข้าหลวงจากกรุงเทพฯ จะขอเอาพระแก้วบุษราคัมไปถวายเจ้านายตน จึงมาอาศัยบารมีของพระเทวธัมมิ (ม้าว) เจ้าอาวาสวัดศรีทอง ที่ผู้คนเชื่อว่าข้าหลวงจากกรุงเทพฯ

ผู้มาตรวจราชการจะเกรงขาม
ไม่กล้าออกปากขอพระแก้ว
บุษราคัมไปจากคนอุบลฯ
พระแก้วบุษราคัมจึง
ประดิษฐานเป็นพระพุทธรูป
คู่บ้านคู่เมืองของคนอุบลฯ

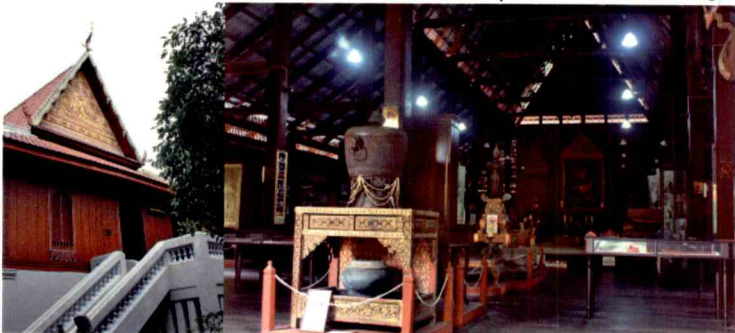
ที่ประดิษฐานพระแก้วบุษราคัม

อยู่ที่วัดศรีทองหรือวัดศรีอุบลรัตนารามตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในสมัยหนึ่งของไทยที่ยังคงปกครองในระบอบสมบูรณา
ญาสิทธิราชย์ พระแก้วบุษราคัมได้ถูกใช้เป็นพระพุทธรูปในการประกอบ
พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา (พิธีดื่มน้ำสาบาน) ของบรรดาข้าราชการ
สมัยนั้น ส่วนปัจจุบัน ในวันมหาสงกรานต์ของทุกปี ชาวเมืองอุบลฯ
จะจัดขบวนแห่พระแก้วบุษราคัมรอบเมือง เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั่ว
ทุกสารทิศได้นมัสการและสรงน้ำองค์พระแก้วบุษราคัมกันอย่างทั่วหน้า

นอกจากการมากราบไหว้องค์พระแก้วบุษราคัมแล้ว อีกสิ่งหนึ่ง
ที่ไม่ควรพลาดชม คือพิพิธภัณฑ์ศรีอุบลรัตนาราม ที่บรรจุของโบราณ
ไว้มากมาย ทั้งยังมีพระพุทธรูปเก่าแก่ และพระพุทธรูปที่แกะสลักด้วย
ไม้ที่หาชมได้ยากอยู่ภายในอีกด้วย

นับสาม ที่วัดนี้ ขอครอบครัวไทยจงอบอุ่นสามัคคีด้วยเทอญ...

พิพิธภัณฑ์วัดศรีอุบลรัตนาราม

นบส

กราบ “พระเจ้าใหญ่ศรีเมือง”
เยี่ยมชมหอไตรกลางน้ำที่วัดทุ่งศรีเมือง

ถัดจากวัดศรีอุบลรัตนาราม มาที่วัดทุ่งศรีเมือง เพื่อกราบ “พระเจ้าใหญ่ศรีเมือง” ซึ่งเป็นพระประธานในวิหาร ของวัดทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่ถนนหลวง ด้านทิศตะวันออกของทุ่งศรีเมือง ง่ายต่อการเดินทางมาเยือน พระเจ้าใหญ่ศรีเมืองสร้างสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์จักรี ถือเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่แต่ครั้งเริ่มสร้างเมืองอุบลราชธานีอีกองค์หนึ่ง เดิมประดิษฐานอยู่ที่วัดเหนือท่า (หน้าวัดสุปฏิหารามวรวิหารในปัจจุบัน) ต่อมา พระครูวิโรจน์รัตโนบล เจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมืองในสมัยนั้น นำญาติโยมสัปบุรุษ ไปอัญเชิญเคลื่อนย้ายมาเป็น พระประธานในวิหารศรีเมือง ได้ทำการบูรณะซ่อมแซมเศียรพระที่ชำรุดขึ้นใหม่ มีญาติโยมร่วมกันปิดทองพระเจ้าใหญ่ศรีเมืองตลอดทั้งองค์ จนเปล่งปลั่ง สดใส น่าเลื่อมใสศรัทธามาก

นอกจากการมากราบไหว้พระเจ้าใหญ่ศรีเมืองแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้คนจะมาเยี่ยมชมเมื่อมาถึงวัดทุ่งศรีเมืองคือ “หอไตรกลางน้ำ”

ซึ่งเป็นสถานที่เก็บพระ
ไตรปิฎกมีลักษณะเป็น
เรือนไทยสวยงาม โดย
สาเหตุที่มีการสร้างกลางน้ำ
ก็เป็นเรื่องของภูมิปัญญา
ที่ต้องการจะป้องกัน
พระไตรปิฎกจากมด แมลง

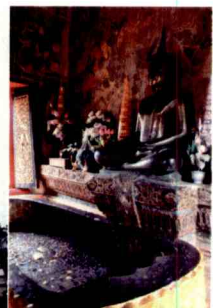

หอไตรกลางน้ำวัดทุ่งศรีเมือง

ต่างๆ ไม่ให้มาทำลาย และด้วยความสวยงามของหอไตรแห่งนี้ เวลา
ที่มีการจัดการแสดงแสงเสียงในงานเทศกาลแห่เทียนพรรษาของ
จังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน หอไตรนี้ก็มักจะถูกขับเน้นขึ้นมาด้วย
แสงไฟเพื่อเป็นฉากหลังประกอบเหตุการณ์จำลองเรื่องราวเมื่อครั้ง
ตั้งเมืองอุบลราชธานี ให้ผู้คนที่มาชมการแสดงได้ย้อนรำลึกเหตุการณ์
ไปพร้อมกันอย่างมีอรรถรสที่สมจริง

ถัดมาเป็นพระอุโบสถของวัดทุ่งศรีเมือง อันเป็นที่ประดิษฐาน
รอยพระพุทธรูปจำลอง และพระเจ้าองค์เงิน ซึ่งเป็นพระพุทธรูป
ที่สร้างจากเงินแท้ถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ หากมาวัดทุ่งศรีเมืองแล้วได้ให้ทั้ง
พระเจ้าใหญ่ศรีเมือง รอยพระพุทธรูปจำลอง และพระเจ้าองค์เงิน
รวมทั้งได้ชมหอไตรกลางน้ำ
ก็นับว่ามาถึงวัดทุ่งศรีเมือง
อย่างครบถ้วนบริบูรณ์

นับสี่เศียรจัน เชื่อว่า
เป็นการเสริมส่งราศี ให้เป็น
ที่รักใคร่แก่ผู้พบเห็น...

รอยพระพุทธรูปจำลองพระเจ้าองค์เงิน

นับห้า

กราบ “พระแก้วโกเมน”
ที่วัดมณีวนาราม แหล่งการศึกษา
คู่บ้านคู่เมือง

พระแก้วโกเมน วัดมณีวนาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ศักดิ์สิทธิ์ และมีค่ายิ่งคู่เมืองอุบลที่สำคัญอีกองค์หนึ่ง เป็นแก้วสีน้ำหมอก (สีม่วง)

นับว่าเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่พร้อมกับพระแก้วบุษราคัมที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดศรีอุบลรัตนาราม แต่พระแก้วโกเมนทางวัดได้เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีไม่ได้นำมาให้ประชาชนได้เห็น และกราบไหว้สักการะบูชา ทั้งยังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๔๒ พระครูปลัดสาธุวัฒน์ (แสง นาคเสโน ป.ธ.๗) ได้มาเป็นเจ้าอาวาส วัดมณีวนารามและเจ้าคณะอำเภอเมืองอุบลราชธานี จึงได้ปรารภชักชวนญาติโยมชาววัด อัญเชิญพระแก้วโกเมน มาประดิษฐานให้ประชาชนได้สงน้า กราบไหว้ สักการะบูชา ทำให้เป็นที่เจริญศรัทธาของประชาชน จึงกำหนดให้ทุกปีมีการจัดงานในวันวิสาขบูชาและถือปฏิบัติมาเป็นประจำต่อนั้น

วัดมณีวนาราม

วัดมณีวนาราม หรือวัดป่าน้อย ตั้งอยู่ชายดงอู้งดัดติดกับวัดทุ่งศรีเมือง ด้านทิศใต้มี ถนนพโลธรังฤทธิ์กั้นระหว่างกลาง บางที่เรียกว่า “วัดป่าน้อยมณีวัน” สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ดิสฺโส) เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดมณีวนาราม” สันนิษฐานว่า พระอุปฮาด (กำ) กับทิดแก้ว เป็นผู้สร้าง เมื่อ พ.ศ. ใดไม่ปรากฏ

ในยุคต้นของเมืองอุบล เป็นศูนย์กลางการศึกษาและการบริหาร คณะสงฆ์ หลังจากที่มีพระมหาราชครูท่านหอแก้ว (วัดหลวง) มรณภาพแล้ว รัชกาลที่ ๓ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระอริยวงศาคตญาณวิมลอุบลสังฆปาโมกข์ (สัญ) เปรียญ ๓ ประโยค นิสิตวัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่ มาเป็นหลักคำเมืองอุบล สถิต ณ วัดมณีวนาราม

ในยุคนี้ พุทธศาสนิกชนเรียกนามท่านว่า “ท่านเจ้า” ท่านเจ้าได้สนใจการศึกษาทั้งคันถธุระและวิปัสสนาธุระ เป็นศูนย์รวมการปกครองคณะสงฆ์และช่วยเหลือการปกครองคณะสงฆ์และ

ช่วยเหลือการปกครองฝ่ายบ้านเมืองด้วย

ในยุคต่อมาการศึกษาของคณะสงฆ์ก็ยังสืบต่อกันมาโดยไม่ขาดสาย มีการจัดตั้งศาสนศึกษาขึ้น มีชื่อสำนักเรียนของวัดนี้ว่า “โรงเรียนบาลีวิจิตรสงฆานุกูล” ให้พระภิกษุและสามเณรได้ศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งนักธรรมและบาลี ปีหนึ่ง ๆ จะมีพระภิกษุสามเณรสอบได้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้คณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย นำโดยพระธรรมเสนานี (กิ่ง มหปฺพลโล) ยังได้ก่อตั้งโรงเรียนอุบลวิทยากรขึ้น เพื่อให้พระภิกษุสามเณร คฤหัสถ์ (ชาย) ได้ศึกษาเล่าเรียนความรู้ด้านสามัญศึกษา

จนปัจจุบันได้จัดให้มีการเรียนการสอน ทั้ง ๓ ระดับทั้งชาย-หญิง คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา นับว่าวัดมณีวนารามเป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่มืองอุบล เป็นแหล่งการศึกษา ระเบียบประเพณี อันดีงาม ปลูกฝังอบรมกุลบุตรให้เป็นพลเมืองดีของชาติอีกวัดหนึ่ง

นับห้าที่วัดนี้ อาจได้ร่วมสนทนารธรรมกับพระราชธีรอาจารย์
เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี ...

นับหก

กราบ “พระเจ้าใหญ่
อินทร์แปลง” เสียงทวย สะเดาะ
เคราะห์ ที่วัดป่ามหานาราม

จากวัดป่าน้อย (วัดมณีวนาราม) มาที่วัดป่าใหญ่ (วัดมหานาราม) เพื่อมากราบ “พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง (อินแปลง)” ซึ่งเป็นพระศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองขนาดหน้าตักกว้างประมาณ ๓.๐๐ เมตร สูงประมาณ ๕.๐๐ เมตร ก่อสร้างด้วยอิฐถือปูนลงรักปิดทอง ส่วนคำว่า “อินแปลง” ในภาษาไทยอีสาน “แปลง” นั้นแปลว่า “เฮ็ด” ว่า “ทำ” ก็หมายความว่า พระเจ้าใหญ่องค์นี้ไม่ใช่คนธรรมดาสามัญสร้าง หากแต่พระอินทร์เป็นผู้ประทานเฮ็ดไว้ให้เห็นเป็นมิ่งมงคล ทุกวันเพ็ญเดือน ๕ (เมษายน) ของทุกปี จะมีการทำบุญตักบาตรมหาชาติชาดก และสงฆ์พระเป็นประจำ พร้อมปิดทอง ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีมาจนถึงทุกวันนี้

ประวัติเล่าสืบต่อกันมาของพระพุทธรูปองค์นี้ “พระเจ้าใหญ่องค์แปลง” มีมากมาย ตั้งแต่การสร้างว่า พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง มีอยู่ด้วยกัน ๓ องค์ โดยองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดอินทร์แปลง

มหาวิทยาลัย นครเวียงจันทน์ ประเทศลาว ปัจจุบันมีอายุประมาณพันกว่าปี พระพุทธรูปอีกองค์ ประดิษฐานอยู่ที่ วัดอินทร์แปลง อำเภอเมือง จังหวัด นครพนม ซึ่งก็มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง วัดอินทร์แปลงมหาวิทยาลัย ประเทศลาว ส่วนองค์สุดท้าย คือ พระเจ้าใหญ่ อินทร์แปลง ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดมหาวนาราม จังหวัดอุบลราชธานี

พระอุโบสถก่ออิฐถือปูน หลังคามุงกระเบื้องเคลือบดินเผา สร้างเสร็จแล้วฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ พระวิหาร เป็นที่ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง โครงสร้างเป็นไม้ ฝาผนังก่ออิฐถือปูน หลังคามุงสังกะสี

ส่วนวัดมหาวนาราม หรือวัดป่าใหญ่นั้น ถือเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรีชนิดสามัญ ฝ่ายมหานิกาย อยู่ห่างไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี (หรือทุ่งศรีเมือง) ประมาณ ๑ กิโลเมตร ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ยกฐานะขึ้นมา เป็นพระอารามหลวง เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

สำหรับความเป็นมาของวัดนี้นั้น วัดมหาวนารามถือเป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง เดิมชื่อว่า “วัดป่าหลวงมณีโชติศรีสวัสดิ์” ภายหลังเรียกว่า “วัดป่าใหญ่” และต่อมาได้เปลี่ยนนามใหม่เป็น “วัดมหาวนาราม”

ตามศิลาจารึกอันฝังอยู่ที่แท่นเบื้องหลังแห่งองค์พระประธาน ปรากฏว่า วัดมหาวนาราม สร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๓ โดย พระพรหมวรราชสุริยวงษ์ เจ้าเมืองคนที่ ๒ เป็นผู้สร้าง หลังจากนั้นอีก ๑ ปี พระมหาราชครูศรลัทธิธรรมวงศาเจ้าอาวาสพร้อมด้วยศิษยานุศิษย์ ได้สร้างพระพุทธรูปองค์ประธาน ถวายพระนามว่า “พระเจ้าใหญ่ อินทร์แปลง” ถือว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง วิเศษศักดิ์สิทธิ์มาก

พระพุทธรูป “พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง” หลังก่อสร้างเสร็จก็ได้ ได้รับความเคารพบูชาจากชาวเมืองมาโดยตลอด โดยเฉพาะในอดีตเมื่อ มีความขัดแย้งกันขึ้น หรือเกิดความไม่ไว้น้ำใจ ชาวเมืองก็จะชวน กันมาสาบานต่อหน้าองค์พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง เพราะต่างเชื่อใน ความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน หากใครไม่ทำตามที่ได้ให้คำสัตย์สาบานเอาไว้ ก็จะมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา รวมทั้งการมาขอพรให้ประสบความสำเร็จ ในการสอบไล่ หรือในหน้าที่การงาน และความประสพโชคมีสุข ในครอบครัว หรือแม้กระทั่งมีสิ่งของสำคัญสูญหายไป จะมาบนบาน ต่อหน้าองค์พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง เพื่อขอให้ได้สิ่งของที่หายไป กลับคืนมา พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง วัดมหาวนาราม หรือ วัดป่าใหญ่ จึงเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดใกล้เคียง มาต่อเนื่อง

โดยเฉพาะเมื่อมีการเดินทางมารับตำแหน่งใหม่ของข้าราชการ ทุกระดับชั้น จะต้องมาไหว้กราบนมัสการบอกกล่าวต่อองค์ท่าน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างราบรื่นปราศจากอุปสรรคใด ๆ สำหรับการทำบุญกับ พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง ที่ชาวบ้านนิยมคือ การถวาย ดอกบัวตูม รูป และเทียน พร้อมลงรักปิดทองที่ตัวองค์ พระเจ้าใหญ่ อินทร์แปลง และถวายสังฆทาน แต่เนื่องจากอุโบสถที่ใช้ประดิษฐาน พระเจ้าใหญ่อินทร์แปลง เริ่มคับแคบ เพื่อลดความแออัดในการเข้าไป กราบนมัสการ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ ซึ่งมีประชาชนจากทั่ว สารทิศพากันมากราบไหว้จำนวนมาก

นับหกที่วัดนี้ จะมีอำนาจวาสนา มีผู้คนนับถือ แต่อย่าได้สาบาน หากไม่แน่ว่าจริง...

นับเจ็ด

กราบนมัสการ
บูรพาจารย์สายปฏิบัติ
๕ องค์ที่วัดบูรพา

วัดบูรพา ตั้งอยู่ถนนบูรพาใน อยู่ด้านทิศตะวันออกของเมืองอุบลฯ เดิมเป็นป่าโปร่งเงียบสงัด เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ครั้นต่อมา หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ทราบข่าวจึงเดินทางมาฝากตัวเป็นศิษย์ร่วมปฏิบัติธรรม ณ สำนักสงฆ์แห่งนี้ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ บังเกิดศรัทธาจึงบริจาคที่ดินและทรัพย์สินให้สร้างเป็น “วัดบูรพา” ซึ่งเป็นต้นกำเนิดวัดสายวิปัสสนากรรมฐาน พระอาจารย์สาย วัดป่าทั่วประเทศได้มาปฏิบัติธรรม ณ วัดบูรพาแห่งนี้นานนับ ๑๐๐ ปี ปัจจุบันทางวัดบูรพาได้นำรูปหล่อหลวงปู่ผู้เป็นบูรพาจารย์ด้านวิปัสสนากรรมฐาน ๕ องค์มาประดิษฐานให้ลูกหลานชาวบ้านชาวเมืองและพุทธศาสนิกชนทั่วไป ได้กราบไหว้บูชาเพื่อเป็นสิริมงคล ได้แก่รูปเหมือนของพระอาจารย์สีทาชัยเสโน พระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล หรือพระครูวิเวกพุทธกิจ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระญาณวิศิษย์ (สิงห์ ชันตญาโม) และพระสิทธิธรรมรังสีคัมภีร์เมธาจารย์ (ชาลี ธัมมธโร) ซึ่งมีเรื่องราวของแต่ละท่านจากหนังสืออุบลเมืองนักปราชญ์ กล่าวไว้ดังนี้

๑. พระอาจารย์สีทา ชัยเสโน

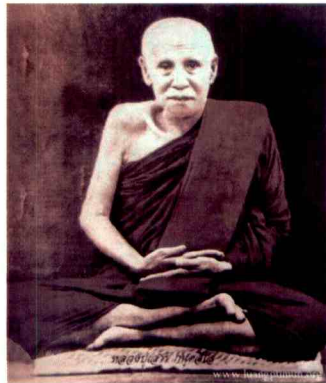
จากการสัมภาษณ์
พระครูอุบลคณาภรณ์ เจ้า
อาวาสวัดเลียบ เมื่อวันที่
๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔
ท่านได้เล่าถึงประวัติของ
พระอาจารย์สีทา ชัยเสโน ว่า
ท่านเกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๖
ที่บ้านหนองหลวง อำเภอบึง
เมือง จังหวัดอุบลราชธานี
บรรพชาเป็นสามเณรที่
วัดศรีทอง (วัดศรี

อุบลรัตนาราม) และบรรพชาเป็นพระภิกษุที่วัดศรีทอง ท่านมี
ฝีมือทางการช่าง โดยการแกะสลักไม้ ประติมากรรมต่าง
ที่สำคัญท่านได้เอาใจใส่ในวิปัสสนาธุระ ท่านเป็นพระกรรมวาจาจารย์
ของหลวงปู่เสาร์ และหลวงปู่มั่น ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดศรีทอง
(วัดศรีอุบลรัตนาราม) วัดใต้ และ วัดบูรพา ท่านพระครูสีทาได้ขึ้นชม
และปรารภถึงพระอาจารย์มั่นว่า ศิษย์ของเราองค์นี้นับว่าเป็นผู้มี
ความกตัญญู กตเวทิตามากเหลือเกิน เพราะได้เห็นธรรมที่แท้จริงแล้ว
ไม่ลืมครูบาอาจารย์ ท่านพระครูสีทาได้มรณภาพ ณ วัดบูรพา
ในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ สิริอายุได้ ๗๒ ปี

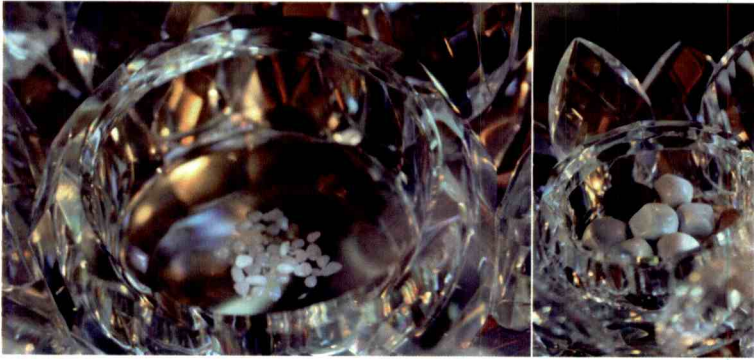
๒. พระอาจารย์ เสาร์ กนตสีโล หรือพระครูวิเวกพุทธกิจ

ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล
เกิดวันจันทร์ เดือนสิบสอง ปีระกา
วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๔
ที่บ้านท่าโคม (ชื่อเดิม “บ้านท่าโคมคำ”)
ตำบลหนองซอน อำเภอเมือง จังหวัด
อุบลราชธานี (ปัจจุบันคือ ตำบลปะอาว
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี)

นามเดิมชื่อ เสาร์ นามสกุลสมัยนั้นยังไม่มี เป็นบุตร
ของ พ่อทา และแม่โม่ มีพี่น้องร่วมกัน ๕ คน ในวัยเยาว์นั้น
ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล มีรูปร่างสูงใหญ่ หน้าตา ผิวพรรณ
ดีมาก สมัยเมื่อยังเด็กท่านมีความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส
ในพระพุทธศาสนา สนใจใฝ่ศึกษาหาความรู้ เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี
ไปฝากตัวเป็นศิษย์วัด เพื่อเตรียมตัวบรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดได้
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จนในปี พ.ศ. ๒๔๑๗ ก็ได้บรรพชา
เป็นสามเณร ในคณะมหานิกาย เมื่อบวชเณรแล้ว ท่านมีความอุตสาหะ
ขยันขันแข็ง พากเพียรเรียนศึกษา หมั่นท่องมนต์ บทสวดมนต์ เรียนมูล
กัจจายนะ ศึกษาพระวินัยทั้งห้า คัมภีร์พระธรรมบท ทศชาติ มงคลทีปนี
วิสุทธิมรรค อภิธัมมัตถสังคหะ อีกทั้งอักษรไทยน้อย ไทยใหญ่ “ตัวธรรม”
อักษรขอม ก็ล้วนชำนาญการแตกฉานไปทุกอย่าง

ท่านพระอาจารย์เสาร์เคยเล่าชีวิตประวัติเมื่อครั้งเป็นสามเณรให้

พระอัฐิธาตุหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ประดิษฐานที่วัดเลียบ

ลูกศิษย์ฟังอยู่เสมอ ถึงการปฏิบัติครูบาอาจารย์ของท่านว่า...

“สมัยนั้นท่านเป็นสามเณรใหญ่ ถ้ามีกิจนิมนต์พระไปฉันภัตตาหารนอกวัดแล้ว ท่านจะต้องได้ไปช่วยรับใช้เสมอ เพราะเป็นสามเณรใหญ่ที่ครูบาอาจารย์รัก และไว้น้ำใจเชื่อใจมาก ไปไหนจะต้องเอาท่านไปด้วยเสมอ เพื่อคอยปฏิบัติอุปชฌาย์จารย์ กิจการทุกอย่างของครูบาอาจารย์นั้น ท่านรับหน้าที่ทำหมดโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้าลำบากยากเข็ญใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นต้นว่า ตอนรับบาตร ท่านจะรับภาระองค์เดียวหมด หิ้วบาตรและสะพายบาตรรอบกายเลยทีเดียว”

“ในสมัยนั้นท่านฉันภัตตาหารได้มาก พอถึงเวลาไปติดตามฉันอยู่ในบ้านเหล่าญาติโยมเจ้าภาพจะต้องคอยดูแลภัตตาหารตักเต็มให้ท่านเสมอ ท่านก็ยิ่งฉันฉลองศรัทธาเขาได้มากเท่านั้น บางคนสงสัยว่าท่านฉันได้มากกว่าพระอย่างนี้ ท่านเอาท้องที่ไหนมาใส่ไหว” พระครูพิบูลธรรมภาณ (โชติ อภากคโค) วัดภูเขากแก้ว อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้เล่า

ถึงเวลาบวชพระ...ญาคูเสาร์

หลังจากบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ ๕ ปี อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ในปี พ.ศ. ๒๔๒๒ ท่านได้ตัดสินใจอุปสมบทเป็นพระภิกษุในคณะมหานิกาย ท่านพำนักจำพรรษาอยู่ที่วัดใต้ ๑๐ พรรษา ได้เป็น “ญาคู” เป็นครูผู้อบรมหมู่คณะสืบต่อ ซึ่งชาวบ้านเรียกท่านว่า “ญาคูเสาร์”

เมื่อญาคูเสาร์จะสึก

ท่านมีความคิดอยากจะลาสิกขา เตรียมสะสมเงินทอง วัตถุข้าวของเป็นจำนวนมาก บนกุฏิของท่านเต็มไปด้วยสิ่งของเครื่องใช้ มีทั้งผ้าไหม แพรพรรณ เตรียมตัวที่จะเป็นพ่อค้าวานิชไปทางน้ำ เพราะท่านมีความชำนาญในการดำรงชีวิตตามลำน้ำตั้งแต่วัยเยาว์ สมัยอยู่ที่บ้านชำโคม อันเป็นบ้านเกิด มีลุงท่านทำการค้าประสบผลสำเร็จ มีกิจการเดินเรือใหญ่โต อันเป็นแนวทางแห่งจินตนาการของท่านที่วาดไว้ว่า เมื่อลาสิกขาแล้วจะใช้ชีวิตเป็นพ่อค้า พอขายได้เงินพอสมควรแล้วก็จะหวนกลับมาบ้านเกิด สร้างครอบครัว – แต่งงาน ตั้งหลักปักฐานทำไร่ ทำนา – ค้าขายหาเลี้ยงครอบครัวไปตามวิถีชีวิตของชาวโลกต่อไป

ญาคูเสาร์ชุดต่อเรือ

ในเวลานั้นยังขาดเรือเท่านั้น ท่านได้ทราบข่าวว่ามีต้นไม้ต้นใหญ่ ที่งามมากต้นหนึ่ง เหมาะสำหรับชุดเป็นเรือ แต่รำลึกกันว่าหลายคน ที่เข้าไปตัดฟัน มักมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา ต่างพากันเข็ดขยาดไม่มีใครกล้าไปแตะต้องเลย ท่านจึงไปคู่ด้วยตนเอง พอไปเห็นต้นไม้ที่มีลักษณะ

งดงามมากเหมาะอย่างยิ่งที่จะขุดเป็นเรือ จึงตัดสินใจขุดต่อเรือทันที จนกระทั่งสำเร็จเสร็จสิ้น เป็นเรือที่มีขนาดใหญ่และงดงามเหมาะจะใช้ บรรทุกสินค้า โดยที่ไม่มีอาเพศเหตุร้ายเกิดขึ้นเลย

ท่านได้นำเรือมาผูกไว้ที่ท่าน้ำหน้าวัดได้ เล่ากันว่ามักมีเหตุการณ์ ประหลาด ๆ เกิดขึ้นกับเรือลำนี้บ่อยครั้ง คือ เรือลอยลำออกไปกลางน้ำได้ ทั้ง ๆ ที่ผูกเชือกไว้แล้ว พอถึงวันพระกลางคืน เรือก็จะลอยออกไปเอง จนไม่มีใครกล้าขึ้นไปนั่งเล่นบนเรือลำนี้

ความคิดวาดแผนการในอนาคตยังแรงกล้า

ความคิดที่จะลาสิกขานับวันยิ่งร้อนรุ่มและรุนแรงขึ้น

โยมมารดาสิ้น

ในขณะนี้เอง โยมมารดาของท่านพระอาจารย์เสาร์เสียชีวิต ที่บ้านท่าโคม ยังความเศร้าสะเทือนใจอย่างใหญ่หลวงมาสู่ท่าน ความคิด ฟุ้งซ่านแผนการทุกอย่าง จำเป็นต้องถูกระงับไว้ ท่านต้องรวบรวม กำลังใจเดินทางไปร่วมงานศพของโยมมารดาที่บ้านเกิดเป็นการแสดง กตัญญูกตเวทิตาคุณต่อมารดาผู้ให้กำเนิดเป็นครั้งสุดท้าย หลังจาก เสร็จงานฌาปนกิจศพโยมมารดาแล้ว ท่านก็เดินทางกลับมาพำนัก ที่วัดได้เหมือนเดิม

ญาครูเสาร์ไม่สึก

หลังจากงานปลงศพโยมมารดา ท่านต้องรวบรวมจิตใจให้ เป็นสมาธิปลงธรรมวิงเวช แม้เมตตาอุทิศส่วนกุศลแด่โยมมารดา จน กระทั่งในที่สุดความคิดที่จะลาสิกขา ก็ค่อย ๆ ผ่อนคลาย...เลือนราง...

จางหาย... มลายไป ในที่สุด เมื่อตัดสินใจได้แน่นอนว่าจะไม่สึกแล้ว จึงตรงไปยังทำน่าน้ำหน้าวัดที่จอดเรือไว้ แก่เชือกที่ผูกเรือ แล้วผลักหัวเรือออกไปสุดแรง เรือก็พุ่งแหวกสายน้ำออกไปตามแรงผลัก แล้วลอยเคว้งคว้างไปตามกระแสน้ำจนไกลลิบ สุดสายตา เจกเช่นดั่งที่ท่านละทิ้งความคิดที่จะลาสิกขาออกไปใช้ชีวิตให้ล่องลอยไปตามกระแสโลกีย์โดยเด็ดขาด

พอเรือลอยลับไปแล้ว ท่านกลับคืนสู่ภูมิ มีความสุขสงบใจ และมั่นใจในตัวเองอย่างเต็มที่ เพราะได้ปลดเปลื้อง ปล่อยวาง ซึ่งห่วงพันนาการ ที่ผูกมัดจิตใจท่านมาเป็นเวลาช้านาน รุ่งเช้าวันใหม่ท่านประกาศให้หมู่คณะและญาติโยมทั้งหลาย ได้ทราบทั่วกันว่า ต่อไปนี้ท่านจะไม่สึกอย่างเด็ดขาด ใครต้องการอะไรขอให้มาเอาไปได้เลย พวกสิ่งของเครื่องใช้ สินค้า ของมีค่าต่าง ๆ ที่ท่านอุตส่าห์เก็บสะสมไว้นาน ท่านสละให้เป็นทานจนหมดสิ้น แจกสิ่งทานเหล่านั้นเป็นเวลาหลายวัน จึงหมด โดยท่านไม่อาลัยอาวรณ์ใด ๆ ทั้งสิ้น กลับยินดีที่จะได้แจกทานจนหมด

หลังจากที่ญาคูเสารได้สละเครื่องเกียพพันทุกสิ่งทุกอย่างจากตัวแล้ว ท่านได้มีเวลาพิจารณาจิตของท่าน พร้อมกับได้เสาะแสวงหาท่านผู้รู้เพื่อที่จะคอยชี้แนะแนวทางดำเนินเพศบรรพชิตต่อไป ท่านได้ทราบว่ ญาท่านม้าว เทวธมฺมี ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตรงต่อพระธรรมวินัย ตรงต่อมรรคผลพระนิพพาน “ญาคูเสาร” จะได้ละทิ้งทิฐิความเป็น “ญาคู” มุ่งตรงไปยัง วัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม) ที่ท่านกของญาท่านม้าว เทวธมฺมี ทันทิ ได้รับฟังเทศน์ที่ท่านอบรมสั่งสอนพระภิกษุ สามเณร ให้เลิกแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตรงตามพระพุทธวินัยบัญญัติ เลิกเส้นทางดำเนินใด ๆ ก็ตาม อันที่จะทำให้ศีล

ต่างพร้อย ให้ห้วงเครื่องสังสมกิเลสให้พอกพูน ดิดหล่มโลกโลภียต่าง ๆ เหล่านั้น ไม่ใช่แนวทางของพระพุทธองค์ ให้ละเลิกเสียโดยเด็ดขาด

ให้หันมาประพฤติปฏิบัติในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง ทรงศีล ให้บริสุทธิ์ เจริญสมาธิให้แน่น เน้นปัญญาให้เต็มรอบบริบูรณ์

นี่คือแนวทางขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้ ให้ผู้เป็นสาวกทั้งหลาย ได้ประพฤติปฏิบัติตามนั้นแล

ญาครูเสาร์ได้รับฟังโอวาท ญาท่านม้าว เทวธมฺมี แล้วนำมาพิจารณาประพฤติปฏิบัติจนเห็นจริง ตามกระแสธรรมที่ได้สดับรับฟังมา ต่อมาได้ชักชวนสหธรรมิกผู้รู้ใจ คือ ท่านเจ้าคุณปัญญาพิศาล (หนู รุติปญฺญ) ครั้งเมื่อยังอยู่วัดได้ด้วยกัน พร้อมหมู่คณะติดตามไปรับฟังเทศน์ฟังธรรมที่วัดศรีทองด้วยเป็นจำนวนมาก และได้พากันมุ่งหน้าปฏิบัติธรรม ปฏิบัติจริง ปฏิบัติชอบ ประกอบความเพียรอย่างเข้มแข็ง

ญัตติกรรม (พ.ศ. ๒๔๓๒)

ท่านได้ฟังธรรมจาก ญาท่านม้าว เทวธมฺมี แล้วเกิดความเลื่อมใส จึงขอมอบเป็นศิษย์ ท่านก็ยอมรับ แต่ว่าไม่ได้เข้าอุโบสถร่วมสังฆกรรม ด้วยกับท่าน แม้จะใช้ของฉัน จะไปจับต้องของท่านไม่ได้ จะต้องถวาย (ประเคน) ท่านใหม่ ประกอบกับหมู่คณะนิกายเดิมของตนเอง ยังไม่เลื่อมใสในการถือปฏิบัติตามครรลองแบบอย่างธรรมยุต ท่านได้ตัดสินใจ พร้อมด้วยพระเถรลูกวัดทั้งหมดในวัดได้ ร่วมประกอบพิธี “ทัฬหกรรม” หรือ “ญัตติกรรม” ใหม่ในคณะธรรมยุต ณ อุโบสถ วัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม) โดยมีพระครูหา ชาติปาโล เป็นพระอุปัชฌาย์ เจ้าอธิการสีหา ชยเสโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ส่วนสถานะของวัดได้นั้นก็กลายเป็นวัดธรรมยุต จนกระทั่งบัดนี้

บำเพ็ญเพียร

ท่านพระอาจารย์เสาร์ พร้อมหมู่คณะ ได้ประกอบพิธีปฏิบัติกรรมที่วัดได้ ท่านได้ รับแรงประกอบความเพียรทุกขณะจิต ไม่มี ลดละ ไม่เห็นแก่นอน ไม่เห็นแก่ปากท้อง ไม่เห็นแก่ลาภสักการะ และสรรเสริญ เยินยอ สิ่งเหล่านี้ท่านสละโดยเด็ดขาด แล้ว ท่านครองศีลครองธรรม ยึดมั่น

รูปเหมือนหลวงปู่เสาร์
ประดิษฐานที่วัดเลียบ

เด็ดเดี่ยวแน่วแน่ในหลักธุดงค์วัตร ๑๓ ประการ ไม่ว่าท่านไป ที่ใด อยู่ที่ไหน ใจท่านมิได้เห็นห่างจากความเพียร แม้แต่ไปบิณฑบาต ปิดกวาดลานวัด ขัดกระโถน เย็บผ้า ย้อมผ้า เดินไปเดินมาในวัดและ นอกวัด ตลอดจนการขบฉัน ท่านทำความเท่าทันอยู่กับความเพียร ทุกขณะที่เคลื่อนไหวไม่ยอมให้อารมณ์ภายนอกมากะทบกระทั่ง ให้จิตใจวอกแวกไปตามอารมณ์ ประุ่งแต่งโดยเปล่าประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น จิตของท่านก็ได้รับความสงบสุขโดยสม่ำเสมอ

ท่านเป็นผู้สันโดษ ชอบความสงบ ไม่ระคนด้วยหมู่คณะ ถ้าที่ไหนมีความวุ่นวาย ท่านจะปลีกตัวหนี เทียวจาริก ปลีกวิเวก หรือ เทียวเผยแผ่สังฆธรรม แม้การเที่ยวไปจะเป็นหมู่คณะมาด้วยกันหมู่มาก แต่ก็เงียบสงบเหมือนไม่มีพระเลย เมื่อท่านเดินทางมาถึง ปักกลดพัก มีพระเณรติดตามท่านมามากมาย กระทั่งพระธุดงค์จรมมา พอทราบข่าว ก็จะมาเที่ยวมากราบนมัสการท่านมิได้ขาด พอเข้าไปบริเวณวัดทั้งวัด จะเห็นก็แต่ท่านกับพระอุปัฏฐากเท่านั้น นอกนั้นจะเข้าหาที่วิเวกสงัด กันหมด ท่านทำความรู้สึกตัวอยู่กับความเพียร ทุกขณะที่เคลื่อนไหว

ไม่ยอมให้เปล่าประโยชน์จากการเคลื่อนไหวในอิริยาบถใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งพระคณะติดตามท่านสมัยก่อนนั้น ต่างได้พากันสืบทอดปฏิบัติท้าวตราบปฏิบัติของบูรพาจารย์อย่างมิขาดตกบกพร่อง

ต่อมาท่านได้รับสมณศักดิ์เป็น “พระครูวิเวกพุทธกิจ”

วัดเลียบ (พ.ศ. ๒๔๓๕)

ในสมัยก่อนนั้นวัดได้เป็นวัดที่อยู่นอกเมืองยังเป็นสถานที่สงบพอประกอบความเพียรได้ดี ต่อมาด้วยอุปนิสัยเป็นผู้สันโดษ ท่านหลีกเร้นออกจากหมู่คณะเพื่อไปประกอบความเพียรตามป่าสวนที่สงบเงียบ แลวนั้นเจ้าของที่ดินคือ พระอุบลการประชานิตย์ (บุญชู) มีจิตศรัทธา

ยกที่ดินถวายให้สร้างเป็นวัดธรรมยุต เจดีย์หลวงปู่เสาร์ วัดเลียบ ชื่อ วัดเลียบ ถวายให้ท่านพระอาจารย์เสาร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ วันอังคาร หลวงปู่เสาร์ จึงเป็นเจ้าอาวาสวัดเลียบ เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๔๕ สมัย ร.๕ ปีที่ ๒๙ (ปีที่ ร.๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์เป็นปีที่ ๒๙)

ต่อมา ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล พร้อมด้วยท้าวสิทธิสาร และเพี้ยเมืองจันทร์ ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานวิสุงคามสีมา ตามพระราชโองการที่ ๘๗/๓๐๓ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ ในรัชกาลที่ ๕ อุโบสถกว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๒ เมตร ก่อสร้างด้วยไม้หลังคามุงด้วยสังกะสี ควบคุมการก่อสร้างโดยพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล

ภายในอุโบสถประดิษฐานพระประธานนามว่า “พระพุทธรอมทอง” ซึ่งพระอาจารย์เสาร์เป็นผู้สร้าง อุโบสถหลังนี้ดำรงอยู่มาได้ ๗๔ ปี

วัดบูรพาราม

เมื่อวัดเลียบมีศิษย์ เพื่อสนธรรมิกมากขึ้นเรื่อยท่านพระอาจารย์เสาร์จึงหาที่วิเวกแห่งใหม่อยู่ท้ายเมือง ห่างไกลผู้คนไปทางทิศตะวันออกราว ๑ กิโลเมตรจากวัดเลียบ เป็นวัดเก่าแก่มาก่อน รกร้างมานานหลายปี มีโบสถ์เก่าคร่ำคร่าหลังเล็ก ๆ อยู่หลังหนึ่ง

หลังจากเสร็จภารกิจ ท่านก็ออกเดินจากวัดเลียบมุ่งมาหาที่วิเวกยังโบสถ์ร้างหลังนี้ ยึดเอาเป็นที่บำเพ็ญเพียรเจริญธรรมกรรมฐานเป็นประจำ ท่านพระครูพิบูลธรรมภาณ (โชติ อากคโค) วัดภูเขากว้าวกล่าวว่า “พระอาจารย์เสาร์เล่าว่า...ในตอนเย็นก่อนที่ท่านจะเดินทางกลับวัดเลียบ ท่านได้เข้าไปกราบพระประธาน ทำวัตร สวดมนต์อธิษฐานจิตขอให้ผู้มีฤทธิ์ดลบันดาลให้สถานที่แห่งนี้ได้เป็นวัดสมบูรณ์แบบต่อไปในอนาคตอันใกล้นี้ ท่านได้อธิษฐานเป็นประจำทั้งก่อนทำสมาธิภาวนา และก่อนเลิกจะกลับมิได้ขาด ท่านบอกวก่อนทำความเพียรทุกครั้ง ท่านต้องไหว้พระสวดมนต์ก่อน โดยที่ท่านบอกว่า การทำความเพียรก็คือการทำจิตของเราให้สงบนั่นเอง เมื่อเราทำวัตรสวดมนต์ก่อนจิตใจของเราถึงสงบ เป็นการป้องกันจิตของเราไม่ให้ฟุ้งซ่านไปในอารมณ์อื่นทั้งกายทั้งใจตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ทำให้รู้สภาพสภาวะของตัวเอง “สภาวะ” ก็คือภาวนานั่นเอง

ครั้นเมื่อพระอาจารย์เสาร์ได้ออกธุดงค์ไปได้ไม่ถึง ๗ วัน สถานที่วัดร้างที่ท่านพระอาจารย์เสาร์ได้อธิษฐานไว้แล้วนั้น ท่านพระครูสีทา

ชยเสโน (พระกรรมวาจาจารย์ของท่าน) แห่งวัดศรีทอง ออกไปทำความเพียรที่นั่น ท่านเห็นที่แห่งนั้นเป็นป่าที่เงียบสงัดดี เหมาะอย่างยิ่งที่จะบำเพ็ญเพียร ประกอบกับโบสถ์มีสภาพทรุดโทรม ท่านจึงเกิดศรัทธา วันหลังท่านออกไปบำเพ็ญเพียรอีก ก็ได้เรียกศิษย์วัดออกไปตากถางพงไม้ที่ขึ้นเป็นป่ารกทึบ พร้อมทำความสะอาดไปด้วย ส่วนตัวท่านก็ประกอบความเพียรไปเรื่อย ๆ ทุกวัน พอตกเย็นจึงเดินกลับวัด วันหนึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เจ้าเมืองอุบลราชธานีสมัยนั้น ได้ขี่ช้างออกตรวจรอบเมืองพร้อมด้วยทหารมาถึงบริเวณนั้น ได้ยินเสียงคนตัดไม้ จึงให้ทหารวิ่งไปดู แล้วกลับมารายงานว่า “ญาคูสีทา” ให้เด็กวัดถางป่ารอบโบสถ์ร้าง จึงให้ทหารวิ่งกลับไปถามอีกว่า “ท่านญาคู จะอยู่เองหรือ” ทหารกลับมารายงานว่า “ถ้ามีคนศรัทธาสร้างวัดให้ก็จะอยู่ ถ้าไม่มีใครสร้างให้ก็จะไม่อยู่”

เจ้าวรวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ จึงได้สร้างวัดขึ้นใหม่ ถวายท่านพระครูสีทา เรียกว่า “วัดบูรพาราม” มาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

การเผยแผ่หลักธรรมคำสอน

พระอาจารย์เสาร์ เป็นพระปรมาจารย์ฝ่ายวิปัสสนากัมมัฏฐาน เป็นพระภิกษุผู้มีความเพียรเป็นเลิศ มีความสงบเสงี่ยม กิริยามารยาทอ่อนน้อม สุขุม พุดน้อย มีอริยาไศยน้อมไปทางวิปัสสนา และพอใจแนะนำสั่งสอนผู้อื่นในทางนั้นด้วย เป็นผู้ใฝ่ใจในอุดมคติวัตร หนักในพระธรรมวินัย ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ขอบวิเวก ไม่ติดถิ่นที่อยู่ ได้เดินธุดงค์เจริญสมณธรรมตามป่าเขาและจำพรรษาตามป่าเขาในถิ่นต่าง ๆ ทั่วภาคอีสานเป็นเวลาหลายพรรษา

ท่านพระอาจารย์เสาร์มีความเป็นอยู่อย่างสมถะ มีเมตตาธรรม อยู่เป็นนิตย ท่านชอบอยู่อย่างสงบๆ ไม่ชอบเทศน์ แต่ปฏิบัติให้ ลูกศิษย์ดูเป็นตัวอย่าง ส่วนมากแล้วท่านเป็นตัวอย่างของการทำให้ดู ปฏิบัติให้เห็นมากกว่า ท่านเป็นคนพูดน้อย คำพูดของท่านแต่ละคำจึงมี แต่ความบริสุทธิ์ ลุ่มลึก และจริงใจ ดังนั้น ธรรมะของท่านพระอาจารย์ เสาร์ที่มีให้กับลูกศิษย์ คือการบำเพ็ญความเพียรโดยการสอนธรรมะ จากการปฏิบัติตนเอง

แม้ไม่ปรากฏคำสอนและธรรมะจากท่านมากนัก แต่พระ คณาจารย์ที่เป็นศิษย์และอยู่รับการอบรมธรรมปฏิบัติจากท่านพระ อาจารย์เสาร์ก็ได้บันทึกและจดจำถ้อยคำคำสอนของท่านพระอาจารย์ เสาร์ ซึ่งพอจะรวบรวมไว้ได้บ้าง ดังนี้

๑. แต่งหนังสือธรรมะเพื่อให้พุทธบริษัทได้ศึกษา ชื่อหนังสือว่า “จตุรลักษณ์” มีใจความสำคัญสรุปได้ ๔ ประการ คือ

๑.๑ ให้มนุษย์ทุกคน รู้จักระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้าคือ ให้เจริญพุทธานุสติ

๑.๒ ให้มนุษย์ทุกคนเมื่อเกิดมาแล้ว เข้าใจตนเองว่านับถือ พระพุทธศาสนาแล้วให้เจริญเมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา เป็นอนุสติ

๑.๓ ให้มนุษย์ทุกคนจงรู้ว่า เมื่อเกิดมาแล้วจงรู้กฎของ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซึ่งเราทุกคนหนีสิ่งเหล่านี้ไปไม่ได้ คือ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้เจริญความไม่เที่ยง มีความทุกข์และไม่ใช่อัตนของเรา ฉะนั้นให้เจริญอสุภานุสติ

๑.๔ ให้มนุษย์ทุกคนจงพิจารณาองทุกข์นับตั้งแต่เกิดมา จนวาระสุดท้าย คือ ความตายเพราะทุกคนหนีความตายไปไม่ได้ ให้ เจริญมรณานุสติ

๒. ให้พากันละบาปและบำเพ็ญบุญ อย่าให้เสียชีวิตหรือสิ้นลมหายใจไปเปล่าที่ได้มีวาสนาเกิดมาเป็นมนุษย์ ซึ่งมีความสูงศักดิ์มาก แต่อย่านำเรื่องของสัตว์มาประพาด มนุษย์ของเราจะต่ำลงกว่าสัตว์ และจะเลวกว่าสัตว์อีกมาก เวลาตกนรกจะตกหลุมที่ร้อนกว่าสัตว์ มากมายอย่าพากันทำ

๓. ท่านมีคิดว่า “เขาสีเชื่อความดีที่เขาเอ็ดหลายกว่าคำเก่าที่เขาสอน” (เขาจะเชื่อในสิ่งที่เราทำมากกว่าจะเชื่อในสิ่งที่เราพูด)

๔. ทำให้ดู มันยังไม่ดู ปฏิบัติให้ดูอยู่ทุกวัน มันยังไม่ปฏิบัติตาม เทศน์ให้ฟังมันจะฟังหรือ “พวกเจ้า ช้อยเอ็ดให้เบ้งยังบ่เบ้ง เทศน์ให้พวก หมูเจ้าฟัง หมูเจ้าสีฟังฤ”

๕. ถ้าท่านพูดบ่ไม่ลืกลักหน้อย ท่านจะได้ดื่มน้ำที่ใสสะอาด หรือ อากาศแผ้ววางเปล่า นกก็ยังบินได้ด้วยกำลังปีก

๖. ให้ปฏิบัติทำความดี นั่งสมาธิ ปฏิบัติธรรม

๗. เขาพูดว่าเราดี เราก็ไม่ตีเหมือนคำเขาพูด เขาพูดว่าเราชั่ว เราก็ไม่ชั่วเหมือนคำเขาพูดถ้าเราไม่ยึด...เราไม่มี...จะเอาอะไรไปตีไปชั่ว

๘. ดีกับชั่วมันมีอยู่ในโลกนี้ หนีจากโลกนี้ก็ไม่มีดี ไม่มีชั่ว

๙. ดีก็รู้อยู่แล้ว ชั่วก็รู้อยู่แล้ว ทำให้ดูมันยังไม่ดู จะเอาอะไรไปสอนมันอีก ทำไมมันไม่ดู

๑๐. “การให้ทาน ใครๆ ก็ให้ทานมานานแล้ว มีผลานิสงส์มากเหมือนกัน แต่ยังสู้บวชเป็นชาวชี รักษาศีลอุโบสถไม่ได้ มีอานิสงส์มากกว่าให้ทานนั้นเสียอีก ถ้าใครอยากได้บุญอยากขึ้นสวรรค์ไปนิพพานพ้นทุกข์ ก็ควรบวชเป็นชาวเป็นชีรักษาศีลอุโบสถเสียในวันนี้

คติธรรมคำสอน

พระอาจารย์เสาร์ ได้ศึกษาอักษรธรรม อักษรขอม อักษรลาว อักษรไทยน้อย และหนังสือไทย ซึ่งท่านได้จารอักษรธรรมลงบนใบลาน โดยแสดงคติธรรมและคำสอน ทางภาคอีสาน เขียนด้วยลายมือของท่านเอง ซึ่งใบลานนี้ได้มาจากหลวงปู่สมบุรณ์ ขนติโก เจ้าอาวาสวัดดอนธาตุ ถอดความเป็นภาษา สำเนียงอีสาน ดังนี้

คนเพี้ยยัง
ว่ามิของบุญฐาน
เฮมาพากันสร้าง
ของดีมีอยู่แล้ว

ถึงถิ่น	แดนอีสาน
อยู่เย็น	กายพื้น
รักษา	สืบต่อ
อย่าไล่ทมิ	เปล่าตาย

บุญบาปนี้
เจานั้นตามเขา
ครั้นเขาพาเล่น
พามันแะแอนฟือน

เป็นคู่คือเงา
สู่วันบ่มีเว้น
พามันเดินเล่น
เจานั้นก็แอนนำ

อันว่า พงศ์พันธุ์เชื้อ
ควรที่ นบนอบไหว้
ผลบุญตามคำ
ปรารภนาอันใด

ตายายพ่อแม่ เหา่นั้น
ยอไว้ที่สูง
แนมนำยู่ส่ง
คงสิลลาภได้โดยด้ามดั่งประสงค์

สมณศักดิ์และเกียรติคุณที่ได้รับ

สมณศักดิ์ที่ได้รับคือ พระครูวิเวกพุทธกิจ

เกียรติประวัติทางพระพุทธศาสนา ได้รับการยกย่องให้เป็น

“พระปรมาจารย์ฝ่ายวิปัสสนาธุระ”

เป็นผู้นำกองทัพนครธรรมยุติกนิกายแห่งภาคอีสาน

มรณภาพ

พระอาจารย์เสาร์ พร้อมคณะศิษย์ได้ออกธุดงค์ไปยังประเทศลาวได้ แขวงนครจำปาศักดิ์ภายหลังออกพรรษาแล้ว และได้อาพาธหนักขณะออกธุดงค์ จะกลับเมืองอุบลราชธานีคงไม่ทัน ได้มรณภาพในอิริยาบถขณะกราบพระประธานครั้งที่ ๓ ในอุโบสถวัดอามตยาราม อำเภอวารณไวทยาภรณ์ นครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะโรง คณะศิษย์ อุบาสก และอุบาสิกา ได้เชิญศพกลับมาจัดงานฌาปนกิจที่วัดบูรพา อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖ สิริอายุ ๘๒ ปี ๓ เดือน ๑ วัน

ความเป็นปราชญ์ของพระอาจารย์เสาร์

พระอาจารย์เสาร์ เป็นพระอาจารย์ทางวิปัสสนากัมมัฏฐานของภาคอีสานรุ่นเก่าแก่ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบควรแก่การกราบไหว้บูชาอย่างสูงยิ่ง ปฏิปทาของท่านเด็ดเดี่ยว เยือกเย็น มั่นคง น่าเคารพเลื่อมใสยิ่งนัก ชีวิตประวัติของท่านกังดงมยิง ไม่มีความต่างพร้อย ตลอดเวลาที่ดำรงเพศบรรพชิต จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ก็ยังเป็นที่น่าอัศจรรย์ใจในความเด็ดเดี่ยว เคร่งครัดของการทรงศีล

ครองธรรม ตามพระธรรมวินัยของบูรพาจารย์ ผู้เป็นทั้งพ่อแม่ และครูอาจารย์ของพระภิกษุสามเณร จริยาวัตรของท่านสมบุรณ บริสุทธิผุดผ่อง สง่าผ่าเผย จิตใจเปี่ยมล้นเมตตา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ของปวงชน ลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายตลอดทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง วาจาของท่านนั้น ว่ากันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก ปกติท่านพูดน้อยมาก แต่ไม่ว่า จะกล่าวคำใดออกไป มักจะเป็นจริงตามนั้นเสมอ ท่านพระอาจารย์เสาร์ ได้มอบกายถวายชีวิตนี้ ปฏิบัติกิจพระศาสนา ผากฝั่งจิตใจไว้ในบวร พระพุทธศาสนา ท่านเจริญเดินตามทาง ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ ทุกประการ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา นำคณะศรัทธาทั้งหลาย ให้ได้เจริญศีล สมาธิ ปัญญา ให้ได้รู้จักแยกแยะสิ่ง บาป บุญ คุณ โศข ทั้งหลายทั้งปวง

๓. พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

“คนมีวาสนาในทางดีมาแล้ว แต่คบ “คนพาล” วาสนาก็อาจเป็น เหมือนคนพาลได้ บางคนวาสนา ยังอ่อน เมื่อคบ “บัณฑิต” วาสนา ก็เลื่อนขั้นขึ้นเป็นบัณฑิต ฉะนั้น บุคคลควรคบแต่บัณฑิตเพื่อเลื่อน ภูมิวาสนาของตนให้สูงขึ้น”

(พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต)

ชาติภูมิ

พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ซึ่งบางครั้งบรรดาศิษยานุศิษย์และผู้ที่เคารพศรัทธาโดยทั่วไป อาจเรียกขานนามท่านว่า “หลวงปู่มั่น” นามเดิม มั่น นามสกุล แก่นแก้ว เกิดวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๑๓ ณ บ้านคำบง ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม (ปัจจุบันคือตำบลสงยาง อำเภอศรีเมืองใหม่) จังหวัดอุบลราชธานี โยมบิดาชื่อนายคำด้วง โยมมารดาชื่อนางจันทร์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๙ คน และท่านเป็นบุตรคนที่หนึ่ง เป็นคนร่างเล็ก ผิวขาวแดง มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมาแต่เด็ก

การศึกษาและบรรพชา

เนื่องจากการศึกษาในสมัยก่อนยังไม่มีระบบโรงเรียน การศึกษาเล่าเรียนมีเพียงในวัดหรือสำนักเรียนของผู้มีความรู้เฉพาะด้าน ท่านจึงได้เรียนอักษรสมัยในสำนักอาของท่าน คือ เรียนอักษรไทย อักษรธรรม และอักษรขอม จนท่านสามารถอ่านออกเขียนได้

พออายุได้ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๔๒๘) ได้บรรพชาเป็นสามเณรอยู่ในสำนักบ้านคำบง โดยมีญ่าท่านโคตร บ้านตุงลูกกลาง เป็นบรรพชาจารย์ ได้ศึกษาเล่าเรียนธรรมเรียนสูตรต่าง ๆ ในสำนักอาจารย์ มีอริยาถัย ความประพฤติเรียบร้อยไม่เป็นที่ลำบากใจแก่คณะครูอาจารย์ที่ให้การศึกษาอบรม และเมื่ออายุได้ ๑๗ ปี บิดาได้ขอร้องให้ลาสิกขาออกมาช่วยงานทางบ้านเพราะไม่มีคนช่วยไถนา และเมื่อลาสิกขาแล้วท่านก็ยังคิดที่จะบวชอยู่เสมอ เนื่องจากยังศรัทธาในพระพุทธศาสนาและติดใจในคำสั่งเชิงขอร้องของคุณยายว่า “เจ้าต้องบวชให้ยายเพราะยาย

ก็ได้เลี้ยงเจ้ามาด้วยความยากลำบาก” อันเป็นความเชื่อของคนโบราณอีสาน ที่เชื่อว่าถ้าลูกหลานบวชให้เมื่อถึงแก่กรรมก็จะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์นั่นเอง

การอุปสมบท

เมื่อท่านอายุได้ ๒๒ ปี (พ.ศ.๒๔๓๖) ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ณ วัดศรีทอง (ปัจจุบันคือ วัดศรีอุบลรัตนาราม) อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีพระอริยกวี (อ่อน) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสีทา ชยเสโน วัดบูรพา เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระครูประจักษ์อุบลคุณ (ส่วย) วัดศรีทอง เป็นพระอนุสาวนาจารย์ พระอุปัชฌาย์ขนานนามฉายาให้ว่า “ภุทิตฺโต”

ภายหลังอุปสมบทแล้วได้ไปศึกษาวิปัสสนาธุระกับพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล ณ วัดเลียบ อำเภอเมืองอุบลราชธานี พระอาจารย์มั่นมีวิริยะพากเพียรในการปฏิบัติภาวนาและเคร่งครัดในวัตรปฏิบัติไม่เคยบกพร่อง จึงเป็นที่รักเอ็นดูของท่านพระอาจารย์เสาร์ เมื่อพระอาจารย์เสาร์ ออกธุดงค์ เพื่อบำเพ็ญ สมณธรรม ณ สถานที่วิเวกอันเป็นป่าเขาลำเนาไพร ห้างไกลรกรังดาร ท่านก็จะพาพระอาจารย์มั่นติดตามไปด้วยทุกหนทุกแห่ง ทั้งฝั่งไทย ฝั่งลาว เขตประเทศพม่า สถานที่ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าพระอาจารย์เสาร์ได้นำพระอาจารย์มั่นไปฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานที่ได้อนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีในขณะนั้นก็คือ วัดดอนธาตุ อำเภอพิบูลมังสาหาร ซึ่งเป็นเกาะใหญ่กลางลำน้ำมูลและวัดภูท่อน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์

เมื่อท่านได้ศึกษาข้อปฏิบัติอันเป็นส่วนแห่งพระวินัยคือ อาจารย์ ความประพฤติมารยาท อาจารย์วัตร และอุปัชฌายวัตรปฏิบัติได้อย่าง สมบูรณ์ รวมทั้งบำเพ็ญสมณธรรมจนได้ความรู้ความฉลาด รู้แจ่มแจ้ง ในพระธรรมวินัยดีแล้ว ท่านก็มาระลึกถึงหมู่คณะสงฆ์ธรรมิก และอุบาสก อุบาสิกา ควรได้รับการอบรมสั่งสอนตามฐานานุรูป ท่านจึงได้จาริกไป ยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อจำพรรษา และอบรม สั่งสอนสมณวิปัสสนาแก่สงฆ์ธรรมิก และ อุบาสกอุบาสิกา

พระอาจารย์มั่นได้จำพรรษาอยู่ วัดเลียบมานาน จึงได้ย้ายเข้าไปจำพรรษาที่ กรุงเทพฯ และวัดเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี จนถึง พ.ศ. ๒๔๕๗ ครั้นแล้ว ท่านจึงกลับมาหา สงฆ์ธรรมิกทางอุบลราชธานี จำพรรษาที่ วัดบูรพาในอีกครั้ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ขณะท่านมีพรรษาได้ ๒๕ พรรษา และได้ไป จำพรรษาในที่ต่าง ๆ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๕๘	ภูผากุด บ้านหนองสูง อำเภอดำชะอี จังหวัดนครพนม
พ.ศ. ๒๔๖๐	บ้านดงปอ “ห้วยหลวง” อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. ๒๔๖๑	ถ้ำผาบิ้ง จังหวัดเลย
พ.ศ. ๒๔๖๒	บ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
พ.ศ. ๒๔๖๓	อำเภอกำแพง จังหวัดหนองคาย

รูปเหมือนหลวงปู่มั่น
ประดิษฐานที่ วัดเลียบ

- พ.ศ.๒๔๖๔ บ้านห้วยทราย อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม
 พ.ศ.๒๔๖๕ ตำบลหนองลาด อำเภовาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร
 พ.ศ.๒๔๖๖ วัดมหาชัย อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี
 พ.ศ.๒๔๖๗ บ้านค้อ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
 พ.ศ.๒๔๖๘ บ้านท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
 พ.ศ.๒๔๖๙ บ้านสามผง อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
 พ.ศ.๒๔๗๐ บ้านหนองซอน (ปัจจุบัน คือ อำเภอหัวตะพาน)
 จังหวัดอำนาจเจริญ
 พ.ศ.๒๔๗๑ วัดสระปทุม กรุงเทพฯ
 พ.ศ.๒๔๗๒ - ๒๔๘๒ จังหวัดเชียงใหม่
 พ.ศ.๒๔๘๓ - ๒๔๘๔ วัดโนนนิเวศน์ จังหวัดอุดรธานี
 พ.ศ.๒๔๘๕ เสนาสนะป่าบ้านโคก จังหวัดสกลนคร
 พ.ศ.๒๔๘๗ เสนาสนะป่าบ้านนามน จังหวัดสกลนคร
 พ.ศ.๒๔๘๘ - ๒๔๙๒ บ้านหนองผือ ตำบลนาใน
 อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ได้มรณภาพ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน
 พ.ศ.๒๔๙๒ เวลา ๐๒.๒๓ น. ณ วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัด
 สกลนคร สิริอายุ ๘๐ ปี พรรษา ๕๙

รุดงควัตร

พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เป็นพระปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นผู้
 สมบูรณ์ด้วยศีลาจารวัตร ยึดมั่นในธรรมปฏิบัติและมีรุดงควัตรที่ถือ
 ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ๔ ประการ คือ

๑. ปิงสุกุลิ๊งครุดงค์ ถือนุ่งห่มห่อผ้าบังสุกุลนับตั้งแต่วันอุปสมบทมาตราប់กระทั่งถึงวัยชรา จึงได้ผ่อนใช้คหบดีจีวรบ้าง เพื่ออนุเคราะห์แก่ผู้ศรัทธานำมาถวาย

๒. ปินทปาดิ๊งครุดงค์ ถือภิกษาจารวัตรเที่ยวบิณฑบาตมาฉันเป็นนิตยแม้อาหารไปในละแวกบ้านไม่ได้ก็บิณฑบาตในเขตวัด บนโรงฉัน จนกระทั่งอาหารลูกไม่ได้ในปัจจุบันสมัย จึงดบิณฑบาต

๓. เอกปัตติ๊งครุดงค์ ถือฉันในบาตรใช้ภาชนะใบเดียวเป็นนิตย จนกระทั่งถึงสมัยอาหารหนักในปัจจุบันสมัยจึงด

๔. เอกาสนิกังครุดงค์ ถือฉันคนเดียวเป็นนิตยตลอดมาตั้งแต่อาหารหนักในปัจจุบันสมัยก็ได้เลิกละ

ส่วนรุดงค์วัตรนอกนี้ได้อธิปไตยปฏิบัติเป็นครั้งคราว ที่นับว่าปฏิบัติได้มากก็คือ อรัญญิกังครุดงค์ ถืออยู่เสนาสนะป่าห่างบ้านประมาณ ๒๕ เส้น หลีกเร้นอยู่ในที่สงัดตามสมณวิสัย เมื่อถึงวัยชราจึงอยู่ในเสนาสนะบ้างห่างจากบ้านพอสมควร ซึ่งพอเหมาะกับการกำลังที่จะภิกษาจารบิณฑบาต เป็นที่ที่ปราศจากเสียงอื้ออึง ประชาชนเคารพยำเกรงไม่รบกวน

ในสมัยที่ท่านยังแข็งแรงได้ออกจากริกโดดเดี่ยว แสงววิเวกไปโปรดพวงลัก จนสุดวิสัยที่ ศิษยานุศิษย์จะติดตามไปถึงได้ก็มี เช่นในคราวไปอยู่ทางภาคเหนือเป็นต้น ท่านไปวิเวกบนเขาสูง อันเป็นที่อยู่ของพวกมูเซอ ยังชาวมูเซอซึ่งพูดไม่รู้เรื่องกัน ให้บังเกิดศรัทธาในพระศาสนาได้

กิจวัตรประจำวัน

ท่านปฏิบัติกิจประจำวันอันเป็นอาจิณวัตรเพื่อเป็นแบบอย่างแก่
สาธุศิษย์ และพร่ำสอนสาธุศิษย์ ให้ปฏิบัติเป็นอาจิณวัตรต่อไปนี้

เวลาเช้าออกจากกุฏิทำสรีริก คือ ล้างหน้า บ้วนปาก นำบริขาร
ลงสู่โรงฉัน ปิดกวาดลานวัดแล้วเดินจงกรม พอได้เวลามากิจาจาร ก็ขึ้น
สู่โรงฉัน นุ่งห่มเป็นปริมณฑล สะพายบาตรเข้าสู่บ้านเพื่อบิณฑบาต
กลับจากบิณฑบาตแล้วจัดแจงบาตร จีวร แล้วจัดอาหารใส่บาตร
นั่งพิจารณาอาหารขณะทำภัตตานุโมทนา คือ ยถาสัพพี ฉันจันทน์เสร็จ
แล้วล้างบาตรเก็บบริขารขึ้นกุฏิ

ทำสรีริก พักผ่อนเล็กน้อยแล้วลุกขึ้นล้างหน้า ใหว่พระสวดมณฑ
และพิจารณาธาตุอาหาร ปฏิกุส ตั้งขณิกอดิตปัจจุเวกขณะแล้วชำระจิต
จากนิวรณ์ นั่งสมาธิพอสมควร

เวลาบ่าย ๓-๔ โมงกวาดลานวัดตักน้ำใช้น้ำฉันมาไว้อาบชำระกาย
ให้สะอาดจากมลทิน แล้วเดินจงกรมจนถึงพลบค่ำจึงขึ้นกุฏิ

เวลากลางคืนตั้งแต่พลบค่ำไป สาธุศิษย์ก็ทยอยกันขึ้นไป
ปรนนิบัติ ท่านได้เทศนาอบรมสติปัญญาแก่สาธุศิษย์พอสมควร
เมื่อสาธุศิษย์ถวายการนวดพื้น (พื้น)พอสมควรแล้วก็เข้าห้อง ใหว่พระ
สวดมณฑ นั่งสมาธิแล้วจำวัด ประมาณ ๔ ทุ่ม ตื่นนอนเวลา ๓.๐๐ น.
บ้วนปาก แล้วปฏิบัติอย่างในเวลาเช้าต่อไป

กิจบางประการ เมื่อลูกศิษย์มาก ก็อาศัยศิษย์เป็นผู้ทำแทน
เช่น การตักน้ำฉัน เพราะเหน็ดเหนื่อยจาก ขราภาพ ส่วนกิจอันใดเป็น
สมณประเพณีและเป็นศีลวัตรท่านปฏิบัติเสมอเป็นอาจิณ มิได้เลิกละ
ท่านถือคติว่า

“เมื่อมีวัตรก็เชื่อว่ามีศีล ศีลเป็นเบื้องต้นของการปฏิบัติ”

“ต้นดี ปลายก็ดี ครั้นผิดมาแต่ต้น ปลายก็ไม่ดี”

“ผิดมาตั้งแต่ต้น ขวงเม่าบ่มี” อุปมาอุปไมยเปรียบเหมือนอย่างว่า
“การทำนารักษาลำต้นข้าวดีแล้ว ย่อมหวังได้แน่ ซึ่งผล” ท่าน
จึงเอาใจใส่ ตักเตือนสานุศิษย์ให้ปฏิบัติศีลวัตร อันเป็นส่วนเบื้องต้น ให้
บริสุทธิ์ บริบูรณ์ไว้เสมอ

การใช้บารมีธรรมสงเคราะห์ชาวบ้าน

ครั้งหนึ่งเมื่อพระอาจารย์มั่นและพระอาจารย์เสาร์ได้จาริกธุดงค์
ไปยังเมืองท่าแขก ฝั่งลาวไปถึงหมู่บ้านถ้ำชาวบ้านกำลังเผชิญกับทุกข์
มหาภัยแสนสาหัส เนื่องจากโรคฝีดาษระบาด ชาวบ้านเป็นโรคนี้แทบ
ทุกคน และล้มตายวันละคนสองคน ยาที่จะนำมารักษาก็ไม่มี ชาวบ้าน
ต้องกราบไหว้บูชาภูตผี หวังให้ช่วย แต่ก็ไม่ทุเลาเลย เมื่อพระอาจารย์
ทั้งสองเดินทางมาถึงบ้านถ้ำ ชาวบ้านต่างดีใจและขอร้องให้ช่วย ขจัด
ทุกข์ภัยครั้งนี้ด้วย

พระอาจารย์ทั้งสองรูป เมื่อรู้ต้นสายปลายเหตุแล้วก็ขอให้
ชาวบ้านมารับไตรสรณคมน์ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณ
แทนการนับถือผี แนะนำให้รู้จักวิธีปฏิบัติไหว้พระ สวดมนต์ เจริญศีล
ภาวนาทั้งตอนเช้า ตอนเย็น และก่อนนอน สอนให้รักษาศีล ๕ ทุกคน
ส่วนพระอาจารย์มั่นและพระอาจารย์เสาร์ ก็ได้เจริญศีลภาวนา
แผ่เมตตาเป็นการช่วยชาวบ้านด้วย

เป็นที่น่าอัศจรรย์ เมื่อท่านพระอาจารย์ทั้งสองได้เมตตาชาวบ้านถ้ำ
ที่เจ็บป่วยด้วยโรคร้ายล้มตายวันละคนสองคนนั้น ก็ไม่มีใครตายอีก

คนที่ป่วยก็ทุเลาเบาบางลงและหายจากโรคอย่างไม่น่าเชื่อ ทำให้ชาวบ้านบังเกิดความเคารพศรัทธาเลื่อมใส แม้กาลเวลาจะผ่านพันมานานแล้ว แต่อนุชนรุ่นหลังของชาวบ้านก็ยังจดจำและเคารพศรัทธาในพระอาจารย์ทั้งสองไม่เสื่อมคลาย

เกี่ยวกับเรื่องนี้ พระธรรมวิสุทธิมงคล (พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน) พระศิษย์รูปสำคัญของ พระอาจารย์มั่น แห่งวัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้กล่าวไว้ในหนังสือประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ว่า

“...เหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะอำนาจธรรมในใจท่านแผ่กระจายออกไปให้เป็นสุขเย็นใจแก่โลก พระอาจารย์มั่นเล่าให้ท่านฟังว่า ท่านแผ่เมตตาใหญ่ในรอบ ๒๔ ชั่วโมง ต่อ ๓ ครั้ง คือ กลางวัน ตอนบ่าย ขณะนั่งภาวนาหนึ่งครั้ง ท่านแผ่เมตตาใหญ่ท่านว่ากำหนดจิตดำรงตัวอยู่เฉพาะแล้วกำหนดกระแสใจให้แผ่ชานออกไปทั่วโลกธาตุเบื้องบน เบื้องล่าง ทั่วทุกทิศทุกทางไม่มีว่างเว้น

ปรากฏว่าจิตใจขณะนั้นมีอำนาจแผ่รัศมีและแสงสว่างออกไปทั่วพิภพไม่มีที่สิ้นสุดและไม่มีอะไรมาปิดบังได้เลย ยิ่งกว่าแสงพระอาทิตย์ที่ร้อยก็พันดวงเป็นไหน ๆ และไม่มีอะไรจะทวงแสงสว่างเสมอ ด้วยใจที่ชำระอย่างเต็มภูมิแล้ว

คุณสมบัตินี้ซึ่งแสดงออกจากรูปริสุทธิ์แล้วยอมให้โลกสว่างและมีความร่มเย็นอย่างอัศจรรย์ ที่บอกไม่ถูก เพราะไม่มีพิษสงมันน้อยเจือปนอยู่ มีแต่คุณธรรม คือ ความเย็นล้วน ๆ ดำรงอยู่ในดวงใจ ท่านผู้มีเมตตาจิตและมีใจบริสุทธิ์สะอาดไปอยู่ ณ ที่ใด มนุษย์ เทวดาอารักษ์ ย่อมเคารพเลื่อมใส ตลอดสัตว์เดียรัจฉานก็ไม่ระวังระวางว่าจะเป็นภัยต่อเขา...”

กลวิธีแสดงธรรมเทศนา

พระอาจารย์มัน ท่านฉลาดรู้ในเทศนาวิธีและอุบายทรมาน
แนะนำสั่งสอนสาธุศิษย์ให้เข้าใจในพระธรรมวินัยและอุบายฝึกฝน
จิตใจ คุณสมบัติส่วนนี้ ย่อมประจักษ์ชัดแก่ศิษย์ทั้งหลายสมจริงอย่างที่
ท่านพยากรณ์ไว้ คือ ท่านฉลาดในเทศนาวิธี ท่านเคยเล่าให้คณะศิษย์
ฟังว่า ท่านได้พยายามศึกษาสำเนียง วิธีเทศนา อันจะสำเร็จประโยชน์
แก่ผู้ฟังได้ความขึ้นว่าเทศนาวิธีต้องประกอบด้วย

๑. **อุเทศ** คือ กำหนดหัวข้อธรรมที่ฟังยกขึ้นแสดง วิธีกำหนด
อุเทศนั้น คือ ทำความสงบใจหน่อยหนึ่งธรรมใดอันเหมาะแก่จิตนิสัย
ของผู้ฟัง ซึ่งมาคอยฟังในขณะนั้น ธรรมนั้นจะผุดขึ้น ต้องเอาธรรมนั้น
มาเป็นอุเทศ ถ้าเป็นภาษาไทยต้องแปลเป็นบาลีก่อน

๒. **นิเทศ** คือ เนื้อความ เพื่ออธิบายความของอุเทศนั้นให้
กว้างขวางออกไปตามสมควร เมื่อเนื้อความปรากฏขึ้นในขณะนั้น
แจ่มแจ้งแก่ใจอย่างไร ต้องแสดงอย่างนั้น

๓. **ปฏินิเทศน์** คือ ใจความ เพื่อย่อคำให้ผู้ฟังจำได้ จะได้นำ
ไปไตร่ตรองในภายหลัง

เทศนาวิธีของท่านอาจารย์ ย่อมเป็นไปตามหลักดังกล่าวนี้ บาลี
อุเทศน์ที่ท่านยกขึ้นมาแสดงบางประการ ท่านไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน
มาก่อน ย่อมมาปรากฏขึ้นในเวลาแสดงธรรมนั่นเอง จึงสมกับคำว่า
ปฏิสัมภิทานาศาสตร์แท้ เป็นการแสดงธรรมด้วยปัญญาญาณจริง ๆ จึงถูก
กับจิตอภิปัสสยของผู้ฟัง ยังผู้ฟังให้เกิดความสว่างแจ่มใส เบิกบานใจ
และเกิดฉันทะในอันประพาสปฏิบัติปฏิบัติศีลธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป

การทำประโยชน์เพื่อสังคม

การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมของท่านจำแนกได้ ๒ ประการ ดังนี้

๑. ประโยชน์ของชาติ ท่านอาจารย์ได้เอาอุระเทศนาอบรมสั่งสอนศีลธรรมอันดีงามแก่ประชาชนพลเมืองของชาติ ในทุก ๆ ถิ่นที่ท่านได้จาริกไป คือภาคกลางบางส่วน ภาคเหนือเกือบทั่วทุกจังหวัด ภาคอีสานเกือบทุกจังหวัด ไม่กล่าวสอนให้เป็นปฏิกษต่อการปกครองของประเทศ ทำให้พลเมืองของประเทศชาติผู้ได้รับคำสั่งสอน เป็นคนมีศีลธรรมดี มีสัมมาอาชีวะายแก่การปกครองของผู้ปกครอง ถือว่าได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ชาติตามควรแก่สมณวิสัย

๒. ประโยชน์ศาสนา ท่านอาจารย์ได้บรรพชาและอุปสมบทเข้ามาในพระพุทธศาสนานี้ด้วยความเชื่อ และความเลื่อมใสจริง ๆ ครั้นบวชแล้วก็ได้เอาอุระศึกษาและปฏิบัติพระธรรมวินัยด้วยความอุตสาหะพากเพียรจริง ๆ ไม่ทอดธุระในการบำเพ็ญสมณธรรม ท่านปฏิบัติตรงควัตรเคร่งครัดถึง ๔ ประการ ดังกล่าวแล้วในเบื้องต้น ได้ดำรงรักษาสมณกิจไว้มิให้เสื่อมสูญ ได้นำหมู่คณะฟื้นฟูปฏิบัติธรรมวินัยถูกต้องตามพระพุทธรบัญญัติและพระพุทธโฆษาท หมั่นอนุศาสน์สั่งสอนศิษยานุศิษย์ให้ฉลาดอาจหาญในการฝึกอบรมจิตใจ ตามหลักสมถวิปัสสนาอันสมเด็จพระบรมศาสดาได้ตรัสสอนไว้ เป็นผู้มีน้ำใจเด็ดเดี่ยวอดทนไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม แต่ยังคงมั่นอยู่ในธรรมวินัย ตามที่พระบรมศาสดาประกาศแล้วตลอดมา ทำตนให้เป็นทิฏฐานุคติแก่ศิษยานุศิษย์เป็นอย่างดี ท่านได้จาริกไปเพื่อแสวงวิเวกตามที่ต่าง ๆ คือ บางส่วนของภาคกลาง เกือบทั่วทุกจังหวัดในภาคเหนือ เกือบทุกส่วนของภาคอีสาน และแถบบางส่วนของต่างประเทศอีกด้วย นอกจากเพื่อวิเวกในส่วนตนแล้ว ท่าน

มุ่งไปเพื่อสงเคราะห์ผู้มีอุปนิสัยในถิ่นนั้นๆ ด้วยผู้ได้รับสงเคราะห์ด้วยธรรมจากท่านย่อมกล่าวได้ด้วยความภูมิใจว่าไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

ส่วนหน้าที่ในวงการคณะสงฆ์ ท่านอาจารย์ได้รับพระกรุณาจากสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ในฐานะเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต ให้เป็นพระอุปัชฌาย์ในคณะธรรมยุต ตั้งแต่อยู่จังหวัดเชียงใหม่ และได้รับแต่งตั้งเป็น พระครูวินัยธร ฐานานุกรม ของเจ้าพระคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันทร) ท่านก็ได้ทำหน้าที่นั้นโดยเรียบร้อยตลอดเวลาที่อยู่เชียงใหม่ ครั้นจากเชียงใหม่มาแล้ว ท่านถึงด่อนานี้ แม้ขอร้องให้ทำในเมื่อมาอยู่สกลนคร ท่านก็ไม่ยอมทำโดยอ้างว่าแก่ชราแล้ว

งานศาสนาในด้านวิปัสสนาธุระ นับว่าท่านได้ทำเต็มสติกำลัง ยังศิษยานุศิษย์ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ให้อาจหาญรื่นเริงในสัมมาปฏิบัติตลอดมานับแต่พรรษาที่ ๒๓ จนถึงพรรษาที่ ๕๙ อันเป็นปีสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน อาจกล่าวได้ด้วยความภูมิใจว่าท่านอาจารย์เป็นพระเถระที่มีเกียรติคุณเด่นที่สุด ในด้านวิปัสสนาธุระรูปหนึ่งในยุคแรกและสืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบัน

ความเป็น “นักปราชญ์” ของพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

มีพระเถรานุเถระชั้นผู้ใหญ่หลายรูปทั้งในกรุงเทพฯ ในภูมิภาคต่างยอมรับความเป็น “นักปราชญ์” ของพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต อาทิ พระราชานิโรธรังสี คัมภีรปัญญาวิศิษฎ์ (เทศก์ เทสรงสี) ได้เขียนเล่าไว้ในหนังสือวงศ์ธรรมยุต ในภาคอีสานว่า “ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านเล่าให้ฟังว่า ขณะที่อยู่ถ้ำไผ่ขวางนั้น ปรากฏเห็นพระอุบาลี

คุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) นั่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออกอยู่ที่วัดบรมนิวาส กำลังพิจารณาปัจจุสมุปบาทอยู่ ท่านเกิดสงสัยแล้วกำหนดเวลาวันที่เท่านั้น เดือนที่เท่านั้น เมื่อเข้ามากรุงเทพฯ จึงเรียนถามพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) ท่านก็ตอบว่า “เป็นอย่างนั้นจริง” พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) ได้พูดในที่ประชุมสงฆ์ว่า “ท่านมันเป็นกัลยาณมิตรควรสมาคม”

จากพระธรรมเทศนาของพระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน) ตอนหนึ่งกล่าวถึงพระอาจารย์มั่นและพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ว่า

“...จวนจะถึงวันลงจากถ้ำ ตอนกลางคืนราว ๐๔.๐๐ นาฬิกา คือ ๑๐ หุ่ พระอาจารย์มั่น คิดถึงท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ วัดบรมนิวาส ว่า เวลานี้ท่านจะพิจารณาอะไรอยู่ จึงกำหนดจิตส่งกระแสลงมาดูท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ก็ทราบฯ เวลานั้นท่านกำลังพิจารณาปัจจุอาการ คือ อวิชชาอยู่ ท่านอาจารย์ทราบแล้วก็จดจำไว้ เวลาลงมากรุงเทพฯ ได้โอกาสก็เรียนถามท่านตามที่ตนทราบมาแล้ว ท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ พอได้ทราบเท่านั้น เลยต้องสารภาพและหัวเราะกันพักใหญ่พร้อมทั้งชมเชยว่า “ท่านมั่นนี่เก่งจริง เราเองเป็นขนาดอาจารย์แต่ไม่เป็นท่า น่าอายท่านมั่นเหลือเกิน ท่านมั่นเก่งจริง” แล้วก็กล่าวชมเชยว่า “มันต้องอย่างนี้ซีกุศิษย์พระตถาคต ถึงจะเรียกว่าเดินตามครู พวกเราอย่าทำตัวเป็นโมฆะจากธรรมของพระพุทธเจ้าเสียหมด ต้องมีผู้ทรงธรรมท่านไว้บ้าง สมกับธรรมเป็นอภาลิโก ไม่ปล่อยให้กาลสถานที่และความเกียจคร้านเอาไปกินเสียหมด ธรรมจะไม่ปรากฏแก่โลก ทั้งที่พระพุทธเจ้าประกาศสอนแก่หมู่ชน ต้องทำอย่างท่านมั่นที่ได้ความรู้ต่าง ๆ มาเล่าสู่กันฟังอย่างนี้ จึงเป็นที่น่าชมเชย”

ท่านเล่าให้ฟังว่า ท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ เลื่อมใสและชมเชยท่านมาก บางครั้งเวลามีเรื่องราวต่าง ๆ ที่ท่านไม่แน่ใจว่า ควรจะพิจารณาและตัดสินใจอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม ท่านยังให้พระมานิมนต์ท่านพระอาจารย์มั่นไปร่วมปรึกษา และมอบเรื่องราวให้ท่านไปพิจารณาช่วยก็ยังมี และท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ ยังกล่าวชมเชยธรรมเทศนาของท่านในท่ามกลางบริษัท ว่าท่านมันแสดงธรรมไพเราะมาก หาผู้เสมอเหมือนได้ยาก และแสดงธรรมเป็นมุตโตทัย คือ แฉกแห่งความหลุดพ้น ที่ผู้ฟังไม่มีที่นำเคลือบแคลงสงสัย นับว่าท่านแสดงได้อย่างละเอียดลออดีมาก แม้แต่เราก็ไม่อาจแสดงได้ในลักษณะแปลก ๆ และชวนให้ฟังเพลินไปอย่างท่านเลย ส่วนนวนโวหารของพระอุดมกัมมัญฐานนี้แปลกมาก ฟังแล้วทำให้ได้ข้อคิดและเพลินไปตาม ไม่มีเวลาอิมพอกและเบื่อ่ายเลย ท่านเทศน์ในสิ่งที่เราเหยียบย่ำไปมาอยู่นี้แล คือสิ่งที่เราเคยเห็นเคยได้ยินอยู่เป็นประจำ แต่มิได้สนใจคิดและนำมาทำประโยชน์ เวลาท่านเทศน์ผ่านไปแล้วถึงระลึกได้

ท่านมันท่านเป็นพระกัมมัญฐานองค์สำคัญ ที่ใช้สติปัญญาตามมรรคที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้จริง ๆ ไม่น่าเบื่อเหยียบย่ำทำลายให้กลายเป็นโลก ๆ เลว ๆ ไปเสียดังที่เห็น ๆ กัน ท่านเทศน์มีบทหนักบทเบาและเน้นหนักลงเป็นตอน ๆ พร้อมทั้งการคลี่คลายความสลับซับซ้อนแห่งเนื้อธรรมที่ลึกลับซับซ้อนไม่อาจแสดงออกมาได้อย่างเปิดเผย และสามารถแยกแยะธรรมนั้น ๆ ออกมาชี้แจงให้เราฟังได้อย่างจริงใจ โดยไม่มีปัญหาอะไรเลย นับว่าท่านฉลาดแหลมคมมากในเชิงเทศนาวิธีซึ่งหาตัวจับได้ยาก “อาตมาแม้เป็นอาจารย์ท่าน แต่ก็ยกให้ท่านสำหรับอุบายต่าง ๆ ที่เราไม่สามารถซึ่งมีอยู่เยอะเยะ

เฉพาะท่านมันท่านสามารถจริง อาตมาเองยังเคยถามปัญหาขัดข้องใจที่ตนไม่สามารถแก้ได้โดยลำพังกับท่าน แต่ท่านยังสามารถแก้ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวด้วยปัญญา เราพลอยได้คิดจากท่านไม่มีประมาณ พระอย่างท่านมันเป็นพระที่หาได้ยากมาก อาตมาแม้จะเป็นผู้ใหญ่กว่าท่าน แต่ก็เคารพเลื่อมใสธรรมของท่านอยู่ภายใน ท่านเองก็ยิ่งมีความอ่อนน้อมต่อมตนต่ออาตมามากจนละอายท่านในบางครั้ง ท่านพักอยู่ที่นี้พอสมควรก็ออกแสวงวิเวกต่อไป อาตมาก็จำต้องปล่อยตามอัธยาศัยท่าน ไม่กล้าขัดใจเพราะจะหาพระแบบท่าน มันนี้รู้สึกจะหาได้ยากยิ่ง เมื่อท่านมีเจตนามุ่งต่อธรรมอย่างยิ่ง เราก็ควรอนุโมทนา เพื่อท่านจะได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ตนและประชาชน พระเณรในอนาคตอันใกล้นี้...”

ธรรมโอวาทของพระอาจารย์มัน

ท่านพระอาจารย์มัน ภูริทัตโต “พระบูรพาจารย์” ผู้สมบูรณ์ด้วยศิลาจารวัตร เจริญในสมณคุณ มีพรหมธรรมสงเคราะห์พุทธบริษัทให้เจริญในกุศลธรรม เฉพาะอย่างยิ่งแล้วท่านพระอาจารย์มัน ในฐานะที่องค์ท่านเป็นภิกษุพุทธสาวกในพระธรรมวินัยได้บรรลุธรรมอันชาวโลกเลื่องลือว่า “บรมสุข” มีเมตตากรุณาอย่างสูงยิ่ง ปรรณนาที่จะให้บรรพชิตนักบวชผู้เป็นศิษย์ในองค์ท่านเจริญในธรรมปฏิบัติ ได้รับความร่มเย็นทางจิตใจละลาติสงสาร กระทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ ศิษยานุศิษย์ ผู้ดำเนินตามรอยบาทท่านพระอาจารย์ ยึดถือในธรรมปฏิบัติ มีความมักน้อย สันโดษ ไม่ระคนด้วยหมู่คณะ แสวงหาวิเวก ปรรณนาความเพียร เป็นต้น ภายหลังจึงมีตนและมีธรรมเป็นที่พึ่งอาศัย

เป็นผู้มีอินทรีย์สงบ มีจิตสงบ วชิกรรมสะอาด และบริสุทธิ์บริบูรณ์ด้วย
ธรรมอันหมดจดทั้งหลาย ศิษยานุศิษย์เหล่านั้น จึงเป็นประดุจเพชร
น้ำงาม อันนายช่างเจียรไนด้วยดีแล้ว ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต
จึงนับเป็นอดีตครู อาจารย์ ที่น่าเคารพกราบไหว้บูชาอย่างสูงยิ่ง ของ
บรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งมวลโดยแท้

จากการศึกษาประวัติและธรรมโอวาทที่พระอาจารย์มั่น ได้แสดง
ธรรมเทศนาและศิษยานุศิษย์ได้บันทึกไว้บางส่วน จึงขอนำเสนอโดย
สังเขปดังนี้

๑. ผู้ใดมาถือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่พึ่ง
แล้ว ผู้นั้นย่อมชนะได้ซึ่งความร้อน สรรณะทั้ง ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์ มิได้เสื่อมสูญอันตรธานไปไหน ยิ่งปรากฏแก่ผู้ปฏิบัติ เข้าถึง
อยู่เสมอ ผู้ใดมายึดถือเป็นที่พึ่งของตนแล้ว ผู้นั้นจะอยู่ในกลางป่า หรือ
เรือนว่างก็ตาม สรรณะทั้ง ๓ จริง ๆ แล้วจะแคล้วคลาดจากภัยทั้งหลาย
อันก่อให้เกิดความร้อนใจได้แน่นอนทีเดียว

๒. คนที่มีวาสนาในทางที่ดีมาแล้วแต่คบ “คนพาล” วาสนาก็
ก็อาจเป็นเหมือนคนพาลได้ บางคนวาสนายังอ่อนเมื่อคบ “บัณฑิต”
วาสนาก็เลื่อนขั้นขึ้นเป็นบัณฑิต ฉะนั้นบุคคลควรพยายามคบแต่บัณฑิต
เพื่อเลื่อนภูมิวาสนาของตนให้สูง

๓. “คนเราใหญ่แต่กาย ใหญ่แต่ชาติ ใหญ่แต่ชื่อ ใหญ่แต่ยศ ใหญ่
แต่สำคัญตน แต่ความรู้ความฉลาดที่จะทำตนให้ร่มเย็นเป็นสุขทั้งทาง
กายและทางใจโดยถูกต้อง ตลอดผู้อื่นก็ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขด้วย
นั้น ไม่ค่อยเจริญเติบโตด้วย และสนใจบำรุงให้เติบโตอีกด้วย จึงเกิด
ความเดือดร้อนกันอยู่ ทุกหนทุกแห่ง โดยไม่เลือกเพศ วัย และชาติ

ชั้นวรรณะอะไรเลย”

๔. การทำหนีตีดื่นผู้อื่น ถึงเขาจะผิดจริง ก็เป็นการก่อกรรม
จิตใจตนเองให้ขุ่นมัวไปด้วย

๕. ความเดือดร้อน วุ่นวายใจที่คิดแต่ตำหนิผู้อื่นจนอยู่ไม่เป็น
สุขนั้น นักปราชญ์ถือเป็นความผิด และบาปกรรมไม่ดีเลย จะเป็นโทษ
ให้ท่านได้สิ่งไม่พึงปรารถนามาثرมาอย่างไม่มีคาดฝัน

๖. กล่าวโทษผู้อื่นโดยขาดการไตร่ตรอง เป็นการสั่งสมโทษและ
บาปใส่ตนให้ได้รับความทุกข์ จึงควรสลัดสังเวชต่อความผิดของตน งด
ความเห็นที่เป็นบาปภัยต่อตนเสีย ความทุกข์เป็นของน่าเกลียดน่ากลัว
แต่สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ทำไมพอใจสร้างขึ้นเอง

๗. ความยิ่งใหญ่คือความไม่ยั่งยืน ชีวิตที่ยิ่งใหญ่คือ ชีวิตที่อยู่
ด้วย ศีล เมตตา และกตัญญู ชีวิตที่มีความดีอาจไม่ใช่ความยิ่งใหญ่ ชีวิต
ที่ยิ่งใหญ่ ต้องอาศัยคุณธรรมความดีเท่านั้น

๘. เราต้องการคนดี คนดีก็จำต้องฝึก ฝึกจนดี จะพ้นการฝึกไปไม่
ได้ งานอะไรก็ต้องฝึกทั้งนั้น ฝึกทุกงาน ฝึกทุกคน ฝึกสัตว์ ฝึกตน ฝึกใจ
นอกจากตายแล้วจึงหมดฝึก คำว่าดีจะเป็นสมบัติของผู้ฝึกดีแล้วแน่นอน

๙. เมื่อเกิดมาอาภัพชาตินี้แล้ว อย่าให้ใจอาภัพอีก ผู้เกิดมาชาติ
นี้อาภัพ อย่าให้ใจอาภัพ คิดแต่ผลิตโทษทำบาปอกุศลเผาผลาญตนให้
ได้ทุกข์ เป็นบาปกรรมอีกเลย

บรรดาสานุศิษย์ที่อยู่ร่วมสำนัก และได้รับคติธรรมคำสอนของ
องค์ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถรต่างยกย่องเชิดชูองค์ท่านเหนือ
เกล้าว่าเป็น “พระบูรพาจารย์” ผู้จัดความมีดมน เป็นดุจ ผู้ยังประทีป

ให้สว่างไสวในที่มีด้ายยึดหลักปฏิบัติและหลักธรรมที่องค์ท่านให้ไว้เป็น
เนติแบบอย่างดำเนินรอยตาม และยอมรับโดยดุษณีด้วยหลักเหตุผลอัน
งดงามที่ต่างเคยสัมผัสสององค์ท่านพระบูรพาจารย์ว่า

สืโวหาเรน สีล เวทิตพฺพํ ศิลพึงรู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกัน

สืโวหาเรน โสเจยยัง เวทิตพฺพํ ความสะอาดพึงรู้ได้ด้วยการงาน

สากจฉาย ปญญา เวทิตพฺพํ ปัญญาพึงรู้ได้ด้วยการสนทนา

ปัญญาขององค์ท่านพระอาจารย์มั่น ถือเป็นอมตานุสสรณียธรรม
มูลมรดกชิ้นเอกที่หาผู้แสดงได้ยากในปัจจุบัน

๔. พระญาณวิเศษสัมฤทธิ์วิราจารย์

(พระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม)

(พ.ศ. ๒๔๓๒-๒๕๐๔)

นามเดิมของท่านคือ สิงห์ บุญโท
เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม
พ.ศ. ๒๔๓๒ ที่บ้านหนองขอน ตำบล
หัวตะพาน อำเภออำนาจเจริญ
อุบลราชธานี (ปัจจุบันคือ อำเภอ
หัวตะพาน บิดามารดา คือ เพี้ย (พระยา)
อัครวงศ์ (อินทวงศ์) หรือ
นายอ้วน และนางหล้า เป็นบุตรคนที่ ๔

บรรพชา : อายุ ๑๕ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ ที่วัดบ้านหนองขอน ตำบลหัวตะพาน และบรรพชาเข้าเป็นสามเณรธรรมยุต ที่วัดสุปฏิหาราม พ.ศ. ๒๔๔๙

อุปสมบท : เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ที่วัดสุทัศนาราม อำเภอเมือง อุบลราชธานี โดย สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ดิสโล) เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้ฉายา ขันตยาโคโม

เรื่องราวในชีวิต : เมื่ออุปสมบทแล้ว สอบได้วิชาบาลีไวยากรณ์ จากวัดสุทัศนาราม และสอบได้นักธรรมตรี เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๕๕ จากนั้นท่านจึงได้เทศนาสั่งสอน ประชาชน จนกระทั่งท่านได้พบข้อความในหนังสือเทวสูตรว่า การบรรพชาอุปสมบทที่บกพร่อง คือ การบวชแล้วไม่มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ทำให้ท่านเกิดสำนึกในตน ออกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนับตั้งแต่นั้น เมื่อพระอาจารย์ มั่น ภูริทตฺโต เดินทางกลับมาจากถ้ำสาริกา จังหวัดนครนายก มาจำพรรษาที่วัดบูรพาราม เมืองอุบลฯ ท่านจึงได้สมัครเป็นศิษย์ ได้ศึกษาปฏิบัติกรรมฐานอย่างไม่ทอดถอย และได้ติดตามพระอาจารย์มั่น เดินธุดงค์ไปตามป่าเขาต่าง ๆ จนได้รับหน้าที่อบรมสั่งสอนพระเณรทั้งหมด และนำคณะพระสงฆ์ออกธุดงค์เผยแผ่พระพุทธศาสนาไปทั่วทุกชนบททั้งภาคอีสาน เมื่อท่านอาจารย์มั่น มรณภาพไปแล้ว ท่านอาจารย์สิงห์ก็เป็นอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ จนเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้สมณศักดิ์ เป็นที่พระครูญาณวิศิษฎ์ และในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระญาณวิศิษฎ์สมิทธิวิริยาจารย์จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๔ หลังจากเสร็จจากผูกพัทธสีมา วัดป่าสาละวัน ท่านก็ป่วยหนักด้วยโรคมะเร็งในลำไส้

มรณภาพ : วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔ อายุ ๗๒ ปี

ข้อมูลพิเศษ : ท่านเป็นศิษย์รุ่นแรกของพระอาจารย์มั่น ได้อยู่ใกล้ชิดนานถึง ๑๒ ปี

ธรรมโอวาท : “.... กายนี้คือก้อนทุกข์ กายนี้เป็นที่หมายให้พ้นเสียจากทุกข์ ฝึกสติปัญญาให้ดีแล้ว มาพิจารณากายนี้ให้แจ้ง ก็ะพ้นทุกข์ได้....”

“...กำหนดจำเพาะจิตผู้รู้ เพ่งพินิจพิจารณาให้เห็นพื้นแผ่นดินกว้างใหญ่เท่าไร เป็นที่อาศัยของสัตว์ทั้งโลก ก็ยังต้องฉิบหายด้วยน้ำด้วยลม ด้วยไฟ ยกวิปัสสนาละลายแผ่นดินนี้เสียให้เห็น เป็นสภาวะธรรมเพียงสักว่าเกิดขึ้นแล้วก็ดับไปเท่านั้น รวบรวมเอาแต่จิต คือผู้รู้ ตั้งไว้ให้เป็นเอกจิต เอกธรรม สงบนิ่งแน่วอยู่ และวางลงเป็นอุเบกขา เฉยอยู่ กับที่ คราวนี้จะแลเห็นจิตนั้นแจ่มแจ้งยิ่งขึ้นทีเดียว ก้าวล่วงจากนิमितได้ดี มีกำลังให้แลเห็น อานาจาสนิสังข์ของจิตที่ได้ฝึกหัดสมาธิมาเพียงขั้นนี้ ก็พอมีศรัทธาเชื่อในใจของตน ในการที่จะกระทำความเพียรยิ่ง ๆ ขึ้นไป วิธีนี้ ๓ นี้ เรียกว่า ปหานปริยญา แปลว่า ละวางอารมณ์เสียได้แล้ว...”

“...ให้ตรวจดูจิตเสียก่อน ว่าจิตคิดอยู่ในอารมณ์อะไร ในอารมณ์อันนั้นเป็นอารมณ์ที่น่ารัก หรือน่าชัง เมื่อติดใจในอารมณ์ที่น่ารัก พึงเข้าใจว่าจิตนี้ลำเอียงไปด้วยความรัก เมื่อติดใจในอารมณ์ที่น่าชัง พึงเข้าใจว่าจิตนี้ลำเอียงไปด้วยความชัง ไม่ตั้งเที่ยง พึงกำหนดส่วนทั้งสองนั้นให้เป็นคู่กันเข้าไว้...”

๕. พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีร์ เมธาจารย์ (ชาลี ธัมมธโร)

‘เราจะปฏิบัติตนเพื่อวิปัสสนาธุระ
ตลอดไป จนกว่าชีวิตจะหาไม่’

ชาติภูมิ

พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีร์เมธาจารย์
(ชาลี ธัมมธโร) ซึ่งบรรดาศิษยานุศิษย์ที่
เคารพศรัทธา นิยมเรียกนามท่านว่า “ท่านพ่อลี” นามเดิม ชาลี นามสกุล
นารีนวงศ์ เกิดวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๙ ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม
๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะเมีย ที่บ้านหนองสองห้อง ตำบลยางโกลน อำเภอม่วงสามสิบ
จังหวัดอุบลราชธานี บิดาชื่อ นายปาว มารดาชื่อ นางพวย
นารีนวงศ์ เป็นบุตรคนที่ ๔ ในจำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดา ๙ คน

การศึกษา บรรพชาและอุปสมบท

ท่านพ่อลี ได้รับการศึกษาเบื้องต้นจากโรงเรียนประจำหมู่บ้าน
ในระหว่างเรียนมารดาได้ถึงแก่กรรม ขณะอายุได้ ๑๑ ปี และเรียน
อยู่จนอายุได้ ๑๗ ปี จึงได้ออกจากโรงเรียน ส่วนจบการศึกษาชั้นใด
ไม่ปรากฏหลักฐาน แต่ก็มีควมรู้อ่านออกเขียนได้เป็นอย่างดี

พ.ศ. ๒๔๖๘ อายุครบ ๒๐ ปี บิดาเห็นว่าเป็นผู้มีศรัทธา
สนใจในการบวชเรียน จึงได้ให้อุปสมบท เมื่อวันอังคารขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๖ ปีฉลู ที่วัดบ้านหนองสองห้อง ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็น

พระอุปัชฌาย์ และพระคู่สวด เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านพ่อลีได้ตั้งปณิธานอันแน่วแน่ที่จะอุทิศชีวิตให้แก่พระศาสนา พร้อมได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า “เวลานี้ข้าพเจ้ายังมั่งดี หวังดีต่อพระศาสนาอยู่ ในการต่อไปนี้ขอให้ข้าพเจ้าพบกับครูอาจารย์ที่ประพุดดี ปฏิบัติชอบภายใน ๓ เดือน เกิด” หลังจากนั้นไม่นาน ก็ได้พบกับพระอาจารย์บ่ท ลูกศิษย์พระอาจารย์มัน ภูริทตฺโต ซึ่งเดินธุดงค์มาและได้รับกิจนิมนต์มาเทศนาสั่งสอนอบรมศีลธรรมชาวบ้าน ที่บ้านโนนวังใหญ่ ตำบลยางโยภาพ เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจึงได้มอบตัวเป็นศิษย์ พร้อมทั้งเดินทางติดตามพระอาจารย์บ่ทไปพบพระอาจารย์มัน ซึ่งพำนักอยู่ที่วัดบูรพา เมืองอุบลราชธานี ได้นมัสการถึงความประสงค์ต่อพระอาจารย์มัน ซึ่งท่านก็ได้ช่วยแนะนำสงเคราะห์สอนให้ภavana คำว่า “พุทโธ” เพียงคำเดียวไปก่อน แต่เนื่องจากพระอาจารย์มันกำลังอาพาธอยู่ จึงได้แนะนำให้ไปพบพระอาจารย์ สิงห์ ขนดยาคโม และพระมหาปิ่น ปัญญาพโล ซึ่งท่านทั้งสองเป็นพี่น้องกัน ที่วัดท่าวังหิน ขณะนั้นยังเป็นวัดป่าริมลำน้ำมูลน้อย เมืองอุบลราชธานี และที่วัดนี้ท่านพ่อลีก็ได้พบกับพระสทรรหมิกอีก ๒ องค์ คือ พระอาจารย์กงมาและพระอาจารย์สาม ซึ่งต่อพระอาจารย์ทั้ง ๒ ก็เป็นพระวิปัสสนาจารย์ ที่สำคัญและมีชื่อเสียงเช่นเดียวกัน

ฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐาน

เมื่อพระอาจารย์มัน หายอาพาธแล้ว ท่านพ่อลีจึงได้ติดตามฟังโอวาทถึงข้อวัตรปฏิบัติ และปฏิบัติกัมมัฏฐานตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นเวลานานกว่า ๔ เดือน พระอาจารย์มัน จึงพาไปสวดญัตติใหม่เป็น

“ธรรมยุต” ที่วัดบูรพา เมืองอุบลราชธานี โดยมีพระปัญญาพิศาลเถระ (หนู) วัดสระปทุม กรุงเทพฯ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์มั่นเป็นผู้ให้สรณคมน์ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ท่านพ่อลี ได้ยึดมั่นในข้อวัตรปฏิบัติ ปฏิปทาของพระอาจารย์มั่น เป็นแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามที่ตนได้ตั้งใจไว้แต่ต้น คือบวชอุทิศตน เพื่อปฏิบัติธรรมตามหลักวิปัสสนากัมมัฏฐาน เพื่อความหลุดพ้นหวังมรรคผลนิพพานในที่สุด โดยเริ่มต้นจากการถือธุดงค์วัตรอย่างเคร่งครัดที่วัดท่าวังหิน กับพระอาจารย์สิงห์ รู้สึกว่าการทำสมาธิได้ก้าวหน้ามากพอสมควร คล้ายกับว่ามีการบำเพ็ญบารมีมาก่อน จึงทำให้จิตใจมั่นคง แน่วแน่ในการปฏิบัติขั้นสูงต่อไป

ต่อมาท่านพ่อลีได้โอกาสกลับไปเยี่ยมโยมบิดาที่บ้านหนองสองห้อง เทศนาอบรมสั่งสอนโยมบิดา และชาวบ้านให้มีความเชื่อในพระรัตนตรัย ไม่หลงมกมายอยู่กับความเชื่อดั้งเดิม คือการนับถือเจ้าป่าเจ้าเขา ภูตผี ปีศาจต่าง ๆ ให้หันมายึดมั่นในศีลธรรม หลักธรรม คำสอนของพระพุทธองค์ ทำให้ญาติโยมเกิดศรัทธาเลื่อมใส หันมายึดมั่นในสัมมนาปฏิบัติกันทุกคน

พ.ศ. ๒๔๗๔ เมื่ออบรมสั่งสอนญาติโยมบ้านหนองสองห้องและบ้านใกล้เคียงให้ยึดมั่นในสัมมนาปฏิบัติพอสมควรแล้ว จึงได้เดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อไปเยี่ยมคารวะและทำอุปัชฌาย์วัตร พระอุปัชฌาย์คือพระปัญญาพิศาลเถระ (หนู) วัดสระปทุม กรุงเทพฯ ในระหว่างจำพรรษาที่วัดแห่งนี้ก็ได้ทำสมาธิภาวนา เจริญกัมมัฏฐานตามแนวทางของพระอาจารย์มั่นควบคู่กันไปด้วย แต่รู้สึกว่าได้ผลเท่าที่ควร จิตใจไม่เป็นสมาธิ ฟุ้งซ่าน มีเหตุการณ์แปลก ๆ เกิดขึ้นในสภาวะจิต วุ่นวาย

ในจิตใจ และมีแนวโน้มว่าจะหันเหไปทางโลกียวิสัย (ทางโลก) ความคิดอยู่บนทางสองแพร่ง คือจะอยู่ในเพศบรรพชิตปฏิบัติสังฆกรรมเพื่อความหลุดพ้นดี หรือจะลาสิกขาบทไปสู่เพศคฤหัสถ์ดี ถ้าไปสู่ชีวิตของชาวบ้านทั่วไป แล้วจะดำเนินชีวิตอย่างไร จึงเกิดจินตนาการสมมติเป็นเรื่องราวขึ้น โดยสรุป ดังนี้

คืนวันหนึ่งขณะที่ท่านพ่อสินั่งสมาธิภาวนาอยู่ที่โพรงเจดีย์วัดสระปทุม จิตใจไม่เป็นสมาธิจึงคิดโน้มเอียงไปสู่เพศคฤหัสถ์ จินตนาการว่า เมื่อลาสิกขาบทเป็นชาวบ้านทั่วไปแล้ว สิ่งแรกที่จะต้องทำคือหางานทำเพื่อมีรายได้เลี้ยงชีพงานจะต้องเป็นงานที่อยู่ในกรุงเทพฯ (พระนคร) เพราะมีความเจริญสะดวกสบายกว่าบ้านนอกอันเป็นบ้านเกิด ส่วนงานที่ทาคิดว่าจะไปเป็นเสมียนพนักงานที่ห้องพิณภาคขายยานัตถ์และยาธาตุ ตามเพื่อนคนหนึ่งซึ่งลาสิกขาบทไปทำงานอยู่ก่อนแล้ว มีรายได้พอเลี้ยงชีพได้ จากนั้นก็จะมีครอบครัว โดยคู่ครองต้องเป็นหญิงสาวสวย ลูกเจ้านายร่ำรวยมีคุณสมบัติครบ ๓ ประการ คือ มีสกุล งามสวย และรวยทรัพย์ โดยหาได้จากนักเรียนโรงเรียนวังหลังหรือโรงเรียนแหลมมไคล เนื่องจากเป็นคนยากจน วิธีที่จะประสบผลสำเร็จได้หญิงสาวมาเป็นคู่ครอง จึงต้องใช้วิธี “รักกันหนาพากันหนิ” แล้วไปเช่าห้องแถวอยู่ ภรรยาก็ทำงานช่วยกันหารายได้ ต่อมามีลูก ๑ คน แต่โชคร้ายภรรยาเสียชีวิตลง ได้แม่แถมเป็นผู้เลี้ยงดูลูก ต่อมาภายหลังเห็นออกเห็นใจกันจึงได้แม่แถมเป็นภรรยาคนต่อมา และมีลูกอีก ๑ คน ชีวิตไม่ราบรื่นเพราะรายได้ไม่พอกับรายจ่าย ลูกทั้ง ๒ ก็ไม่ลงรอยทะเลาะวิวาทกันเสมอ ภรรยาก็หาเรื่องราวพ่อไม่ให้ความยุติธรรมแก่ลูก วุ่นวายสับสนไปหมด การมีครอบครัวแทนที่จะมี “ความสุข” ดังที่คาดหวังไว้ กลับมี

แต่ “ความทุกข์” จึงได้หย่าขาดจากกันแล้วหันหน้าเข้าวัดเพื่อแสวงหา
โมกขธรรมต่อไป เมื่อถึงจุดนี้สติก็กลับมาแน่วแนในสมาธิภาวนา
อีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาท่านพ่อลี ได้อธิษฐานจิตขอให้พระอาจารย์มั่นได้เดินทาง
มาโปรดอีกครั้ง ซึ่งประจวบเหมาะกับพระอาจารย์มั่นได้เดินทาง
มาจำพรรษาอยู่ที่วัดบรมนิวาส จึงได้มีโอกาสดำฟังโอวาทและปฏิบัติ
ธรรมกับพระอาจารย์มั่นอย่างใกล้ชิด เมื่อออกพรรษาแล้ว จึงได้ติดตาม
พระอาจารย์มั่นธุดงค์ไปจังหวัดเชียงใหม่ พำนักอยู่ที่วัดเจดีย์หลวง
จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ปฏิบัติรับใช้และปฏิบัติธรรมกับพระอาจารย์มั่น
ตลอดพรรษา ต่อมาเมื่อพระอาจารย์มั่นได้จากวัดเจดีย์หลวงไป เพราะ
ปฏิเสธรการเป็นเจ้าอาวาสที่วัดนี้ ท่านพ่อลีจึงได้ธุดงค์ไปยังอำเภอ
ดอยสะเก็ด และจังหวัดใกล้เคียงเป็นเวลานานพอสมควร ต่อมาเดินทางไป
จังหวัดนครราชสีมา เพื่อปฏิบัติธรรมร่วมกับพระอาจารย์สิงห์
ขนดยากโม เมื่อโยมบิดาถึงแก่กรรมและได้เดินทางไปจัดการศพแล้ว
จึงได้ลาพระอาจารย์สิงห์ ธุดงค์ไปยังประเทศเขมร พำนักอยู่ได้ประมาณ
๑ เดือน ก็สามารถแสดงธรรมเป็นภาษาเขมรได้

หน้าที่การงานและการเผยแพร่ธรรม

พ.ศ. ๒๔๗๗ เดินทางกลับจากประเทศเขมร ผ่านมาทาง
จังหวัดปราจีนบุรี ตราด ระยอง และจังหวัดจันทบุรี ขณะที่พำนัก
จำพรรษาอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี นานถึง ๑๔ ปี ท่านพ่อลียังได้จัดตั้งสำนัก
ปฏิบัติธรรมขึ้นถึง ๑๑ แห่ง เพื่อให้ภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา
ได้บำเพ็ญกุศลบารมี ปฏิบัติธรรม จนเจริญรุ่งเรือง กลายเป็นวัดจนถึง

ปัจจุบัน คือ

๑. วัดป่าคลองกุ่ม อำเภอเมืองจันทบุรี
๒. วัดทรายงาม บ้านหนองบัว อำเภอเมืองจันทบุรี
๓. วัดเขาแก้ว อำเภอเมืองจันทบุรี
๔. วัดเขาน้อย บ้านท่าแฉลบ อำเภอแหลมสิงห์
๕. วัดยางระหง อำเภอท่าใหม่
๖. วัดเขาน้อย อำเภอแหลมสิงห์
๗. วัดเขาจำฮั่น อำเภอท่าใหม่
๘. วัดแหลมยาง อำเภอแหลมสิงห์
๙. วัดใหม่ดำรงธรรม อำเภอขลุง
๑๐. วัดอีมั่ง อำเภอขลุง
๑๑. สำนักสงฆ์สามแยก น้ำตกเขาสระบาป อำเภอขลุง

พ.ศ. ๒๔๙๓ ท่านได้เดินทางไปประเทศอินเดียอีกครั้งหนึ่งโดยผ่านประเทศพม่า จำพรรษาอยู่ที่เมืองสารนาถ เมืองพาราณสี ได้เห็นพระเจดีย์และพระสถูปที่พระเจ้าอโศกมหาราชสร้างไว้ทูลดโธรมหักพังลง จึงมีดำริที่จะสร้างพระเจดีย์เพื่อทดแทนไว้ในประเทศไทยแห่งหนึ่งแล้วเดินทางกลับประเทศไทย ได้อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนในสถานที่ต่าง ๆ หลายจังหวัด ต่อมาท่านได้รับความเมตตาจากสมเด็จพระมหาวิรวัศ (อ้วน ดิสฺโส) ให้ไปจำพรรษา และสอนกรรมฐานวัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร จนกระทั่งสมเด็จพระมหาวิรวัศมรณภาพ และจัดการศพเรียบร้อยแล้ว จึงได้ไปจำพรรษาอยู่ที่สำนักสงฆ์ แม่ขาว ซึ่งต่อมาคือ วัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

พ.ศ. ๒๕๐๓ ภายหลังงานเฉลิมฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

เสร็จแล้ว ท่านพ่อลีจึงได้เริ่มสร้างพระพุทธรูปเจดีย์ขึ้นภายในวัดอโศการาม จำนวน ๑๓ องค์ คือ องค์ประธานองค์กลางหนึ่งองค์เป็นเจดีย์สี่เหลี่ยม ขนาดกว้าง ๓ วา สูง ๑๓ วา และองค์บริวารรอบนอก ๑๒ องค์ แต่การสร้างเจดีย์ยังไม่สำเร็จ ท่านพ่อลีก็ได้มรณภาพเสียก่อน และก่อนหน้านี้นี้ก็ได้มีการสร้างพระพุทธรูปหมู่ไว้ เช่น หลวงพ่อสังฆจักร หลวงพ่อพุทธไสยาสน์ และหลวงพ่отรงธรรม เป็นต้น รวมทั้งการสร้าง อุโบสถ ศาลาการเปรียญ วิหารสุทธธรรมรังสี ศาลาสวดมนต์ หอระฆัง ห้องสมุดโรงเรียนปริยัติธรรม สถานพยาบาล โรงครัว ฯลฯ

ท่านพ่อลีถือได้ว่าเป็นพระเถระฝ่ายวิปัสสนาธุระสายพระอาจารย์มั่นอีกรูปหนึ่ง ที่กำเนิดมาเพื่อพระพุทธศาสนาโดยแท้ เบื้องต้นจากการได้เกิดในปฏิรูปเทศ มีสัมมาทิฐิ โน้มเอียงไปในทางบรรพชา อุปสมบท ได้พบกัลยาณมิตรนำไปสู่การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน เรื่อยมา เป็นผู้มีบุพเพศตบญญตา ปฏิบัติได้รวดเร็วเป็นวิปจิตัญญ บุคคลทำคุณประโยชน์แก่พระศาสนา โดยการอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชน ให้ตั้งอยู่ในสัมมนาปฏิบัติเป็นแก่นสารอเนกประการ เป็นที่ปรากฏแพร่หลายมาตราบเท่าทุกวันนี้

ขอยกตัวอย่างคำสอนบางตอนของท่านพ่อลี เพื่อการศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติพอสังเขป ดังนี้

“...ปฏิเวธธรรม คือ ธรรมที่เย็นสะอาด ผ่องใส และไม่เกิด แก่ เจ็บ ตาย เมื่อใครมากระทำในปริยัติธรรมและปฏิบัติธรรมให้จริงจังแล้ว ก็เกิดปฏิเวธธรรม

โดยไม่ต้องสงสัย ปฏิเวธธรรม เป็น “ปัจจัยตั้ง” ที่รู้ได้เฉพาะตัว อันใดจะเกิดขึ้นซึ่งปัญญา จงพากันแสวงหา คือ สุตมยปัญญา

สดับฟังสิ่งที่ควรฟัง จินตามยปัญญา เมื่อฟังแล้วไตร่ตรองเสียก่อน
อย่าเพิ่งปฏิเสธหรือเชื่อทีเดียว ภาวนามยปัญญา ได้เห็นได้ฟัง พิสูจน์
แล้วทำตาม นี่เป็นปัญญาปรมัตตบารมี ได้แก่ ตัววิปัสสนาญาณ คือ
รู้ว่าสิ่งใดเป็นทุกข์ ควรแก้ก็แก้ สิ่งใดไม่ควรแก้ก็ไม่แก้ คนเรานั้นโง่ สิ่งใด
ไม่ควรแก้ก็ไปแก้มัน มันก็เป็นไปไม่ได้ เพราะความทุกข์นั้นอย่างหนึ่ง
เป็นแต่ควรกำหนดรู้เฉย ๆ ไม่ควรแก้ไข เหมือนนาฬิกาเกิดสนิม ควร
ขัดก็ขัด ขึ้นไปรีดเข้าเลยเสียเดินไม่ได้ ถ้าเรารู้ทันสภาพความเป็นจริง
ก็ต้องปล่อยไป คือ ถ้าเห็นอันใดควรแก้ก็แก้ อันใดไม่ควรแก้ก็ไม่แก้
เราที่จะสบายใจ ... คนโง่นั้น ทุกข์อันใดควรแก้ไม่ควรแก้ก็รู้ จึงเป็น
เหตุให้เสียเวลา เสียทรัพย์โดยเปล่าประโยชน์ ส่วนคนฉลาดนั้น อัน
ใดควรแก้ก็แก้ด้วยปัญญาของตน ความทุกข์ก็จะหายไป โรคทั้งหลาย
ย่อมเกิดจากความไม่สมบูรณ์ หากแต่เป็นสมุฏฐานอย่างหนึ่ง อีกอย่าง
หนึ่งเรียกกันว่ากรรมสมุฏฐาน เป็นโรคเวรกรรม ถ้าโรคใดเกิดด้วยทุกข์
ก็ต้องแก้ด้วยทิพยโอสถ คือ ความทุกข์ที่เกิดจากทางใจ จะนำไปแก้ไขให้
หายไม่ได้ ต้องรักษาด้วยพุทธโอสถ คือ ธรรมะควรรู้จักกำหนดรู้ในทุกข์

อีกอย่างหนึ่ง ก็คือ รู้ทันว่าชาติ พยาธิ มรณะนี้เป็นเงาของทุกข์
ไม่ใช่ตัวทุกข์ที่แท้จริง คนใดไม่มีปัญญาจะไปทำลายเงาของมันให้หาย
ก็เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ยาก ทั้งนี้ก็เพราะคนทำลายนั้นไม่รู้จักเงา
และตัวทุกข์ที่เกิดจากอะไร ดวงจิตของเราต่างหากเป็นตัวทุกข์ แก่ เจ็บ
ตาย นั่นคือเรา หรืออาการของมัน ซึ่งแสดงว่าออกไปปรากฏทางกาย
ถ้าเราต้องการฆ่าเข้าศึกแล้วเอามิดไปฟันเงาเข้าศึกจะตายได้อย่างไร
ฉันใด คนโง่ทำลายก็จะทำลายเงาของทุกข์ มันก็ย่อมไม่หาย ส่วน
ความทุกข์ในดวงใจไม่แก้ไข ความไม่รู้ฉันนี้ก็เป็นอวิชชาตัวหนึ่ง..."

ท่านพ่อลี มีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๔ มีอายุได้เพียง ๕๕ ปี นับว่าไม่เปล่าประโยชน์แม้วินาทีเดียว หากไม่รวมในส่วนของการปฏิบัติดีมีนั้น ศรัทธา เคร่งครัดในสัมมาปฏิบัติ จนมีความรอบรู้แตกฉานในวิปัสสนากัมมัฏฐาน รับการธุดงค์ในการอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง ผลงานดีเด่นด้านศาสนวัตถุที่ควรกล่าวถึง คือ การสร้างวัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีปูชนียสถานและปูชนียวัตถุสำคัญ คือ พระธุดงค์เจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุในผอบ ทอง นาค เงิน บรรจุไว้ในพระเจดีย์นี้ สืบเนื่องมาจากท่านพ่อลีได้เดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานต่างๆ ในประเทศอินเดียและได้รวบรวมอัญเชิญมาประดิษฐานไว้ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้กราบสักการะตลอดไป

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๔๙	พระครูสัญญาบัตรชั้นเอก ที่พระครูสุทธิธรรมอาจารย์
พ.ศ. ๒๕๐๐	พระราชคณะชั้นสามัญ ที่พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์

มรณภาพ

พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ หรือท่านพ่อลี ได้อุปสมบทมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๔ มุ่งปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ดำเนินการปฏิบัติแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตลอดมา ได้ญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุติกนิกาย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ หลังจากนั้น ได้จำพรรษาอยู่ที่

จังหวัดอุบลราชธานี ๖ พรรษา วัดสระปทุม ๓ พรรษา จังหวัดเชียงใหม่ ๒ พรรษา นครราชสีมา ๒ พรรษา ปราจีนบุรี ๑ พรรษา จันทบุรี ๑๔ พรรษา ประเทศอินเดีย ๑ พรรษา จังหวัดสงขลา ๑ พรรษา วัดบรมนิวาส ๓ พรรษา เมื่อสมเด็จพระมหาวิรวัศ (อ้วน ดิลกโส) มรณภาพจึงได้มาจำพรรษาอยู่ที่วัดอโศการามได้ ๕ พรรษา ถึงปลายปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ท่านพ่อลีได้เริ่มอาพาธ จนกระทั่งได้ละสังขาร เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ ณ วัดอโศการาม สิริรวมอายุได้ ๕๕ ปี พรรษา ๒๕

ท่านพ่อลีเป็นพระวิปัสสนาจารย์ ผู้ทรงไว้ซึ่งภูมิธรรมและภูมิปัญญา ที่ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมอย่างแท้จริงองค์หนึ่ง เป็นสัทธินิหาริกใกล้ชิดพระบูรพาจารย์หลายท่าน ซึ่งล้วนแต่เป็นชาวอุบลราชธานี แม้ว่าท่านพ่อลีจะไปสร้างชื่อเสียง เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของบรรดาศิษยานุศิษย์อย่างมากในถิ่นอื่นเป็นส่วนใหญ่ แต่คนอุบลราชธานีก็ให้ความเคารพเลื่อมใสมาก จึงเชิดชูท่านเป็น “ปราชญ์” อย่างแท้จริง

ภาพกุฏิเรือนไทยพระครูอมรวิสุทธ์ (แดง อมโร) ณ วัดบูรพา

พระอาจารย์ทั้งห้ารูปมีปฏิปทานำศรัทธามาก

นอกเหนือจากการนมัสการรูปหล่อบูรพาจารย์ทั้งห้าแล้ว จุดที่น่าสนใจอีกจุดหนึ่งของวัดนี้ก็คือ กุฏิเรือนไทยที่พระครูอมรวิสุทธ์ อดีตเจ้าอาวาสได้สร้างไว้อย่างสวยงาม เป็นเรือนไทยที่ร่มรื่น มีการจัดแต่งสวนทั้งบริเวณรอบ ๆ กุฏิและบนกุฏิ เมื่อเดินขึ้นไปบนกุฏิ จะมีมุมที่จัดไว้ให้ผู้คนได้กราบนมัสการรูปหล่อพระครูอมรวิสุทธ์ โดยเฉพาะกราบแล้วนั่งพักผ่อนคลายครู่ เพื่อชื่นชมต้นไม้เขียวครึ้ม ฟังเสียงน้ำพุเล็ก ๆ ไหลเอื่อยลงมาช้า ๆ ให้รู้สึกชื่นใจ

นับเจ็ดที่วัดนี้ จึงได้กราบทั้งบูรพาจารย์ และได้ลกุฏิเรือนไทย จนอ้อมทั้งตาอ้อมทั้งใจไปนาน...

นับแปด

กราบ “พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ”
หนึ่งในห้าองค์ของไทย ที่วัดได้

พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดได้ อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี สร้างด้วยเนื้อทองเงินนาคสัมฤทธิ์ หนัก ๕๑ นิ้ว สูง ๘๕ นิ้ว หนักเก้า แสนบาทบาท (องค์ต้น) พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่กะเทาะเปลือกหุ้มออกทั้งหมด สร้างสมัยรัชกาล ที่ ๓ ปีที่ ๗ วันพฤหัสบดี แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๕ ปีชาล (กดยี่) พ.ศ. ๒๓๓๗ ทั้งนี้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ในประเทศไทยมีทั้งหมด ๕ องค์ด้วยกัน คือ

๑. พระเจ้าองค์ตื้อ (พระตื้อ) เนื้อทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัย อยู่ ที่วัดได้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๒. พระเจ้าองค์ตื้อ ตื้อ (พระโต) เนื้ออิฐถือปูนลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย อยู่ที่วัดพระโต บ้านหนองแขง อำเภอนาตาล (เขมราฐ) จังหวัดอุบลราชธานี

๓. พระเจ้าองค์ตื้อ (พระตื้อ) เนื้อทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัย อยู่ ที่วัดศรีชุมพวงค์ตื้อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

วัดใต้ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๔. พระเจ้าองค์ดื้อ (พระหินตัน) เนื้อศิลาหิน ปางมารวิชัย
อยู่ที่สำนักสงฆ์หน้าผาตาดโตน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

๕. พระเจ้าองค์ดื้อ (พระแก้วดื้อ) เนื้อทองสัมฤทธิ์ ปางมารวิชัย
อยู่ที่วัดสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และพระเจ้าองค์ดื้อ
อยู่ที่วัดพระเจ้าองค์ดื้อ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
นครเวียงจันทน์ ตำนานกล่าวไว้ว่า สร้างสมัยกษัตริย์พระเจ้าไชยเชษฐา
ธิราช

สำหรับ “วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ดื้อ” นี้ ตั้งอยู่ เลขที่ ๒ ถนนสุนทร
วิมล ซอยพรหมราช ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ประมาณ พ.ศ. ๒๓๒๒ สมัยกรุงธนบุรีเป็นวัดราษฎร์ เดิมทีมีวัดอยู่
๒ วัด คือวัดใต้เทิง และวัดใต้ท่า (วัดร้าง) คำว่า “เทิง” ในภาษาอีสานมี
ความหมายว่า บน หรือ เหนือ ส่วนคำว่า “ท่า” หมายถึงทางลงแม่น้ำ

(ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต ๒ จังหวัดอุบลราชธานี) เหตุที่วัดใต้ทั้งสองเรียกต่างกันอย่างนี้เพราะมีถนนพหลโยธินกลาง วัดใต้ทำอยู่ชิดริมแม่น้ำ ส่วนวัดใต้เทิงอยู่เหนือขึ้นไป เมื่อท่านเจ้าคุณสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (ดิศโลธำรง) ท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สีริจันโท จันทร) ครั้งดำรงตำแหน่งสังฆมนตรีปกครองสังฆมณฑลในสมัยนั้น จึงได้ยุบรวมวัดใต้ทำกับวัดใต้เทิงให้เป็นวัดเดียวกันรวมเรียกว่า “วัดใต้เทิง” เพื่อแสดงออกถึงความสามัคคีกันชาวบ้านทั้ง ๒ คุ่มวัดใต้ทำและวัดใต้เทิง จึงมีมติให้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดใต้” และต่อมาจึงได้เปลี่ยนมาเป็นชื่อ “วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ” จนปัจจุบัน

นับแต่ที่วัดใต้ ได้ชมสถาปัตยกรรมงามล้ำมากมาย...

นับเก่า

กราบ “พระบทม” ขึ้นชมความ
เรียบง่าย พร้อมตั้งจิตอธิษฐานให้
สมหวัง ที่วัดกลาง

ประวัติพระเจ้าใหญ่พระบทมวัดกลาง (เครื่องสักการะ และ
ซุ้มเรือนแก้วเดิม)

พระเจ้าใหญ่ พระประธานเก่าแก่ประจำวิหารเก่าตั้งแต่สร้างวัด
ชาวเมืองอุบลฯ รุ่นเก่าเรียกว่า “พระบทม” เป็นพระพุทธรูปปางมาร
วิชัย ที่ดงาม เท่าที่ทราบจากคนรุ่นเก่าเล่าสืบทอดกันมาว่า พระพุทธร
รูปองค์นี้สร้างด้วยอิฐดินเหนียวผสมเกสรดอกบัว และว่านจำปาศักดิ์
ปิ่นละเอียด อธิษฐานก่อนปั้นเป็นองค์พระบทม ไม่มีเหล็กเสริมภายใน
และใช้เกสรดอกบัวปิ่นละเอียดคลุกเคล้ากับยางบง น้ำแช่หนังวัวเผา
น้ำแช่เปลือกเม็ก น้ำข้าวเจ้าต้ม หินเผาไฟป่นให้ละเอียด น้ำอ้อยเคี้ยวให้
เหนียวผสมเป็นเนื้อเดียวกันดีแล้วใช้ฉาบทาให้เป็นผิวขององค์พระบทม
ด้วยกรรมวิธีแบบโบราณที่เรียกขานกันว่า “ปูนน้ำอ้อย”

พระบทม สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๖ ขนาดหน้าตักกว้าง ๗๘ นิ้ว
สูง ๑๐๘ นิ้ว เป็นพระพุทธรูปที่มีคุณ ความศักดิ์สิทธิ์ และเก่าแก่ของ

เมืองอุบลฯ คำว่า “พระบทม” มาจากคำว่า (ปทุม – ปทม – บทม) หมายถึง “พระดอกบัว” ได้แก่ บัวหลวง มีสีแดง กลิ่นหอม เป็นพระพุทธรูปที่ประสาทรเกียรติกุลให้เกิดความสำเร็จตามแรงแห่งสัจจาธิฐานปรารถนา คนรุ่นเก่าเมื่อจะกล่าวถึงของสำคัญและเก่าแก่ของเมืองอุบลฯแล้ว มักกล่าวคำว่า “พระบทมวัดกลาง พระบางวัดได้หอไตรวัดทุ่ง” จนติดปาก

นับเก่าแก่ว่าสุดท้ายได้งดงามหมดจด ดังคำกล่าวที่ว่า “จะแม่นงามปานพระบทม” เอย...

ค้าขายร่ำรวยได้เงินหมื่น เงินแสนเงินล้าน

มีผู้คนจำนวนมากที่ประกอบธุรกิจทำมาค้าขาย ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ซึ่งผู้ประกอบการแทบทุกรายก็มุ่งหวังที่จะทำให้อุรกิจการค้าขายอยู่รอดได้ จนถึงขั้นมีความเจริญก้าวหน้า นำมาซึ่งเงินทองความมั่นคง และร่ำรวย โดยสิ่งที่เป็นปัจจัยเสริมสำคัญอย่างหนึ่ง นอกเหนือไปจากความอดทน ขยันขันแข็ง ก็ต้องมีกำลังใจที่เข้มแข็งด้วย การไหว้พระขอพรจึงเป็นสิ่งหนึ่งที่คนทำมาค้าขายส่วนใหญ่กระทำอยู่เป็นประจำหากมีโอกาส ด้วยความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะสามารถดลบันดาลให้ได้อย่างที่ใจปรารถนา หรืออย่างน้อยที่สุดก็เพื่อกำลังใจที่ดีในการทำงาน

ดังนั้น นอกจากการไหว้พระแก้วัดเพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิตแล้ว จึงจะขอกล่าวถึงเส้นทางในการไหว้พระเพื่อความร่ำรวยได้เงินหมื่น เงินแสน เงินล้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่การเดินทางไปกราบไหว้พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น พระเจ้าใหญ่องค์แสน และพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ดังนี้

เริ่มจากการไหว้พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น

พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น (พระเจ้าใหญ่อุบลมุง)

เป็นพระพุทธรูปที่ชาวบ้านต่างให้ความเคารพเลื่อมใสศรัทธา ด้วยขึ้นชื่อในเรื่องพุทธคุณต่างๆ เป็นพระนาครปรกที่มีนาครปรกเหนือเศียรถึง ๑๑ ตัว นับว่ามากกว่าพระนาครปรกใดๆ ตั้งอยู่ที่ วัดอุบลมุง หมู่ ๕ ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

แผนที่จาก GuideUbon.com

พระเจ้าใหญ่อู่มง เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่ตั้งแต่สมัยโบราณ สร้างในสมัยใดไม่ปรากฏแน่ชัด แรกพบเมื่อประมาณ ๒๐๐ กว่าปีมานี้เอง สำหรับความเป็นมาของดินแดนแห่งนี้ ว่ากันว่าแต่เดิมพื้นที่นี้ยังเป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่มีผู้ใดเข้ามาอาศัย เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๔๙ มีท้าวจันทร์ ศรีสุรราช ชาวอำเภอเขมราฐกับพรรคพวกได้อพยพมาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในบริเวณที่ตั้งบ้านอุ่มม่งแห่งนี้ และมีการค้นพบพระพุทธรูปองค์นี้ประดิษฐานอยู่ในวัดร้าง และมีอุโมงค์ก่อด้วยอิฐครอบองค์พระเอาไว้ ส่วนองค์พระมีปลวกขึ้นพอกจนถึงพระอุระ และเรียกว่า “อุ่มม่ง” ซึ่งสันนิษฐานว่าคงมาจากคำว่า “สถูป หรือ อุบ” จึงได้พากันเรียกว่า “พระอุ่มม่ง” หรือพระเจ้าใหญ่อู่มง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และท้าวจันทร์ ศรีสุรราช พร้อมคณะได้จัดตั้งหมู่บ้านขึ้นมาชื่อว่า “บ้านอุ่มม่ง” ตามชื่อพระพุทธรูปที่ค้นพบสืบมาเท่าทุกวันนี้ ด้วยความเชื่อและศรัทธาของชาวบ้าน ซึ่งเคารพสักการะในความศักดิ์สิทธิ์ของพระคู่บ้านคู่เมือง และมีความเชื่อกันว่า มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิงสถิตอยู่ ไม่มีใครกล้าเข้าไปบูรณะวัดร้างแห่งนี้ ใครจะทำอะไรไม่ได้โดยเด็ดขาด ถ้าไม่เชื่อและทำไปก็มีแต่ความเป็นไปในทางไม่ดีอย่างแน่นอน วัดร้างแห่งนี้จึงถูกปล่อยทิ้งเรื่อยมา

จนเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้มีพระธุดงค์มาพบและพำนักในวัดพระเจ้าใหญ่อู่มม่ง ได้บำเพ็ญเพียรภาวนา พระรูปนี้ชื่อพระบุญมาเป็นชาวเวียงจันทน์ ชาวบ้านเรียกพระอาจารย์บุญมา มีญาติโยมเคารพนับถือมาก พระอาจารย์รูปนี้ได้พาชาวบ้านบูรณะวัดร้างแห่งนี้เป็นวัดขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมีการยกแท่นพระเจ้าใหญ่ ซ่อมแซมอุโมงค์ครอบองค์พระขึ้นใหม่ เป็นรูปสถูปหรือเจดีย์เสร็จเรียบร้อยต่อจากนั้น

เป็นต้นมามีผู้คนรู้จัก และให้ความเคารพศรัทธาพระเจ้าใหญ่อูปมุงอย่างแพร่หลายเป็นอันมากเนื่องจากมีความเลื่อมใสศรัทธากันว่า พระเจ้าใหญ่อูปมุง เป็นพระพุทธรูปที่มีอานุภาพศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งในท้องถิ่นนี้ วัดพระเจ้าใหญ่อูปมุง ตั้งเป็นวัดมาเป็นเวลานานกว่า ๖๐ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๔ สมัยพระอธิการลี อุตตโกวิท เป็นเจ้าอาวาส ได้มีการประชุมพิจารณาที่จะสร้างพระวิหารพระเจ้าใหญ่อูปมุงขึ้นมา โดยเจ้าคณะอำเภอเขมราฐเป็นประธาน ที่ประชุมตกลงให้สร้างขึ้น มีขนาดกว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๑ เมตร หลังปัจจุบัน โดยมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาค และการจัดงานการกุศลประจำปีและงบประมาณบางส่วนจากทางราชการ สิ้นค่าก่อสร้างประมาณล้านบาทเศษ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้ทำการรื้ออุโมงค์หลังเก่าออก แล้วเปลี่ยนเป็นรูปัฒนครอบองค์พระไว้ และยกแท่นใหม่ ค่าก่อสร้างในการครั้งนี้ จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท

ประวัติโดยย่อของพระเจ้าใหญ่อูปมุงที่กล่าวมานั้นนับได้ว่าเป็นปูชนียสถานอันสำคัญมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งสืบทอดมาจาก ปู่ ย่า ตา ทวด ของคนไทย สมควรอย่างยิ่งที่อนุชนรุ่นหลัง จะได้อนุรักษ์ และ หวงแหน ทำนุบำรุงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นที่เคารพ สักการะสืบต่อไป

ต่อเนื่องด้วยการไหว้พระเจ้าใหญ่องค์แสน

หลังจากมีกำลังใจว่าจะสามารถทำมาหากินจนได้เงินเรือนหมื่นแล้วก็เขียนขึ้นไปอีกหนึ่งหลัก นั่นคือหลักแสน พรเงินแสนนี้เราจะไปขอกันที่วัดโพธิ์ซึ่งเป็นประดิษฐานของพระเจ้าใหญ่องค์แสน

ประวัติพระเจ้าใหญ่องค์แสน

วัดโพธิ์ ตำบลเขมราฐ อำเภอ
เขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

พระเจ้าใหญ่องค์แสน

เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย
หน้าตักกว้าง ๑.๐๙ เมตร สูงรวมเกศ
๑.๕๙ เมตร สร้างด้วยอิฐโบราณเชื่อม
ด้วยน้ำเกสรดอกไม้และน้ำเปลือกไม้

ตามภูมิปัญญาของคนโบราณ (สมัยนั้นไม่มีปูนซีเมนต์) เป็นพระพุทธรูป
เก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองของชาวเขมราฐตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน
เก่าแก่ที่สุดองค์หนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี พระพุทธรูปลักษณะ
นี้มีเพียงองค์เดียวเท่านั้นที่ประดิษฐานอยู่ตามริมฝั่งลำน้ำโขง
จากต้นน้ำจรดได้นำ จะสร้างมาแต่ในสมัยใดนั้นยังหาหลัก
ฐานที่ชัดเจนยืนยันไม่ได้เพราะไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ เพียงแต่
ได้รับการบอกเล่าสืบต่อกันมาจากผู้สูงอายุคนโบราณเท่านั้น
ซึ่งท่านเหล่านี้ต่างถึงแก่กรรมกันหมดแล้ว มีการพยายามค้นคว้าหา
ข้อมูลแต่ไม่พบ คงเหลือแต่ที่หอสมุดแห่งชาติเท่านั้นที่ยังไม่ได้ทำ
การค้นคว้า มีนายด้านศุลกากรท่านหนึ่งเคยบอกไว้ว่า มีประวัติ
พระเจ้าใหญ่องค์แสนอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติ

พระเจ้าใหญ่องค์แสน ประดิษฐานที่วัดโพธิ์ ในเขตเทศบาล
ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เดิมอยู่ในวิหาร
เล็ก ๆ ขนาด ๖ คูณ ๑๒ เมตร ก่อด้วยอิฐโบราณถือดินเหนียวเก่าแก่

มาก ๆ ซึ่งอุรุดินเดิมได้ทำการบรรจุไว้ได้วิหารหลังสร้างใหม่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยพระครูวรภิกขโกวิทเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ได้ปรับปรุงฐานแท่นเดิมซึ่งยกให้สูงขึ้นในปัจจุบันลงรักปิดทองคำแท้ ร้อยเปอร์เซ็นต์ หุ้มองค์พระเจ้าใหญ่องค์แสนไว้

ความศักดิ์สิทธิ์และอภินิหาร

ไม่เป็นรองจากพระพุทธรูปองค์อื่น ๆ ขึ้นอยู่กับความศรัทธาของผู้ที่มาบนบานไว้ และได้รับความสำเร็จสมประสงค์มากมาย

อภินิหารที่เห็นชัดเจนคือ เมื่อมีงานทำบุญเทศกาลประจำปี ทุกปี ซึ่งจะมีขึ้นในช่วงวันเพ็ญเดือน ๔ (วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔) เหตุการณ์ในวันเปิดงานของทุกปี มักจะมีฝนตกลงมาแบบมิดฟ้ามัวดิน บางครั้งทั้งลมและฝน แม้อากาศจะแจ่มใส ถ้าปีไหนฝนไม่ตกก็จะมีเหตุการณ์ให้ตกอกตกใจเกิดขึ้น แต่ก็ไม่เกิดอันตรายใด ๆ แต่ระยะ ๔ - ๕ ปีให้หลังมานี้ ไม่ค่อยมีเหตุการณ์ฝนตกหนักเหมือนเดิมถึงมีก็ไม่หนักมาก แต่คนเฒ่าคนแก่เชื่อว่า การทำเชื่อนหินริมตลิ่งแม่น้ำโขง กันดินพัง เป็นการปิดทางพญานาคที่ขึ้นมาราบพระเจ้าใหญ่องค์แสน ประจำปี ก็แล้วแต่ใครจะเชื่อและวิจารณ์กันไป แต่ก็เป็นนิมิตหมายแห่งความร่มเย็นเป็นสุข เพราะผู้พบพระพุทธรูปองค์นี้คือ แม่ชีผู้ทรงศีล เปี่ยมด้วยเมตตาจิต การมาตั้งบ้านเรือนในพื้นที่ตรงนี้ เพราะมีความประสงค์ต้องการช่วยเหลือผู้หนีภัยร้อนมาพึ่งเย็น

กำเนิดเมืองเขมราฐรุกรธานี (ชื่อเดิม)

หมู่บ้านก่งพะเนียงที่เป็นที่ตั้งของเมืองเขมราฐในปัจจุบัน มีเรื่องเล่าว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๓๐ พระเจ้าตากสินมหาราช ได้มีรับสั่งโปรดเกล้าให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ยกกองทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ (ศรีสัตนาคนหุต) แล้วตอนผู้คนกลับเมืองสยาม พร้อมอัญเชิญพระแก้วมรกตมาด้วย ผู้คนก็แตกตื่นหนีภัยสงครามในครั้งนั้นไปคนละทิศละทาง มีคนกลุ่มหนึ่งมีแม่ชีเป็นหัวหน้าอพยพมาตามลำน้ำโขง และชักชวนผู้คนที่ผ่านพบตามเส้นทางร่วมเดินทางมาด้วยกัน และเพิ่มจำนวนเป็นกลุ่มใหญ่พอที่จะตั้งบ้านเรือนได้โดยมีแม่ชี (แม่ขาว) ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนสมัยนั้นเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำในการตั้งหมู่บ้านขึ้น และกลายมาเป็นเมืองเขมราฐรุกรธานี และเป็นอำเภอเขมราฐในปัจจุบัน

ตามประวัติบอกเล่าว่า คนกลุ่มนี้ได้นำพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์องค์หนึ่ง ขนาดหน้าตักกว้าง ๐.๖๒ เมตร สูง ๐.๗๕ เมตร และพระพุทธรูปทรงเครื่อง ลายดอกผักแว่นที่สังขากุลลงมาถึงเอว แข็งสบงด้านล่างหล่อด้วยทองเหลืองอีกองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นพระเก่าแก่เป็นพัน ๆ ปี แทนพระถูกสนิมกัดไหม้ไปหลายแห่ง หล่อต้นทั้งสององค์นำมาประดิษฐานที่วัดโพธิ์แห่งนี้ ปัจจุบันได้ถูกคนใจบาปขโมยไปเมื่อ ๕ - ๖ ปีมาแล้ว แต่ก่อนประดิษฐานไว้ที่แท่นด้านขวาและซ้ายของพระเจ้าใหญ่องค์แสน ชาวบ้านส่วนมากไม่ทราบว่าเป็นพระพุทธรูปสำคัญมาก เพราะไม่เปิดเผย ทางวัดชะล่าใจเพราะเห็นว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีมานานแล้ว และไม่เป็นที่สนใจของใครเท่าใดนัก และพระพุทธรูปทั้งสององค์นั้นหนักมาก ต้องใช้คน ๔ - ๕ คนจึงยกขึ้นแท่นได้ แต่ก็ไม่พ้นคนใจบาป พวกนี้มักเป็นกลุ่ม ทำที่มาค้าขายและขอพักหลบนอนที่วัด ๗ - ๘ คันธปักอัฟ เพราะทางวัดไม่ได้ห้ามบุคคลที่เดินทางมาจาก

ต่างถิ่นเข้าพักและมีมาพักเป็นประจำพอเวลาเช้าพระเณรไปร่วมฉัน ที่วิหารพระเจ้าใหญ่องค์แสน จึงรู้ว่าพระพุทธรูปสำคัญถูกขโมยไปบาปหยาบซ้าลักไปเสียแล้ว

แม้ชีผู้นำพาชาวบ้านมาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณที่ตั้งวัดทุกวันนี้ เพราะเป็นชัยภูมิที่อุดมสมบูรณ์ โดยไม่ทราบว่ามีพระพุทธรูปคือพระเจ้าใหญ่องค์แสนประดิษฐานอยู่ในบริเวณนี้ เพราะเป็นป่าที่รกชัฏมาก เต็มไปด้วยต้นไม้หนาทึบพันธุ์ และสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อมีการออกล่าเนื้อมาเป็นอาหารเลี้ยงชีพ จึงไปพบพระพุทธรูปเข้าองค์หนึ่ง ตั้งประดิษฐานอยู่ในป่ารกนั้น (คือพระเจ้าใหญ่องค์แสน)

พระเทพวงศา (อุปฮาดกำ) เป็นลูกชายเจ้าเมืองอุบล และได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองเขมราฐคนแรก พร้อมโปรดเกล้าให้ตั้งหมู่บ้านก่งพะเนียง เป็นเมือง “เขมราฐวรธานี” เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๕๗ ในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พร้อมกับตั้งเมืองยโสธรโดยขึ้นตรงต่อบางกอก รวมอายุตั้งแต่ตั้งบ้านก่งพะเนียงถึงปัจจุบัน (เขมราฐ ๒๕๕๓) เป็นเวลาได้ ๒๒๒ ปี และตั้งเป็นเมืองได้ ๑๙๖ ปี เมืองทั้งสามคือ เมืองอุบล เมืองยโสธร และเมืองเขมราฐวรธานี จึงมีสถานะเท่าเทียมกัน โดยขึ้นตรงต่อบางกอก (กรุงเทพฯ) ภายหลังเปลี่ยนเป็น “เขมรัฐ” และ “เขมราฐ” ตามลำดับ

ในอดีตมีเมืองสำคัญที่มีชื่อคล้ายเขมราฐ คือ

๑. เขมรัฐ (เชียงตุง) อยู่ ณ รัฐฉานของพม่า

๒. เมืองเสียมราฐ อยู่ในประเทศกัมพูชา

ทั้งสองเมืองเคยเป็นของไทยมาก่อน แต่จากเหตุผลในการปกครองสมัยนั้นจึงตกเป็นของประเทศอื่นไป

วันที่พบพระเจ้าใหญ่องค์แสน

คืนหนึ่งแมะชินนิมิตฝันว่าบริเวณใกล้ ๆ นี้มีพระพุทธรูปองค์หนึ่ง จึงระดมบริวารออกค้นหา ก็พบพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่บนแท่นเก่า ๆ มีเครือข่ายไม้เถาวัลย์ปกคลุมอยู่มองแทบไม่เห็น มีลักษณะสวยงามมาก หันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือ ทอดพระเนตรลงสู่แม่น้ำโขง ซึ่งนับเป็นนิมิตหมายที่เป็นมงคลดียิ่ง จึงพร้อมใจกันตั้งวัดขึ้นบริเวณนั้น และตั้งบ้านเรือนอยู่รอบ ๆ บริเวณวัด ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “ก่งพะเนียง” ตั้งชื่อวัดว่า “วัดโพธิ์” เพราะมีต้นโพธิ์ใหญ่เป็นสัญลักษณ์ และเรียกขานพระพุทธรูปองค์นั้นว่า “พระเจ้าใหญ่องค์แสน” และเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั้งสองฝั่งโขงมาก เมื่อมีงานเทศกาลปิดทองประจำปี ก็จะมีผู้คนสองฝั่งโขงมาอย่างล้นหลาม ซึ่งทางวัดกำหนดเอาวันเพ็ญเดือนสี่เป็นวันเทศกาล (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ทุกปี) นับเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองเขมราฐ ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน

ก่อนหน้านี้นี้ ใครมีความเดือดร้อนเรื่องต่าง ๆ และอื่น ๆ แล้วแต่กรณีทั้งในเขตเมืองและรอบนอก ถ้าตกลงกันไม่ได้เจ้าเมืองเขมราฐก็จะให้สาบานต่อหน้าพระเจ้าใหญ่องค์แสน เรื่องก็จบด้วยดี

ในอดีตนั้น เจ้าเมืองเขมราฐ และเจ้าเมืองต่าง ๆ ที่ขึ้นต่อเมืองเขมราฐ รวมทั้งอุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตรของเจ้าเมืองดังกล่าว จะประกอบพิธีกราบบังคม “สัตยานุสัถย์” ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทุกพระองค์ ตามรัชสมัยพระราชทานน้ำพิพัฒน์สัตยาปีละสองครั้งนั้น จะต้องมาทำต่อหน้าพระพักตร์พระเจ้าใหญ่องค์แสนที่วัดโพธิ์ประจำทุกปี

สรุป เมืองเขมราชูได้ถือกำเนิดขึ้น เพราะสตรีเพศ คือแม่ชีผู้
ถือศีล ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มชาวบ้านตั้งหมู่บ้านก่งพะเนียง เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๑
และเป็นผู้พบพระเจ้าใหญ่องค์แสน ซึ่งอยู่ในป่ารกชัฏ ต่อมาหมู่บ้าน
ก่งพะเนียงได้เป็น “เมืองเขมราชูวรธานี” และ “เขมราชู” เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๗
โดยที่ผู้นำได้ยึดถือหลักการศาสนา ศีลธรรม ความดีงามเป็นหลักในการ
ปกครองมาตลอด ทำให้ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข จึงตั้งชื่อ
เมืองว่า “เขมราชู” ซึ่งแปลว่า ดินแดนอันเกษมสุข และมีผู้สร้างพระพุท
ธูปไว้ก่อนแล้ว พบโดยคณะที่นำโดยแม่ชีผู้ถือศีล ตั้งมั่นอยู่ในธรรม
ปฏิบัติตนเพื่อพ้นจากกิเลส โลก โกรธ หลง เพื่อนำตนให้พ้นจากทุกข์
นำสังคมในปกครองให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมความเมตตาดีงาม เพื่อ
ประโยชน์สุขของทุกคน

หมายเหตุ บริเวณข้างวัดมีจุดชมวิวดึงโขง และถ้าเดินทางเลียบบ
ถนนหน้าวัดเข้าไปอีก ก็จะค้นพบร้านอาหารเมนูปลาที่แสนอร่อยให้
เลือกมากมายหลายร้าน

ภาพจุดชมวิว

ไต่ท่ายด้วยหลักล้านที่วัดพระโต

เจ้าอาวาสวัดพระโต บ้านปากแซง (พ.ศ.๒๕๕๔) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ตื้อ” ว่าเป็น จำนวนที่มากกว่าล้าน ดังนั้นใครอยากได้เงินล้านหรือมากกว่าล้าน การมาขอพรจากพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อที่วัดนี้ น่าจะช่วยสร้างกำลังใจในการประกอบอาชีพการงานได้เป็นอย่างดี

พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ

พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดพระโต บ้านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพระพุทธรูปที่เก่าแก่เป็นที่เคารพบูชาและประชาชนชาวไทย – ลาว มีความศรัทธาเชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองมาหลายร้อยปีตามประวัติที่บอกเล่าต่อกันมา

ในสมัยขอมเรืองอำนาจมีกษัตริย์องค์หนึ่งพระนามว่า “พระยาแฉ้วเจ็ดถัน” ได้เสด็จล่องเรือมาตามลำน้ำโขง พอมาถึงบ้านปากแซงได้หยุดประทับแรม ๑ คืน ได้พบกับเจ้ากว่นของหมู่บ้าน และได้รับทราบประวัติความเป็นมาของชาวบ้านปากแซงว่าเป็นหมู่บ้านที่มีหาดทรายกลางลำน้ำโขงสวยงามในฤดูแล้ง ถ้าปีใดหาดทรายไหลลงบริเวณทิศเหนือหรือทิศใต้ของหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านจะประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน แต่หากปีใดหาดทรายไหลระหว่างหมู่บ้านประชาชนจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อรับทราบดังนั้นพระองค์ก็เกิดความศรัทธาในความอัศจรรย์ของหาดทรายแห่งนี้และตรัสว่า “สักวันหนึ่งจะกลับมาสร้างหมู่บ้านนี้ให้เจริญรุ่งเรืองเป็นเมืองใหญ่”

พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ

ต่อมาในราว พ.ศ. ๑๑๕๔ พระยาแก้วเจ็ดต้น พร้อมด้วยข้าทาสบริวารได้เดินทางมาที่บ้านปากแซง และมอบหมายให้เจ้าแสง (นายบ้านสมัยนั้น) เป็นผู้นำในการสร้างบ้านแปงเมือง และได้สร้างพระพุทธรูปขึ้นองค์หนึ่งด้วยอิฐผสมปูนขาวมีขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง ๒.๙๐ เมตร สูง ๔.๓๖ เมตร ประดิษฐานบนแท่นบูชากว้าง ๓.๗๔ เมตร ยาว ๓.๘๗ เมตร สูง ๑.๑๙ เมตร และขนานนามว่า “พระอินทร์โสโสม” (เข้าใจว่าในสมัยโบราณมีความเชื่อเรื่องพระอินทร์ พระพรหมในเรื่องความสวยงามและความศักดิ์สิทธิ์ด้วย) การสร้างพระพุทธรูปแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๑๑๘๐ เนื่องจากเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “พระเจ้าใหญ่องค์ดี” เมื่อเจ้าแสงผู้นำการก่อสร้างถึงแก่กรรมลงชาวบ้านจึงได้สร้าง “หอแสง” ใกล้กับพระเจ้าใหญ่องค์ดีไว้เป็นอนุสรณ์ มีชาวบ้านใช้ความเคารพกราบไหว้บูชาเช่นเดียวกัน

วัดพระโตเคยเป็นวัดร้างมาก่อนนับร้อยปีมีการค้นพบโดยความบังเอิญ และประชาชนในหมู่บ้านได้พร้อมใจกันบูรณปฏิสังขรณ์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ และมีพระภิกษุจำพรรษาเป็นช่วง ๆ ลำดับเจ้าอาวาสดังนี้

๑. ญาชาโกษา	๙. พระครูอิง
๒. ญาชาพม	๑๐. พระครูฤ
๓. ญาท่านโก้ม	๑๑. ญาท่านคำมา
๔. ญาท่านโนม	๑๒. พระสิม
๕. พระครูหลักธรรม	๑๓. พระยัง
๖. ญาท่านสอน	๑๔. พระครูพุทธวรวิบาล
๗. ญาท่านโพธิ์	๑๕. พระครูพุทธวรวิคุณ
๘. พระครูหมิง	

จากหลักฐานการบูรณะวัดพระโตในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ พระครูฯ พร้อมชาวบ้านได้ร่วมกันก่อสร้างวิหารโดยว่าจ้างช่างชาวนวน ใช้เวลาสร้าง ๓ ปี และจารึกไว้ที่วิหารว่า “ข้าพเจ้าพระครูทองกุสศรสมภารวัดกลางเขมราฐมีท่านพระครูเป็นประธานพร้อมด้วยข้าพเจ้าทั้งหลายทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้พร้อมใจกันบริจาคทรัพย์สร้างวิหาร พระเจ้าใหญ่ปากแซงใน ๕ หมู่บ้าน คือ บ้านปากแซง บ้านนาทราย บ้านพะลาน บ้านบก บ้านทุ่งเกลี้ยง ได้จ้างคนอนาม (เวียดนาม) เป็นเงิน ๗๐๐ บาท สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๔๖๔ จึงแล้วเสร็จ”

สำหรับวัดพระโตแห่งนี้มีความสำคัญที่ประชาชนคนไทยและชาวจังหวัดอุบลราชธานี มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เพราะเป็นมรดกล้ำค่าทางด้านศาสนาเป็นศูนย์รวมดวงใจชาวพุทธ ทั้งไทย - ลาว ต่างเลื่อมใสศรัทธากราบไหว้บูชาตลอดมาด้วยพระบารมีและความศักดิ์สิทธิ์ของ “พระเจ้าใหญ่องค์ดี” จึงเป็นสายสัมพันธ์เชื่อมโยงไทย - ลาว ให้มีความผูกพันตลอดมา โดยจะเห็นได้จากท่าน้ำบริเวณหลังวัด จะมีเรือ “พระเจ้าใหญ่องค์ดี” ไว้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อไปชมวิวทิวทัศน์สองฝั่งโขง หรืออาจจะข้ามไปฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มีด่านศุลกากรรออยู่ ณ ฝั่งตรงข้ามกับวัดพอดิบพอดิ หรือหากใครสมัครใจจะынชมวิวที่ฝั่งไทย ตรงหลังวัดพระโตแห่งนี้ ก็สามารถเห็นวิวทิวทัศน์ของประเทศเพื่อนบ้านได้แน่นอน

เรือข้ามฝั่งไทย-ลาว

สุดเขตประเทศไทย ณ วัดพระโต

พระครูพุทธวรวิศิษฐ์ เจ้าอาวาสวัดพระโต กล่าวว่าเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยเจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามมกุฎราชกุมารี ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรที่บ้านปากแซง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ยังความปลาบปลื้มปิติยินดีแก่พสกนิกรชาวจังหวัดอุบลราชธานีอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ยังมีบุคคลสำคัญผู้นำประเทศได้เดินทางมานมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ดี่อหลายท่าน เช่น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรีนายพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ อดีตนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายปรีชา เลาหพงษ์ชนะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นายสุวิทย์ คุณกิตติ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายจำลอง ครุฑขุนทด อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และอีกหลายท่านหลายหน่วยงาน ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการจัดงานประจำปี กลายเป็น

ประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัดอุบลราชธานี และเป็นศูนย์กลางนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ อันเป็นแนวทางที่ทุกคนทุกชนชาติปรารถนา

พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อจากอดีตจนถึงปัจจุบันยังคงเป็นปูชนียสถานอันสำคัญ เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นศูนย์รวมดวงใจชาวไทย – ลาว สองฝั่งโขงเชื่อมโยงสู่ความเจริญทางด้านจริยธรรม คุณธรรม และศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันงดงาม ให้เยาวชนรุ่นหลังได้สืบสานต่อไปอย่างไม่มีวันเสื่อมคลาย

เส้นทางไหว้พระเพื่อความร่ำรวยกับพระเจ้าใหญ่องค์หมื่นองค์แสน องค์ตื้อ จึงจบลงด้วยกำลังใจเต็มเปี่ยมในการประกอบอาชีพการงาน ซึ่งต้องไม่ลืมว่าไหว้พระขอพรแล้วสิ่งที่จะส่งเสริมความศักดิ์สิทธิ์ได้ดีที่สุดคือการกระทำ หากขอพรแล้วเกียจคร้าน พระท่านก็คงไม่อยากจะเอาใจช่วย

พระพุทธรูปเก่าแก่องค์อื่นๆ

ยังมีพระพุทธรูปเก่าแก่อีกมากมายหลายองค์ที่เป็นที่กล่าวขานถึง แต่คงไม่สามารถกล่าวถึงได้หมด ในหนังสือเล่มนี้ขอยกมาดังนี้

พระเกสรดอกไม้

พระเกสรดอกไม้ วัดสารพัฒนิก์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างขึ้นจากเกสรดอกไม้มี่ประชาชนทั่วไปนำไปบูชาพระแก้วมรกตที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร ได้นำเกสรดอกไม้นี้เหล่านั้น

มาสร้างเป็นพระพุทธรูป จำนวน ๕ องค์ เมื่อทรงสร้างเสร็จแล้วได้พระราชทานไปประดิษฐานตามพระอารามต่าง ๆ ที่พระราชอาณาจักร และองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ที่ วัดสารพัฒน์นิกรนี้เอง

พระเกสรดอกไม้นี้เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ เป็นที่เคารพกราบไหว้บูชาของสาธุชนทั่วไป ทุกปีในเดือนมกราคม

เทศกาลบุญประจำปีของวัดสารพัฒน์นิกร จะอัญเชิญมาประดิษฐานให้สาธุชนทั่วไปได้กราบไหว้สักการะบูชา เพื่อเป็นสิริมงคลและขอพรปีใหม่ในการดำเนินชีวิตในทางที่ดี ที่ถูกต้อง และทุกท่านจะได้ประสบผลสำเร็จมาแล้วเป็นจำนวนมาก

วัดสารพัฒน์นิกร ทรงสร้างโดย พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๖ โดยที่ทรงพิจารณาเห็นเป็นการสมควรให้มีการยุบเลิกวัดสวนสวรรค์แล้วนำไปสร้างที่อื่น เหตุผลเพราะว่าวัดสวนสวรรค์แห่งนั้นสถานที่ตั้งวัด มีวัดอยู่ใกล้เคียงกันถึง ๓ วัด คือ ๑.วัดทุ่งศรีเมือง ๒.วัดมณีวนาราม ๓.วัดสวนสวรรค์ เพราะเหตุนี้พระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่า ต่อไปภายหน้า จะเป็นภาระหนักแก่ชุมชนเหล่านั้นในการทำนุบำรุงวัดไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาวัด เรื่องอาหารการฉันของพระภิกษุ สามเณร เป็นต้น จึงให้ยุบวัดสวนสวรรค์นำสถานที่วัดไปสร้างบ้านพักสำหรับนายอำเภอเมือง

อุบลราชธานีในสมัยนั้น และหาสถานที่ทรงสร้างวัดใหม่ขึ้นมาแทนและเพื่อเป็นอนุสรณ์กับพระองค์ผู้ทรงสร้างวัด คือพลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ และเพื่อเป็นวัดประจำพระองค์ด้วย จึงได้มีการพิจารณาดังชื่อวัดที่ทรงสร้างขึ้นใหม่ ตามพระนามของพระองค์ดังนี้

สรรพสิทธิ แปลว่าสำเร็จทุกอย่าง จึงได้คำว่า “สารพัด”

ประสงค์ แปลว่า ความต้องการ จึงได้คำว่า “นิก”

เมื่อนำมารวมกันแล้วจึงได้คำว่า “สารพัดนิก” คำว่า “พัด” ได้มีการเปลี่ยนเป็น “พัฒ” เพื่อจะได้ คำแปลที่มีความหมาย เพราะวัดนี้ได้มีการพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามฐานะของวัด

อนึ่งการสร้างวัดสารพัฒนิก ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ แห่งนี้เพื่อให้เป็นที่พำนักของ พระภิกษุม้าว โกลนทญโญ (ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดสารพัฒนิก) ซึ่งเป็นพระพี่ชายของ หม่อมเจียงคำ ชุมพล พระชายาของพระองค์

พระแก้วไพฑูรย์

พระแก้วไพฑูรย์ วัดหลวงอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแก้วเกิดจาก หินธรรมชาติมีอายุหลายล้านปีมาแล้ว ใครเป็นผู้แกะหินเป็นพระพุทธรูปนั้นไม่มีใครทราบ แต่เป็นพระพุทธรูปที่อยู่ใน การปกครองของนายเมืองอุบลมานาน แต่บรรพบุรุษของพระปฐมวรราชสุริยวงศ์

(เจ้าคำผาง) ได้ถวายให้เป็นสมบัติของวัดหลวงคู่กับพระแก้วบุษราคัม เมื่อเจ้านายทางกรุงเทพฯ จะบังคับเอาพระแก้วทั้งสององค์ไปเป็นของส่วนตัว จึงได้พากันเอาพระแก้วทั้งสององค์แยกกันไปซ่อนไว้โดยมิดชิด ไม่ยอมแพ้งพรายให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

แต่ต่อมาเมื่อสร้างวัดศรีอุบลรัตนาราม (วัดศรีทอง) โดยเจ้าอุปราชโทบิดาของพระอุบลเดชประชารักษ์ (เสือ ณ อุบล) จึงได้เชิญเอาพระแก้วทั้งสององค์ออกจากที่ซ่อน สำหรับพระแก้วบุษราคัมนั้นได้ถวายแด่พระเดชพระคุณพระเทวธรรมี (ยาท้าวแมว) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม) และเป็นลัทธิวิหารของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ข้าราชการที่มาจากกรุงเทพฯ คงจะมีความเกรงใจไม่กล้าที่จะขอเอาพระแก้วบุษราคัมไปจากเมืองอุบล ส่วนพระแก้วไพฑูรย์นั้น ทายาทของเจ้านายพื้นเมืองอุบลเก็บไว้ให้ ภายหลังจึงนำมามอบให้เป็นสมบัติของวัดหลวงตามเดิม ดังปรากฏอยู่ทุกวันนี้ นับว่าพระแก้วไพฑูรย์องค์นี้เป็นสมบัติของวัดหลวงและของเมืองอุบลราชธานีมาแต่โบราณโดยแท้ บันทึกไว้โดยนายบำเพ็ญ ณ อุบล แก้วไพฑูรย์เป็นหนึ่งในแก้วอันเป็นรัตนชาติ หากจะยกองค์นั้นขึ้นส่องจะเห็นเป็นคล้ายสายฝนหยาดลงมาจากฟ้าอันเป็นนิมิตหมายแห่งความอุดมสมบูรณ์ ฝนตกตามฤดูกาล

พระแก้วขาวเพชรน้ำค้าง

องค์นี้เป็นพระปางสมาธิ สูง ๑๗ ซม. ทำด้วยแก้วผลึก สีขาวทึบผู้รู้คือ หม่อมเจ้าภุชงค์ ดิศกุล สันนิษฐานว่า ดูจาก พุทธศิลป์แล้วเป็นพระอยู่ใน ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นๆ

เจ้าพระคุณสมเด็จ พระมหาวิรวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) ได้ควบคุมการก่อสร้างพระ อุโบสถวัดสุปฏิหารามตั้งแต่

พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๔๗๓ เจ้าพระคุณสมเด็จ พระมหาวิรวงศ์ ได้รวบรวมพระพุทธรูปเก่าแก่ในปางต่างๆ จากหลายที่หลายแห่ง เช่น พระพุทธรูปหินสมัยลพบุรี ๓ องค์ และสิ่งอื่นจำนวนมาก โดยเฉพาะพระแก้วขาวองค์นี้เป็นพระประจำองค์ท่าน ท่านได้ อย่างไร ไม่ปรากฏชัดในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๕ เจ้าพระคุณสมเด็จ พระมหาวิรวงศ์ (ติสฺโส อ้วน) ได้ขึ้นมาจำพรรษาที่วัดสุปฏิหาราม ได้มอบพระแก้วขาวองค์ศักดิ์สิทธิ์องค์นี้ให้เป็นสมบัติอันล้ำค่า ของวัดสุปฏิหาราม ผู้รับมอบ คือพระครูปลัดพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ญาณ ญาณชาโล) และมอบนโยบายให้จัดกิจกรรมของคณะสงฆ์ขึ้น เมื่อท่านได้รับมอบพระแก้วขาวและนโยบายแล้ว ท่านก็ได้วางหลักเกณฑ์ให้คณะสงฆ์ทำกิจกรรมขึ้นเพื่อเป็นการสนองพระเดช พระคุณ ของเจ้าพระคุณสมเด็จ พระมหาวิรวงศ์

ดังนั้น จึงได้มีกิจกรรมของคณะสงฆ์ (ธรรมยุต) ของจังหวัดอุบลราชธานีขึ้นมา เพื่อได้คณะสงฆ์ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่นว่า

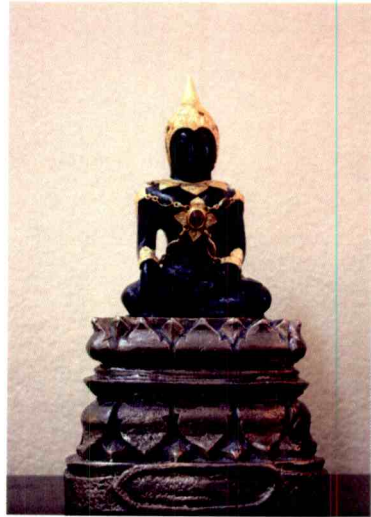
อัญเชิญพระแก้วขาววัดสุปฏิญนารามลงให้สาธุชนสรงน้ำขอพรปีใหม่สากล ๓๑ ธันวาคม ถึง ๒ มกราคม ของทุก ๆ ปี

ข้อมูลจำเพาะของ “พระแก้วขาวเพชรน้ำค้าง” เนื้อองค์เป็นแก้วผลึกสีขาวใส ซึ่งความใสขององค์พระประดุจน้ำค้างยามเช้าเปล่งแสงแวววาวในตัวเองดุจประกายเพชร จึงได้ชื่อว่า “พระแก้วเพชรน้ำค้าง” ฉลององค์ด้วยทองคำเป็นบางส่วน เพื่อความสวยงามและทรงคุณค่า

พระรัตนมงคลมุนี อดีตเจ้าอาวาสวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร องค์ก่อนนี้ สันนิษฐานว่าหลายฝ่ายทางโบราณคดี และพุทธลักษณะขององค์พระ คาดว่า “พระแก้วขาวเพชรน้ำค้าง” น่าจะเป็นรุ่นเดียวกับ “พระแก้วบุษราคัม” โดยยึดหลักจากตำนานการมาตั้งถิ่นฐานของเมืองอุบลฯ เมื่อ ๒๐๐ ปีเศษมาแล้ว บรรพบุรุษผู้มาสร้างเมืองได้อัญเชิญมาเพื่อเป็นสิริมงคลในการเดินทางอันยาวไกล และเป็นขวัญกำลังใจในการสู้รบกับศัตรูผู้รุกรานจนสร้างบ้านเมืองได้เป็นหลักแหล่งเท่าทุกวันนี้

พระแก้วนิลกภาพ

จากการสัมภาษณ์ พระครู
อุบลคณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเลียบ
เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔
ท่านได้เล่าถึงที่มาของพระแก้ว
นิลกภาพ จากการได้พบกล่องลายไม้
สักโบราณ ในขณะที่เป็นเจ้าอาวาส
ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยค้นพบบน
ผ้าเพดานกุฏิสุขสวัสดิ์มิ่งคลซึ่งเป็น

กุฏิหลังเก่าของวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งท่านได้
พบพระพุทธรูป ๓ องค์ ได้แก่ พระพุทธรูปบุเงิน ๒ องค์ และพระแก้ว
นิลกภาพ ๑ องค์ และท่านได้นำมาให้ญาติโยมสงวนไว้ในวันสงกรานต์
เมื่อพ.ศ. ๒๕๔๙ และได้จัดทำเครื่องทรงขมา มงกุฎทองคำ ซึ่งทำจาก
พลอยแท้ ทองคำแท้

หลวงพ่อกเงิน ๗๐๐ ปี

หลวงพ่อกเงิน ๗๐๐ ปี วัดปากน้ำ บุ่งสระพัง (ทางลงหาดบุ่งสระพัง)
ตั้งอยู่ ณ หมู่บ้านปากน้ำ บุ่งสระพัง ถนนสมเด็จ ตำบลกุดลาด
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๐ กม.
หลวงพ่อกเงินศิลปะเชียงแสนล้านช้าง เป็นพระชัยหลังช้าง
หนึ่งเดียวแห่งอีสาน ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสถาปนา

หลวงพ่ोजิน

เมืองอุบลราชธานีศรีวนาลัย เป็นสัญลักษณ์แห่งวัฒนธรรมและความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ต่างกล่าวขานถึงความศักดิ์สิทธิ์และปาฏิหาริย์ ของหลวงพ่ोजเงิน พระพุทธรูปที่สร้างตำนานยาวนานกว่า ๗๐๐ ปี

ประวัติความเป็นมาของ หลวงพ่ोजเงิน อันสืบเนื่องจากเมื่อคราว พระมงคลธรรมวัฒน์ (บุญจันทร์ จตตสโล) ได้สร้างพระอุโบสถมิตรภาพไทย-อเมริกันนั้น ท่านได้นิมิตถึง ตาชีปะขาว มาบอกว่าที่วัดป่าพิชมณเฑียร ยังมีสมบัติอยู่มาก แต่ไม่สามารถที่จะนำขึ้นมาได้ พร้อมกับระบุตำแหน่งให้ทราบ ของบางอย่างเจ้าของเขาไม่ให้ ของบางอย่างนำขึ้นมาก็จะเกิดอันตรายแก่ผู้ครอบครอง แต่ยังมีของสำคัญอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ควรที่จะอยู่ใต้แผ่นดินอยากให้ไปเอาขึ้นมาเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นสมบัติของพระศาสนาให้ลูกหลานได้เคารพสักการะบูชาของสิ่งนั้น คือ “พระพุทธรูปเงิน” พร้อมกับกล่าวต่อไปว่ารุ่งขึ้นจะเกิดพายุในตอนบ่าย ดันตาลภายในวัดจะหัก ปลายตาลหักไปทางทิศไหนก็ให้ไปชุดตรงที่ปลายตาลที่ล้มลง

ครั้นแล้วชายในชุดขาวก็หายไป เมื่อตื่นเช้าขึ้นมา พระมงคลธรรมวัฒน์ เกิดความรู้สึกเป็นสุขเขิบอิมใจอย่างประหลาด ครั้นต่อมาก็เกิดเหตุการณ์ดังนิมิต ชาวบ้านได้เล่าถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้นว่า ปกติต้นตาลเป็นต้นไม้ที่มีความแข็งแรง แม้ถูกลมพัดก็ยากที่จะหักโค่นแต่วันนั้นต้นตาล ในวัดร้างเมื่อถูกลมก็หักโค่นลงผิบทิวสย สิ่งแปลกและน่าอัศจรรย์ คือ แทนที่ต้นตาลจะล้มไปตามแรงลม แต่ต้นตาลกลับทวนกระแสลม ล้มลงทางทิศเหนือ พระมงคลธรรมวัฒน์ ได้นำชาวบ้านไปที่วัดป่า แล้วจุดธูปเทียน เครื่องสักการะบูชาคุณพระรัตนตรัย

คุณบิดามารดา คุณครูบาอาจารย์ พร้อมกับอธิษฐานจิตอย่างแน่วแน่ และมันคงว่า “หากเป็นจริงดังนิมิต ท่านก็จะรักษาพระพุทธรูปไว้ให้เป็น ที่เคารพสักการบูชาของลูกหลานและพุทธศาสนิกชนสืบไป ขออย่าได้มี อุปสรรคใดๆ มาขัดขวาง”

ครั้นแล้วก็ชุดตรงที่ปลายต้นตาลหักลงตามนิมิต เมื่อชุดลงไปสัก ประมาณชั่วคนยืน ก็ได้พบแผ่นศิลา ๔ เหลี่ยมถูกจัดไว้ในลักษณะหีบ มีความสวยงาม อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ทุกประการ ถูกฝังอยู่ใต้ดิน ลักษณะของการฝังผู้ฝังมีการเตรียมการไว้อย่างดี เมื่อนำขึ้นมาเปิด ฝาหีบออกก็ปรากฏว่า ภายในหีบศิลานั้นมีทรายเนื้อละเอียดสีขาวใส บริสุทธิ์เต็มหีบศิลานั้น เมื่อทรายต้องแสงอาทิตย์ก็ส่องประกายวาว ระยิบระยับ เมื่อนำทรายออกมา ก็เห็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เนื้อเงินบริสุทธิ์ ประดิษฐานอยู่ในหีบศิลานั้น ดังนิมิต ท่านบอกว่า “เสียดยี่ห่วยพอไม่ได้เก็บทรายนั้นไว้” พระพุทธรูปนั้นคง พุทธลักษณะที่มีความงดงาม แม้จะถูกฝังรักษาไว้ใต้พื้นดินก็ยังอยู่ใน สภาพที่สมบูรณ์ผิวเงินยังสวยงามโดยไม่ได้รับการกระทบกระเทือนใดๆ พระมงคลธรรมวัฒน์อัญเชิญหลวงพ่ोजีนประดิษฐานไว้ แล้วน้อมลง กราบด้วยปิติและศรัทธาที่ตั้งมั่น

จากนั้น ท่านได้อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ที่ วัดปากน้ำ และ ถวายนามว่า “หลวงพ่ोजีน” โดยกำชับชาวบ้านมิให้นำเรื่องนี้ไปบอกกล่าวให้ใครฟัง การที่ท่านกำชับมิให้ชาวบ้านนำเรื่องนี้ไปเล่าให้ใครฟัง เนื่องจากเกรงจะเกิดปัญหาและถูกยึดไปเป็นสมบัติของหลวงเหมือน เมื่อครั้งชุด พระพิษณุเศวร์ ได้ ส่วนหีบศิลานินทราย ท่านให้นำไป วางไว้ใต้ต้นโพธิ์ใหญ่ ภายในบริเวณวัดป่าแห่งนี้ นับว่าเพื่อเป็นการ

บูชาพระพุทธรองค์ ต่อมา ต้นโพธิ์ก็ได้ห่อหุ้มหีบคิลานนั้นเอาไว้แล้วกลืนหายไปตามกาลเวลา พระมงคลธรรมวัฒน์ เล่าว่า เมื่อครั้งชาวบ้านชุดพบ พระพิฆเนศวร์ที่บริเวณวัดป่าแห่งนี้ สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส ป.ธ. ๕ พ.ศ. ๒๔๘๒-๒๔๙๙) ทราบข่าว ท่านได้ออกมาตรวจสอบและขอไป

ปัจจุบัน พระพิฆเนศวร์ถูกนำไปเก็บไว้ที่ วัดสุปฏิหาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อมีการชุดพบพระพุทธรูป ตามที่ปรากฏในนิมิตของ หลวงพ่อพระมงคลธรรมวัฒน์ ชาวบ้านทุกคนจึงถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาหลวงพ่ोजินเทพนิมิตไว้เป็นมรดกของลูกหลานในหมู่บ้าน เพราะความผูกพันที่มีต่อบ้านเกิด และต้องการให้ลูกหลานได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน พระมงคลธรรมวัฒน์ ได้สร้างพิพิธภัณฑ์ประจำหมู่บ้านขึ้นมาหลังหนึ่งให้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์บ้านปากน้ำ วิถีชีวิตชาวบ้านลุ่มน้ำบึงสระพัง” เพื่อใช้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมโบราณวัตถุ และประวัติความเป็นมาของชุมชนแห่งนี้ จะได้เป็นแหล่งศึกษาของประชาชนต่อไป หลวงพ่ोजินกับการสถาปนาเมืองอุบลราชธานีศรีวนาลัย หลวงพ่ोजิน พระชัยหลังช้างแห่งแผ่นดินอีสาน เป็นพระพุทธรูปเนื้อเงินปางมารวิชัย ศิลปะเชียงแสน ล้านช้าง ฝีมือตระกูลช่างชาวบ้าน อายุประมาณ ๗๐๐ ปีขึ้นไป จากนิมิตของ หลวงพ่ोजินพระมงคลธรรมวัฒน์ ทำให้ทราบว่า หลวงพ่ोजินเป็นพระพุทธรูปที่มีความเกี่ยวข้องกับการสถาปนาเมืองอุบลราชธานีศรีวนาลัย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำกองทัพ ของเจ้าปางคำ แห่งราชวงศ์เชียงรุ่ง แสนหวิฟ้า สิบสองปันนา ที่แตกหนีกองทัพจีนฮ่อมาสร้างนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน หนองบัวลุ่มภู ในปี พ.ศ.๒๒๒๔

ในการนั้น เจ้าปางคำได้อัญเชิญหลวงพ่อกเงินขึ้นเป็นพระพุทธรูปประจำ
ทัพมาด้วย

ต่อมาราวปี พ.ศ. ๒๓๑๔ พระเจ้าสิริบุญสารแห่งเวียงจันทน์
ได้ครองราชย์ เกิดหวาดระแวงเจ้าพระวอ เจ้าพระตาว่าจะเป็
นกบฏ พระเจ้าสิริบุญสารจึงได้ยกทัพมาตี นครเขื่อนขันธ์กาบแก้ว
บัวบาน ทำให้เจ้าพระตาถึงแก่อสัญกรรม ในสนามรบ เจ้าพระวอ
ผู้น้องขึ้นเป็นผู้นำกองทัพแทน และได้ย้ายบ้านเมืองจากนครเขื่อนขันธ์
กาบแก้วบัวบาน มาตั้งบ้านเมืองอยู่ที่บ้านดอนมดแดง อันเป็นบริเวณ
อำเภอดอนมดแดงตลอดลำน้ำมูลขึ้นมา จนถึงตำบลกุดลาดไปจนถึงที่
ตั้งเมืองอุบลราชธานีในปัจจุบัน ภายหลังเจ้าพระวอถูกทหารเวียงจันทน์
โจมตีจนถึงแก่อสัญกรรมที่ค่ายบ้านดู่บ้านแก เขตนครจำปาศักดิ์ ต่อมา
ท้าวคำผง ผู้บุตรเจ้าพระตา ได้ขึ้นเป็นผู้นำกองทัพ และได้แต่งตั้งให้
ทหารไปเฝ้าพระเจ้ากรุงธนบุรี เพื่อขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารสืบไป

หลวงพ่อกเงิน จึงน่าจะเป็นพระพุทธรูปประจำเมืองที่มีความ
สำคัญ หรือพระพุทธรูปประจำค่ายบ้านดอนมดแดงของเจ้าพระวอ
ถ้าจะเปรียบก็น่าจะอยู่ในระดับพระไชยหลังช้าง คือ เป็นพระพุทธรูป
ประจำทัพ เมื่อจะไปทัพที่ไหน เมื่อเกิดสงครามที่ไหน ก็จะมี
อัญเชิญ พระพุทธรูปประดิษฐานบนหลังช้างไปกับกองทัพ เพื่อให้
เป็นสิริมงคลและเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะ การขุดพบพระพุทธรูปเงิน
ศิลปะเชียงแสนล้านช้างบริเวณวัดป่าพิชมณเฑศวร์ บุ่งสระพัง จึงมีความ
เป็นไปได้ว่า บริเวณวัดป่าพิชมณเฑศวร์น่าจะเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ
ในการตั้งบ้านเมืองอุบลราชธานีศรีวนาลัย ของกองทัพเจ้าพระวอ
ภายหลังอพยพมาจากนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานสู่ลุ่มน้ำมูล

คตินิยมการไหว้ขอพร : ทำมาค้าขึ้น ร่ำรวยเงินทอง โชคดีมีชัย
นอกจากพระพุทธรูปแล้วยังมีพระสงฆ์ซึ่งถือเป็นเกจิอาจารย์
ชื่อดัง ที่ผู้คนให้ความเลื่อมใสศรัทธาอีกมากมาย ในที่นี้ยกมากล่าวถึง
เฉพาะพระพุทธรูป ส่วนข้อมูลของพระสงฆ์ ท่าน สามารถอ่านเพิ่มเติม
ได้จาก ฐานข้อมูลเลื่องลือเล่าขานพระดังแห่งเมืองอุบลฯ ของสำนัก
วิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยคลิกเข้าไปที่
www.lib.ubu.ac.th/monkubon

1000

1000

1000

1000

1000

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุบลราชธานี. **ผ่านประชาสัมพันธ์กราบพระ ๙ วัด เมืองอุบลราชธานี**. อุบลราชธานี : สำนักงานอุบลราชธานี. ม.ป.ป.

ไกด์อุบล.com <http://www.guideubon.com/> สืบค้น วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๔.

คณะศิษยานุศิษย์ และคณะ. **ประวัติวัดมหานาราม**. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซท, ๒๕๔๔.

ชีวประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ : ที่ระลึกเนื่องในงานวันบูรพาจารย์ปีที่ ๔๙ วัดป่าสุทธาวาส อ.เมือง จ.สกลนคร วันที่ ๒๙ - ๓๑ มกราคม ๒๕๕๒.
[ม.ป.ท. : ม.ป.พ.], ๒๕๕๒.

ประกิจ มหาแดงและศิษยานุศิษย์. **พระปรมาจารย์ สายพระกัมมัฏฐานพระอาจารย์เสาร์ กนตสีโล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวน, ๒๕๔๖.

ประวัติย่อพระเจ้าใหญ่อูปมุง. อุบลราชธานี : วัดบ้านอุบมุง, ๒๕๔๔.

ประวัติวัดโพธิ์เขมราฐ พระเจ้าใหญ่องค์แสน พระหยกมรกต พระพุทธเขมรัฐวรมงคล รายละเอียดพระบรมสารีริกธาตุ และการได้มา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : ม.ปพ, ปปป.

ประวัติวัดมหานาราม (พระอารามหลวง) อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระครูพุทธวรวิธคุณ (เจ้าคณะอำเภอนาตาล เจ้าอาวาสวัดพระโต บ้านปากแซงอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี). สัมภาษณ์. วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๔.

พระครูวรวิจิโกวิท. ประวัติวัดโพธิ์เขมราฐ พระเจ้าใหญ่องค์แสน พระหยกมรกต พระพุทธเขมรัฐวรมงคล รายละเอียดพระบรมสารีริกธาตุ และการได้มา. อุบลราชธานี : วัดโพธิ์, ๒๕๕๓.

พระครูวรวิจิ โกวิท. (เจ้าอาวาสวัดโพธิ์และเจ้าคณะอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี) สัมภาษณ์. วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๔.

พระครู อุบลคณารักษ์. (เจ้าอาวาสวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี).
กนตีสืบมาเถรานุสรณ์. พิมพ์ครั้งแรก. นนทบุรี: โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด,
๒๕๕๔.

กฤษิตตมหา

เถรานุสรณ์. พิมพ์ครั้งแรก. นนทบุรี: โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด, ๒๕๕๔.

วัดเลียบ

อุบลราชธานี : อารามแห่งบูรพาจารย์. พิมพ์ครั้งแรก. นนทบุรี :
โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด, ๒๕๕๔.

พระครูอุบลคณารักษ์. (เจ้าอาวาสวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี). สัมภาษณ์.
วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔.

พระเจ้าใหญ่องค์ดี. อุบลราชธานี : วัดพระโต, [ม.ป.ป.].

พระประเวศ ปริบุญโณ. (รองเจ้าอาวาสวัดหลวง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี)
สัมภาษณ์. ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔

พระราชธรรมโกศล, เจ้าคุณ ฯ (เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี และเจ้าอาวาสวัดใต้
พระเจ้าใหญ่องค์ดี) สัมภาษณ์. ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

พระราชธีรจารย์ (เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานีและเจ้าอาวาสวัดมณีวนาราม อำเภอเมือง
จังหวัดอุบลราชธานี). สัมภาษณ์. ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

ระลึก ธาณี และคณะ. **อุบลราชธานีเมืองนักปราชญ์.** อุบลราชธานี : สำนักงาน
วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี, ๒๕๕๒.

รัตนมงคลมณี, พระและคณะ. **ครบรอบ ๑๕๐ ปี วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร.** อุบลราชธานี :
โรงพิมพ์ประชามติ ออฟเซท, ๒๕๔๖.

เสริมศรี เกษมศรี, ม.ร.ว. **ประวัติสุปฏิญนารามวรวิหาร จ.อุบลราชธานีและเทศกาล
ต่าง ๆ ในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ๒๕๑๗.

สำลี ภิภูธมโม, พระและคณะ. **วัดทุ่งศรีเมือง.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. อุบลราชธานี : วิทยา
ออฟเซทการพิมพ์, ๒๕๔๖.

